

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

KOHTAAMASSA UUTTA!

Moniaistinen tila sosiokulttuurisen innostamisen mahdollistajana

---

Paavola, Katri & Pennanen, Katri

2012 TIKKURILA

Laurea ammattikorkeakoulu

Tikkurila

”KOHTAAMASSA UUTTA! Moniaistinen tila sosiokulttuurisen innostamisen mahdollistajana”

Katri Paavola
Katri Pennanen
Opinnäytetyö
Joulukuu 2012

Katri Paavola & Katri Pennanen

Kohtaamassa uutta! Moniaistinen tila sosiokulttuurisen innostamisen mahdollistajana

Vuosi 2012 Sivumäärä 59+ 1 liite

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö on toteutettu Laurea-ammattikorkeakoulun koordinoimassa Aistien-hankkeessa. Hanke on ESR-rahoitteinen. Hankkeen tavoitteena on kehittää menetelmiä, joilla voidaan toteuttaa sosiokulttuurista innostamista erilaisten asiakasryhmien ja toimintaympäristöjen tarpeiden mukaan. Hankkeen aikaisemmat toimintakokonaisuudet ovat liittyneet kulttuurien välisen kohtaamisen mahdollistamiseen. Tällä hetkellä hanke keskittyy kehittämään sen merkittävintä työmenetelmää, moniaistista tilaa, paremmin toimivaksi erityisesti oppimisen edistäjänä. Moniaistista tilaa käytetään tällä hetkellä monenlaisissa projekteissa, joissa pyritään mahdollistamaan elämyksellisiä kokemuksia aistien virittelemisen avulla. Monikulttuurisuudella on hankkeen toiminnallisten tapahtumien suunnittelussa suuri merkitys. Tässä opinnäytetyössä monikulttuurisuus ja sosiokulttuurinen innostaminen ovat teoreettisen viitekehyksen keskiössä. Nämä teemat sivuavat olennaisesti moniaistisen tilan tematiikkaa.

Opinnäytetyömme toiminnalliseen osuuteen kuului kolme vaihetta, jotka olivat moniaistisen tilan käytön havainnointi Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden projekteissa, moniaistisen tilan luomisen harjoittelu tansaniaalaista kulttuuria esittelevän tapahtuman aikana ja moniaististen tilojen luominen yhteistyökumppaneiden järjestämään tapahtumaan Hyvä perhe - islamissa ja kristinuskossa. Kokemuksemme mukaan moniaistisen tilan käyttö monikulttuurisessa työskentelyssä oli kiinnostava aihe, ja halusimme olla mukana kehittämässä Aistien-hankkeen työmenetelmää viemällä tilat sellaiseen tapahtumaan, jonka kulttuurin välittämisessä niitä ei ole aikaisemmin käytetty. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutui syksyn 2012 aikana. Toiminnallisen osuuden aikana toteutettiin edellä mainittu uskonnollinen tapahtuma. Tapahtuman toteutus tapahtui sekä Laurea-ammattikorkeakoulun tiloissa että tiedekeskus Heurekaassa. Tansanialaisen kulttuurin moniaistisen tilan suunnittelimme ja toteutimme itsenäisesti Laurea-ammattikorkeakoulun Aistien-hankkeen toimintaympäristössä.

Opinnäytetyömme tavoitteet voidaan jakaa kolmeen eri teemaan, joista merkittävin oli moniaistisen tilan käyttö sosiokulttuurisessa innostamistyössä, tarkennettuna kohtaamisen mahdollistamiseen liittyvässä toiminnassa. Halusimme kokeilla sosiokulttuurista innostamista erilaisten asiakasryhmien kanssa. Halusimme myös kattavaa tietoa moniaistisen tilan mahdollisuuksista tämän pedagogiikan toteutuksessa. Aistien-hankkeen näkökulmasta tavoitteemme oli moniaistisen tilan työmenetelmän kehittämisen edistäminen oman opinnäytetyömme tulosten avulla. Omaan ammatilliseen kehitykseen liittyvä tavoite oli ohjaustaitojemme lisääminen ja tapahtumien järjestämiseen liittyvän osaamisen kehittäminen.

Saimme toiminnallisen osuuden aikana toteutetuista tapahtumista hyvää palautetta paitsi asiakkailta, myös yhteistyökumppaneiltamme. Koemme, että opinnäytetyömme tuloksista on tulkittavissa moniaistisen tilan hyödyllisyys ihmisten ja kulttuurien kohtaamisen tukemiseen liittyvässä innostamistyössä. Moniaistisen tilan käyttö herätti meidät ajattelemaan sen tärkeyttä sosiokulttuurisen innostamisen mahdollistajana, sillä kokemuksemme mukaan innostamistyö on sosiaalialalla yhä varsin vähän käytetty, mutta hyödyllinen työmenetelmä. Valmistuessamme nyt sosionomeiksi koemme tämän opinnäytetyön lisänneen ammatillisuuttamme monikulttuuristen asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä erityisesti projektinhallinnan, sekä sopeutumis- ja paineensietokyvyn osalta.

Asiasanat: sosiokulttuurinen innostaminen, kulttuuri, uskonto, monikulttuurisuus, moniaistinen tila, osallistaminen, integraatio

Katri Paavola & Katri Pennanen

Encountering new! Multisensory space as an enabler of sociocultural animation

Year	2012	Pages	59+ 1 attachment
------	------	-------	------------------

This functional thesis was carried out in a project “Aistien”, which is funded by Laurea University of Applied Sciences. The project is financed by the support of ESF. The aim of the project is to develop methods that can be used for socio-cultural animation with different kind of client groups and operational environments. The projects earlier operational entireties have been attached to enabling the encountering between different cultures. At this point the project is focused on developing its most remarkable method, Multisensory space to be more functioning, especially as a promoter of learning. Multisensory space is used in many different projects, which are pursuing to enable memorable experiences by activating the senses. Multiculturalism has a big meaning in the planning of the operational events of the project. In this thesis multiculturalism and sociocultural animation are in the center of its theoretical context. This way these themes are relevantly related to the thematic of multisensory space.

The operational part of our thesis included three periods. Those periods were observing the use of Multisensory space in the projects of students in Laurea University of Applied Sciences and practicing the creating of Multisensory space in the event of Tanzanian culture. Our main project was to create Multisensory spaces with our associates in the event “Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa.” By our experience using Multisensory space in multicultural work was an interesting subject and we wanted to take part in developing this method of the project “Aistien” by using the multisensory spaces for exhibiting those kinds of phenomena it had not done before. The operational part of this thesis was carried out in fall 2012. During the operational part the above mentioned religious event was executed in the facilities of Laurea University of Applied Sciences and in Heureka science center. We planned and executed the multisensory space of Tanzanian culture independently in the “Aistien” projects operational environment.

The aims of our thesis can be divided into three themes, from which the most remarkable one was using the multisensory space in multicultural work of inspiring, more specifically in such action that enables encountering. We wanted to explore sociocultural animation with different client groups, and receive comprehensive data of the possibilities of multisensory space in the usage of this pedagogy. From the perspective of “Aistien” project our aim was to develop the method of multisensory space with the results of this thesis. The aim related to our own occupational development was to advance our skills as tutors and learn more about creating events.

We received positive feedback from the clients and our associates during the operational part of this thesis. They thanked us for both our expertise in the usage of multisensory space and our reliable and professional way to work. That propped our experience of internalizing the thematic of multisensory space method. Using multisensory space got us thinking of its importance in enabling sociocultural animation, because even before our thesis our thought was, that inspiring is quite unknown but useful working method. Now as we are graduating to be Bachelors of Social Services we feel that this thesis has increased our professionalism in working with multicultural client groups, specifically in project management and in the skills of adjustment and tolerance of pressure.

Keywords: sociocultural animation, culture, religion, multiculturalism, multisensory space, to get involved, integration

Sisälllys

Johdanto	6
2. Teoreettinen viitekehys	8
2.1 Kulttuuri.....	8
2.1.1 Islam	12
2.1.2 Kristinusko.....	13
2.2 Sosiokulttuurinen innostaminen	14
3. Toimintaympäristön kuvaus.....	19
3.1 Aistien-hanke.....	19
3.2 Moniaistinen tila	20
3.3 Heureka	22
3.4 Seurakunnat	22
4. Opinnäytetyön tavoitteet	23
5. Opinnäytetyön toteutus	25
5.1 Työskentelyaikataulu	29
5.2 Tapahtumien havainnointi	31
5.3 Moniaistisen tilan luomisen kokeilu	32
5.4 Päätaphtuman järjestäminen.....	36
5.5 Aineistonkeruu- ja arviointimenetelmät	41
6. Toiminnallisten osuuksien palautteet.....	42
6.1 Tansanialaisen kulttuurin moniaistinen tila	42
6.2 Hyvä perhe - islamissa ja kristinuskossa	46
7. Arvioinnit.....	49
8. Pohdinta.....	56
Lähteet	61

Johdanto

”Monikulttuurisuus ei ole missään tapauksessa pelkästään puhetta. Se on tekoja ja toimintaa, poliittisia päätöksiä, kohtaamisia ja eroja, elämää kaikessa monimuotoisuudessaan” (Huttunen, Löytty & Rastas 2005: 19).

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi moniaistisen tilan käytön sosiokulttuurisen innostamisen välineenä, koska olemme kiinnostuneita monikulttuurisesta työskentelystä, sekä kulttuurien kohtaamisesta ilmiönä. Haluamme omalla työskentelyllämme edistää kulttuurien välistä integraatiota Suomessa. Olemme myös kiinnostuneita kolmannella sektorilla tehtävästä monikulttuurisesta työstä. Kiinnostuksemme kohteisiin lukeutuu lisäksi toiminnallisten menetelmien käyttö sosiaalialan työskentelyssä ja Aistien-hankkeessa pääsimme toteuttamaan opinnäytetyötämme näiden aiheiden tiimoilta. Moniaistinen tila on kohtaamista ja elämyksellisyyttä edistävä työmenetelmä, jota käytetään edellä mainitussa hankkeessa.

Tämän opinnäytetyön puitteissa suunnittelimme ja rakensimme moniaistiset tilat tiedekeskus Heurekassa toteutettavaan Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa - tapahtumaan. Tapahtuman yhteistyökumppanit olivat Vantaan seurakunnat, sekä Vantaalla toimivat muslimiyhteisöt. Tapahtuman teemana oli näiden uskontokuntien välisen yhteistyön vahvistaminen. Roolimme tapahtumassa oli kahden moniaistisen tilan toteuttaminen yhdessä järjestäjätahojen kanssa, sekä havainnoida ja raportoida jälkikäteen, kuinka kohtaamista moniaistisissa tiloissa tapahtui. Moniaistiset tilat kuvastivat tapahtumassa kristinuskoa ja islamia.

Ennen pääprojektiamme tapahtumassa pääsimme seuraamaan kahta Laurean sosionomiopiskelijoiden toteuttamaa moniaistista tilaa erilaisissa toimintaympäristöissä. Tapahtumien tarkoitus sopi opinnäytetyömme tematiikkaan. Lisäksi harjoittelimme moniaistisen tilan luomisprosessia etukäteen rakentamalla hankkeen työympäristöön Tikkurilan Laureaan tansanialaisen kulttuurin tilan, jonka tavoitteet olivat yhtä kaikki samansuuntaisia, kuin muissakin tämän opinnäytetyön projektin osuuksissa.

Tässä opinnäytetyössä tutkimisen ja kehittämisen kohteina olivat moniaistisen tilan käyttömahdollisuudet kohtaamisen tukemisessa, erilaisten asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä. Aistien hankkeen aikana on tutkimus- ja kehittämistyötä moniaistista tilaa ajatellen tehty vielä verrattain vähän. Monikulttuurisen asiakastyön tärkeyttä ei mielestämme tunnusteta suomalaisessa yhteiskunnassa riittävästi, minkä vuoksi kaikki kohtaamisen mahdollistaminen ja siihen tähtäävät työskentelymallit ovat merkittävässä asemassa. Moniaistisen tilan käyttäminen sosiokulttuurisen innostamisen välineenä tarjoaa mahdollisuuden edistää yksilöiden ja yhteisöjen välistä vuorovaikutusta, mikä johtaa hyvinvoinnin lisääntymiseen kulttuurien integroitua keskenään.

Tavoitteenamme oli myös reflektoinnin keinoin kehittää omaa ammattitaitoaamme, sillä uskomme, että monikulttuurisesta asiakasosaamisesta on sosiaalialalla hyötyä. Yhteiskunnan monimuotoisuus erityisesti kulttuurien sekoittumisen kannalta on kasvava ilmiö, mikä johtuu maahanmuuton lisääntymisestä Suomessa (Raunio, Säävälä, Hammar-Suutari & Pitkänen 2011: 18).

Opinnäytetyömme on toiminnallinen, mistä johtuen kiinnitetään tässä opinnäytetyöraportissa enemmän huomiota prosessin kuvaukseen ja prosessiarviointiin, kuin tutkimuksellisuuteen. Raportissa edetään kuvaamalla ensin opinnäytetyön toiminnallisen osuuden teoreettista viitekehystä ja taustaa, johon kuuluvat myös toimintaympäristöt ja yhteistyökumppanit. Sosiokulttuurisella innostamisella on teoreettisessa osuudessa merkittävä rooli, mutta se toimii myös koko opinnäytetyöraportin punaisena lankana. Teoreettisen viitekehysten jälkeen esittelemme opinnäytetyön toimintaympäristöt.

Opinnäytetyön tavoitteet kuvataan tässä raportissa ensin eritellysti ja yksityiskohtaisesti, aihealueisiin liittyvän teoretian tukemina. Tavoitteista on luontevaa siirtyä toteutukseen, joka nojaa prosessikuvausten teoreettiseen viitekehukseen. Toteutus on raportoitu siten, että toiminnallisen osuuden tapahtumat ja niiden kulku välittyvät lukijalle selkeänä kokonaisuutena. Tämän vuoksi niitä ei ole jäsenelty suoraan kronologiseksi kertomukseksi, vaan ne on otsikoitu niin, että oppimisprosessimme kulku tulee paremmin esille. Toiminnallisen osuuden kuvausta tarkennetaan toteutusta käsittelevässä kappaleessa työskentelyaikataulun ja aineistonkeruu- ja arviointimenetelmien esittelyllä.

Toiminnallisista osuuksista on tässä opinnäytetyössä kerätty kattavasti palautetta niin yhteistyökumppaneilta, kuin moniaistisissa tiloissa vierailleilta henkilöiltä. Palautteet on toteutusta seuraavassa kappaleessa koostettu selkeästi eteneväksi tekstiksi, josta selviää yksityiskohtaisesti moniaistisen tilan onnistuminen elämyksellisyyden ja kohtaamisen mahdollistajana. Palautteista koostettu tieto yhdessä opinnäytetyössä käytettyjen muiden arviointimenetelmien kanssa toimivat opinnäytetyön arvioinnin muodostavana kokonaisuutena. Opinnäytetyöraportin päättää pohdinta, jossa käsittelemme työn tuloksia, siihen liittyviä eettisiä seikkoja ja sen vaikuttavuutta. Keskitymme pohtimaan, mitä hyötyä tästä opinnäytetyöstä on sen hankeympäristölle ja sosiaalialalla tehtävälle monikulttuuriselle työlle. Pohdimme myös omaa rooliamme sosiokulttuurisina innostajina ja mahdollisuuksiamme kehittyä tämän opinnäytetyön myötä yhä paremmiksi suomalaisen sosiaalialan työn osaajiksi.

2. Teoreettinen viitekehys

Käsitlemme opinnäytetyömme teoreettisessa viitekehyksessä eri kulttuureista tulevien ihmisten sosiokulttuurista innostamista ikään ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta. Sosiokulttuurinen innostaminen tässä opinnäytetyössä perustuu tarpeelle tukea vieraiden kulttuurien ja kantaväestön kohtaamista, sekä verkostoitumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Sosiokulttuuriseen innostamiseen liittyy olennaisesti paitsi erilaisten kulttuurien esittelyä moniaistisen tilan työmenetelmiä hyödyntäen, myös yhteisten piirteiden etsimistä ihmisten välistä kohtaamista tukemalla. Teoreettisessa viitekehyksessä käsitlemme myös moniaistisen tilan käyttöä työskentelymenetelmänä; sen vaikutusta ihmisten kokemuksiin eri kulttuureista, sen rooleja ennakkoluulojen hälventäjänä ja luonnollisesti myös oppimisen tukijana.

Kappaleessa esitellään tämän opinnäytetyön teoreettisen viitekehysten kaksi osa-aluetta, sekä niiden alaisuuteen merkityksellisyydessään sijoittuvat aiheet. Valitsimme opinnäytetyön teoreettisen viitekehysten keskiöön kulttuurin ja sosiokulttuurisen innostamisen käsitteet. Nämä kaksi käsitettä koimme tärkeiksi opinnäytetyön aihealueen kannalta. Kulttuuri on teoreettisena käsitteenä hyvin laaja-alainen, ja sen käsitteen tuntemus vaatii paitsi hyvää tutkimusta kirjallisuudesta, myös kokemuksia eri kulttuuritaustaisten ihmisten kohtaamisesta. Tässä opinnäytetyössä kulttuurilla ja sen monimuotoisuudella onkin suuri merkitys.

Moniaistinen tila ja Aistien- hanke ovat sosiokulttuurisen innostamisen kannalta ihanteellisia toimintaympäristöjä, sillä hankkeen alaisuudessa on harjoitettu sosiokulttuurista innostamista jo ennen opinnäytetyötämme. Sosiokulttuurinen innostaminen on suomalaisessa sosiaalityössä ja kirjallisuudessa yhä verrattain vähän tutkittu työmuoto, jonka vuoksi koimme sen kehittämisen kiinnostavaksi ja tärkeäksi. Koska sosiokulttuurista innostamista on luontevaa toteuttaa esimerkiksi sosiaalialalla tehtävässä asiakastyössä, on sen teorian sisäistäminen olennaista myös opinnäytetyöparin ammatillisen osaamisen kehittymisen kannalta.

2.1 Kulttuuri

”Kulttuurissa on kyse ihmisen muokkaamasta ympäristöstä: opitut tiedot, uskomukset, tavat, kyvyt, tottumukset ja kokemukset muodostavat opittujen piirteiden kokonaisuuden. Piirteille on ominaista yksilöllisyys, yhteisöllisyys, satunnaisuus ja ainutkertaisuus. Siksi niitä on vaikeampi selittää ja ennustaa kuin luonnontieteiden säännönmukaisuuksia.” (Yli-Mäyry 2011: 15.)

Kulttuuri tarkoittaa lyhyesti kuvattuna kaikkia sellaisia asioita, jotka ovat saaneet ihmisen arvostuksen historian kuluessa. Siihen voidaan katsoa kuuluviksi kaikki inhimillisen toiminnan alueet, kuten esimerkiksi moraalikäsitteet, tavat ja kasvatustieteet, sekä kaikki uskonnon ja politiikan väliltä. Kulttuuri on kuin perintö, joka siirtyy sukupolvelta toiselle kuitenkin jatkuvasti uudelleen muotoutuen. Kulttuuriin kuuluu historia ja

perinteet, mutta myös ihmisten nykyisyys ja tulevaisuus. (Koppinen & Pollari 2011: 17-18.) Jokainen ihminen elää ja uudistaa omaa kulttuuriaan päivittäin, sillä kulttuuri on osa kaikkea mitä teemme.

Kulttuuri, johon ihmiset kasvavat määrittelevät heille oikean ja väärän; jo kasvatuksen myötä opimme hyväksyttävän ja sopimattoman käytöksen eron. Toimintaympäristöissä tapahtuva observointi antaa tietoa siitä, miten asiat tulee eri elämän osa-alueilla hoitaa. Turusen (1990) mukaan positiivisesti vahvistavat kokemukset auttavat ihmistä haaveilemaan, kiintymään ja luottamaan, mutta toisinaan jää huomaamatta, että myös inhimillinen kulttuuri tukee näiden voimien olemassaoloa. Keltikangas-Järvinen (2000) kuvaa, että kulttuurilla on myös voimakas vaikutus ihmisen tunneilmaisuun. Kulttuuri määrittelee herkästi myös sen, millaisia tunteita ihminen pitää hyväksyttävänä. (Koppinen & Pollari 2011: 19.)

Kasvatuksella on suuri merkitys; lapset oppivat käyttäytymismalleja vanhemmiltaan ja saavat johdatusta omista yhteisöissään vallitsevien normien noudattamiseen. Yhteisön asenteet ja arvot välittyvät lapselle siinä vaiheessa, kun lapsen elinympäristö laajenee esimerkiksi koulun aloituksen myötä. Myös yhteiskunnan tason tietotaito välittyy lapselle tässä elämänvaiheessa. (Koppinen & Pollari 2011: 19.) Kulttuurin ja kaiken sen sisällön omaksuminen onkin osa jokaisen ihmisen kehitystä lapsesta aikuiseksi. Vieras kulttuuri on Saranevan (2002) mukaan helpommin lapsen kuin aikuisen omaksuttavissa (Koppinen & Pollari 2011: 19). Perinteillä ja kulttuuripohjalla on suuri vaikutus uuden kulttuurin sisäistämiseksi ja tästä johtuen on luonnollista, että pidempään elänyt ihminen tarvitsee enemmän aikaa uuden, elämää kokonaisvaltaisesti normittavan ilmiön omaksumiseen. Joskus uuden kulttuurin kohtaaminen saattaa jopa laukaista ihmisessä kulttuurishokin, kun uusien asioiden kanssa vastakkain joutumisesta tulee hetkellisesti ylivoimaista. Lasten kokema tunneskaala on suppeampi kuin aikuisten, jotka kykenevät jo tunnistamaan ja erottamaan toisistaan erilaisia tunteita, mistä johtuen myös kulttuurishokki on usein aikuisille voimakkaampi kokemus.

Kulttuurien kokeminen on tilannesidonnainen tapahtuma, joka voi olla joko positiivinen ja eksoottinen, mutta myös esimerkiksi ahdistava tai haastava. Valtaväestö kokee herkästi tutusta poikkeavan kulttuurin mukaisen toiminnan negatiivissävyyteisesti. Normatiivisen tarkastelutavan pohjalta kulttuuria voidaan määritellä ihanteiden ja arvojen, sekä erilaisten sääntöjen pohjalta; nämä määrittäjät ovat monissa kulttuureissa toisistaan vahvasti poikkeavia, mistä johtuen kulttuurien kohtaaminen voi johtaa paitsi yksilöiden välisiin konflikteihin, myös vakavimmillaan lainvastaisiin toimiin ihmisen tätä ymmärtämättä (Frisk & Tulkki 2005: 7).

Talib (2002) kuvaa, että matkailun avulla ihmiset saavat kokemuksia vieraista kulttuureista; tällöin kokemus on usein positiivinen ja vieraan kulttuurin omasta poikkeavat käyttäytymismallit ja ilmiöt koetaan helposti viihdyttävänä. Kuitenkin kun vieras kulttuuri kohdataan omassa elinympäristössä, esimerkiksi työpaikalla, voi tilanne olla päinvastainen. Yleisistä normeista poikkeavat ihmiset voivat helposti joutua leimatuksi tai tarpeettoman huomion kohteiksi. Frisk & Tulkki (2005) toteavat, että vieraan kulttuurin normiston ymmärtäminen tuntuu ihmisistä usein vaikealta. (Koppinen & Pollari 2011: 17 & 18.)

Kulttuurit ovat ihmisten elämiin vaikuttavia ilmiöitä, jotka voivat Jokikokon (2002) mukaan kohdatessaan olla parhaimmillaan ihmisten välistä vuorovaikutusta rikastavia, mutta mahdollisuus ristiriitoihin ja väärinymmärryksiin on myös suuri. Kulttuurien sekoittuminen ja toisiinsa sulautuminen on nyky maailmassa

väistämätöntä globalisaation vuoksi. On tärkeää pyrkiä etsimään kulttuureista yhtäläisyyksiä ja sellaisia ominaisuuksia, jotka voivat yhdessä vaikuttaa positiivisesti yhteiskuntien sosiaaliseen kehitykseen sen sijaan, että omasta pidetään omistavasti kiinni ja vieraita kulttuureja kohtaan suhtaudutaan ennakkoluuloisesti.

Arvot, jotka kulttuureiden peruspilareina vallitsevat vahvoina kaikissa kulttuureissa. Kulttuurit voidaan jakaa arvojen perusteella individualistisiin ja kollektiivisiin kulttuureihin, joiden välinen suurin ero on se, millaisia ihanteita ja tavoitteita kulttuureissa vaalitaan. Koska ihmisillä on vahva tarve olla osa erilaisia sosiaalisia ryhmiä ja ympäristöjä, näissä piireissä koettu hyväksyntä on luonnollisesti tärkeää. Ryhmäkulttuureissa, joissa kollektiivisuus määrittelee ihmisten elämänarvot, ryhmän, kuten esimerkiksi perheen tarpeet menevät herkästi yksilön tarpeiden edelle. Kollektiivisissa kulttuureissa ihmiset saavat turvaa ja vahvistusta ryhmästä, johon he kuuluvat; tämä edellyttää kuitenkin sitä, että ihminen on valmis toimimaan ryhmän edun mukaisesti myös oman etunsa kustannuksella. (Frisk & Tulkki 2005: 7.)

Individualistisissa kulttuureissa ihmiset ovat itsenäisempiä ja toimivat omien tarpeidensa pohjalta herkemmin, kuin kollektiivisissa kulttuureissa. Suurin vastuu yksilöiden hyvinvoinnista on yhteiskunnalla ja perheen ulkopuoliset ihmissuhteet koetaan tärkeäksi sosiaaliseksi turvaverkoksi. (Frisk & Tulkki 2005:7.) Suomalaisessa yhteiskunnassa ei oudoksuta yksilökeskeistä elämäntapaa ja kulttuuria, eikä perhesuhteiden väljyyttä tai olemattomuutta pidetä erikoisena. Kollektiivisuutta ja perhekeskeisyyttä korostavista kulttuureista tuleville ihmisille suomalaiseen yhteiskuntaan integroituminen erityisesti sosiaalisen verkostoitumisen osalta voikin olla haastava prosessi, kun elämän perusarvot poikkeavat niin paljon toisistaan.

Suomalainen kulttuuri voidaan katsoa individualistiseksi. Vaikka Suomi on pieni maa, on se myös ollut harvaan asuttu ja välimatkat sukulaisten välillä ovat pitkiä. Perheiden pienet lapsiluvut yhdessä näiden teki-
jöiden kanssa, ovat voineet vauhdittaa individualistisen elämäntavan ja kulttuurin kehittymistä, kun ydinperheeksi käsitetään vain vanhemmat ja sisarukset, eikä muihin sukulaisiin pidetä samalla tavalla yhteyttä. Myös toisiin kaupunkeihin muutto työn ja opiskelun perässä edistävät paitsi irrottautumista tiiviistä perhesuhteista, myös tarvetta hakea sosiaalista turvaverkkoa perheen ulkopuolisista ihmisistä. Individualistista kulttuuria kehittää myös se, ettei suvun jatkamista pidetä suomalaisessa yhteiskunnassa enää elämäntehtävänä, johon tulee pyrkiä heti aikuiseksi tulon jälkeen.

Jari Aro ja Pertti Jokivuori (2010) esittävät teoksessaan *Klassinen sosiologia ja moderni maailma*, että uskonto ja elämäkatsomus yhdessä kulttuurin kanssa, ovat muuttuneet aikaisemmasta traditionaalisesta olemuksestaan globalisaation myötä yhä vähemmän yhteisöllisyyttä edellyttäviksi ilmiöiksi. Individualismi ja posttraditionaalinen yhteisöllisyys vahvistuvat länsimaisessa elämäkatsomuksessa, eikä ihmisen enää ole valittava elämäänsä vain yhtä tiettyä kulttuuria, normistoa tai uskontoa. Yhteisöihin liittyminen ja niistä poistuminen on helpompaa kuin aikaisemmin, eikä yhteisöihin kuuluvien muiden ihmisten kanssa ole pakko luoda kiinteitä ja tiiviitä suhteita. (Aro & Jokivuori 2010: 138-140.) Myös esimerkiksi uskonnon harjoittaminen on yksilöllisempää, eikä vaadi samantasoista omistautumista kuin ennen.

Lasse Halme (2008) kuvaa Tillichin käsitystä yksilön näkökulmasta uskonnon ja kulttuurin ilmiöissä siten, että kulttuuri, uskonto ja moraalit ovat yhtä. Tillichin mukaan, kun puhutaan uskonnosta funktiona, elämän

syvyyssulottuvuutena voidaan ajatella, että kulttuurilla on syvempi ydin - joka tässä tapauksessa on uskonto. Tillichin tulkinnan mukaan on ambivalenttia sanoa, miten uskonnollinen ydin voidaan tunnistaa kulttuurista. (Halme 2008:71.) Kulttuuri ja uskonto käsitteinä saatetaankin sekoittaa välillä keskenään, sillä uskontoa harjoitettaessa kulttuuri on usein vahvasti läsnä. Tilanne voi olla myös päinvastainen, jolloin kulttuurissa uskonto voi olla vaikuttavassa roolissa.

Uskonto kulttuurin tavoin on käsitteenä hyvin haastava ja jopa mahdoton määritellä yhdellä tietyllä tavalla. Uskonto on paitsi yksilöitä, myös kokonaisia kansakuntia ohjaava ilmiö, jonka kaikki kokevat henkilökohtaisella tasolla yksilöllisesti. Kuitenkin uskontojen tunnustetut ominaisuudet, jotka usein kirjallisuudesta ja kansantiedosta juontuvat, voivat toimia suurtenkin ihmisryhmien käyttäytymistä ja elämäntapoja määrittävinä tekijöinä. Uskonto on ihmisille myös lohtua ja turvaa tuova asia, joka on ihmisten elämässä suuremmassa roolissa yleismaailmallisesti katsottuna kuin mikään muu kulttuurinen ilmiö.

Uskonnon avulla on aina pyritty määrittämään ihmisten yhteistä arvomaailmaa, sekä kertomaan ihmisille näiden historiasta. Maailman synty on pyritty myös selittämään uskonnon avulla. Se, että uskonto koetaan iankaikkiseksi ilmiöksi, on myös antanut sille ja sen harjoittajille mahdollisuuden toimia sääntöjen luojana ihmiskunnan kehityksessä. Uskonnon on suuri vaikutus siihen, mitä pidetään hyväksyttävänä ja mitä sopimattomana; joissain kulttuureissa sallitut tavat voivat olla ristiriidassa yhteiskunnassa yleisesti hyväksytyistä tottumuksista ja ne voivat olla jopa laittomia. (Ihmisoikeudet.net 2012.)

Uskonto on ihmisille merkittävä tekijä, sillä se tukee ihmisten välistä sosiaalista kanssakäymistä ja vahvistaa ihmisten välisiä suhteita. Maailman väestöstä suurin osa tunnustaa jotakin uskontoa tai kokee uskovan-
sa johonkin filosofiseen ilmiöön. Tämän pohjalta voidaan katsoa lähes kaikkien maailman ihmisten kasvatuksen perustuvan johonkin uskonnolliseen kokonaisuuteen. Uskonto on hyvin yhteisöllinen ilmiö, mutta sillä on myös voimakas henkilökohtainen luonne yksilöiden elämässä. (Ihmisoikeudet.net 2012.) Suomessa uskonto käsitetään hyvin henkilökohtaiseksi, eikä sitä korosteta arkipäiväisissä toimintaympäristöissä samalla tavoin kuin esimerkiksi islamistisissa valtioissa (Lipponen & Talib 2008: 90).

Teuvo Laitilan teoksessa ”johdatus uskontotieteeseen” (2006: 12-23) uskontoa tarkastellaan useiden kymmenien erilaisten, mutta kuitenkin pääpiirteittäin uskontotiedettä tutkivien näkökulmien kautta. Laitilan teoksen mukaan uskonnon määritelmä voi olla mm. ontologinen, joka pohjaa uskontoon jollain tavalla yliluonnollisena ja muuttumattomana ilmiönä ihmisten keskuudessa. Uskonnon määritelmä voi olla myös toiminnallinen, joka kuvaa uskontoa ihmisten yksilöllisenä tai yhteisöllisenä toimintana, joka taas voi olla tiedostettua tai tiedostamatonta. Kolmas esimerkki uskonnon määritelmästä on kulttuurinen, joka kuvaa uskontoa ihmisten, kulttuurin ja yhteiskunnan välisenä vuorovaikutuksen elimenä. Tässä tapauksessa uskonto on osa kulttuuriperintöä ja ihmisten ajan saatossa omaksumia toimintamalleja ja elämäntapomusta.

Ilkka Pyysiäinen (2011: 144-145) tarjoaa uskonnon määrittelyyn ihmisläheisemmän ja ymmärrettävämmän näkökulman. Pyysiäinen tuo ilmi ajatuksen siitä, ettei uskonto ole niin yksilöllinen kokemus ihmiselle, kuin mitä suomalaisen väestön keskuudessa annetaan ymmärtää. Suomalaiset käsittelevät uskontoa herkästi henkilökohtaisena asiana, mutta todellisuudessa se voi myös toimia omien vakaumuksien tai ajatusten

julkituomisen välineenä. Uskontoa on aina käytetty syynä ja oikeuttajana monille maailmassa tapahtuville asioille, joista osa on hyviä ja osa huonoja. Tämä pätee sekä pienissä yhteisöissä toteutettaviin perinteisiin ja tapahtumiin että suurempiin kokonaisuuksiin, kuten yhteiskuntien poliittisiin toimiin.

Suomalaisessa yhteiskunnassa uskonnon merkitys ihmisten arkielämään kokee monikulttuurisuuden lisääntyessä muutoksia. Nekin ihmiset, jotka eivät koe olevansa uskovia tai kristittyjä, saattavat tulla niin sanotusti reviiritietoisemmiksi uskonnon ilmentymisen suhteen jos tarkastellaan esimerkiksi peruskouluissa tapahtuvia muutoksia uskonnollisesta näkökulmasta. Kouluissa opetetaan yhä useampia uskontoja perinteisen kristinuskon ja elämäntietojen lisäksi, ja uskonto otetaan yhä enemmän huomioon myös kouluissa järjestettäviä juhlatilaisuuksia suunniteltaessa. Perinteinen jouluevankeliumi on väistynyt modernien, uskontoja kohtaan sensitiivisten juhallisuuksien tieltä. Tämä on herättänyt närkästystä paitsi kristilliseen kirkkoon kuuluvissa, myös ateistisissa yhteisöissä, sillä perinteiden rikkominen koetaan loukkaavaksi. Näissä tilanteissa, joissa kulttuurien ja uskontojen kohtaaminen on väistämätöntä ihmisten tasa-arvoisuuden ylläpitämiseksi, tulee sensitiivisyyteen kiinnittää erityistä huomiota. Tapahtumien järjestämisessä on otettava huomioon kaikkien osapuolten toiveet ja tarpeet, jotta vältyttäisiin paitsi loukkauksilta myös kulttuurien kohtaamiseen liittyvien negatiivisten tunteiden synnyltä. Tässä opinnäytetyössä kiinnitimme huomiota sensitiivisyyteen monikulttuurisen yhteistyöryhmän vuoksi, minkä koemme lisänsä hyödyksi vuorovaikutusta.

2.1.1 Islam

Islam on monoteistinen uskonto, joka on syntynyt Arabian niemimaalla 600 jKr. Sen perustajana pidetään profeetta Muhammadia. Islam pohjautuu pitkälti samoihin perinteisiin kuin juutalaisuus ja kristinusko. Jumalan sanaa välittää islamissa Koraani, joka on muslimien pyhä kirja. Se on koottu Jumalan Muhammalle, hänen islaminuskossa uskotulle profeetalleen antamista ilmoituksista. (Muhammed 2011: 29.)

Muhammadin kuoltua alkoivat voimakkaat kiistat siitä, kuka ottaisi tämän paikan Jumalan ja ihmisten välillä toimivana profeettana. Kiistat johtivat ajan myötä siihen, että muslimit jakautuivat sunneiksi ja shiioiksi. Sunneihin kuuluvia muslimeja pidetään islaminuskon suurimpana ryhmänä, noin 85-90 prosenttia maailman muslimeista on sunneja. Sunnit uskovat, että vain pätevät henkilöt voivat vastata uskonnollisesta vallasta, kun taas shiamuslimien mielestä uskonvallan tulisi periytyä Muhammadin jälkeläisten keskuudessa. (Muhammed 2011: 30-32.) Shiiojen ja sunnien väliset konfliktit jatkuvat yhä erityisesti Lähi-idässä.

Islam on uskontona hyvin kulttuuririkas ja tähän uskontoon kuulumattoman kokemus on varmasti, että sen vaikutus ihmisten elämään on jokapäiväistä. Muslimien elämä rakentuu uskonnon harjoittamisen ympärille, korostuneesti silloin kun kyseessä on harras uskonnon harjoittaja. Islamin viisi peruspilaria määrittelevät ihmisen toiminnan ja sen hyvyyden; näistä pilareista yksi on voimakkaasti arkeen vaikuttava ohje siitä, että hyvän muslimin tulee rukoilla viidesti päivässä (Lipponen & Talib: 2005: 91). Islamilla on myös vaiku-

tus muslimien ruokavalioon ja pukeutumiseen, joskin näiden ohjeiden noudattaminen riippuu myös uskonnonharjoittajan hartaudesta.

Muslimien keskuudessa, kuten muissakin uskontokunnissa uskonnon vaikutus arkielämään vaihtelee, sillä vaikka osa muslimeista harjoittaa islamia päivittäin, toiset tekevät niin lähinnä merkittävinä uskonnollisina pyhäpäivinä (Muhammed 2011: 47). Moni Suomeen muuttanut muslimi kokeekin olevansa kulttuurin ja yhteiskunnallisen aseman muuttumisen myötä niin sanotusti länsimaalaistunut, minkä vuoksi myös suhde islamiin saattaa kokea muutoksia. Rukoilun ja muun arkielämää määrittelevän uskonnollisen toiminnan jättäminen, sekä vähemmän islaminuskoa kunnioittava pukeutuminen ovat yleisimpiä muutoksia, joita varsinkin nuoret maahanmuuttajat käyvät läpi. Tämänkaltaista länsimaalaistumista saatetaan kuitenkin vanhoillisempien muslimien keskuudessa katsoa paheksuvasti, mikä voi johtaa sukupolvien välisiin konflikteihin muslimiperheissä ja muissa yhteisöissä.

Suomessa on arviolta noin 45 000 muslimia, joista somalit ovat suurin ryhmä (Muhammed 2011: 59,61). Uskonnon harjoittaminen maassa, jossa islam ei ole valtauskonto on monille erilaista kuin alkuperäisessä kotimaassa. Uskonto on saattanut olla monen maahanmuuttajan elämässä aiemmin vähemmän olennainen asia, mutta uudessa kotimaassa uskonnosta saadaan turvaa. Maahanmuuttaja saa myös uskonnosta verkostoitumiskeinon muiden maahanmuuttajien kanssa. Moni islaminuskoinen maahanmuuttaja käy integraation yhteydessä läpi prosessin, jonka aikana myös suhde uskontoon saattaa muuttua. (Lipponen & Talib 2005: 91.)

2.1.2 Kristinusko

Kristinuskon katsotaan syntyneen noin vuonna 30 ja sen perustajana pidetään juutalaista profeettaa Jeesus Nasaretilaista. Jeesus levitti kristinuskoa muun muassa toimimalla parantajana, opettajana sekä puhujana Galilean maakunnassa Palestiinassa. Jeesuksen aika kristinuskon levittäjänä oli lyhyt, koska hänet tuomittiin juutalaisena kansankiihottajana ja ristiinnaulittiin. Kristinuskon levittämistyötä jatkoivat Jeesuksen opetuslapset ja heidän seuraajansa. Kristinusko oli tuolloin vastoin yleistä yhteiskunnallista ajattelua ja pakanauskontoja, tämän vuoksi kristittyjä vainottiin laajalti. (Uskonnot.fi 2012.)

Kristinusko on monoteistinen uskonto, joskin jumaluus on niin sanotusti kolmitahoista; pyhän kolminaisuuden muodostavat Isä, Poika ja Pyhä Henki. Myös Jeesuksen rooli Kristuksena, Jumalan ja ihmisten välisenä jumalallisena henkilönä on haastanut monoteistisuuden käsitteen kristinuskossa. Kristinusko voidaan nykyään katsoa jakaantuneen roomalaiskatoliseen ja kreikkalaiskatoliseen sekä protestanttisiin kirkkoihin. Toisin kuin katolisissa kirkoissa, protestanttiset kirkot ovat usein kansallisia sellaisissa valtioissa, joissa kirkko ja valtio on erotettu toisistaan. (Uskonnot.fi 2012.)

Kristinuskon katsotaan olleen enemmän sosiaalista yhteisöllisyyttä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa yhteiskunnassa korostava. Protestanttisissa kirkoissa henkilökohtainen vakaumus uskonnossa on olennaisessa asemassa, paitsi kirkon henkilöstön eli pappien, myös kirkkoon kuuluvien keskuudessa. Tämän aatteen

vahvistuminen on omalta osaltaan edistänyt uskonnon vahvan yhteisöllisen harjoittamisen ja sitoutumisen määrää maissa, joissa protestanttiset kirkot pitävät valtauskontojen paikkaa. Sekä roomalaiskatolisessa että protestanttisissa kirkoissa sakramenteilla, eli pyhillä toimituksilla on merkittävä rooli uskon harjoittamisessa, mutta protestanttisissa kirkoissa sakramenttien määrä on alle puolet roomalaiskatoliseen kirkkoon verrattuna. (Uskonnot.fi 2012.)

Kristinuskon tärkein tapahtuma on messu, eli jumalanpalvelus, joka toteutuu pääasiallisesti sunnuntaisin. Juhlapyhinä, kuten jouluna ja pääsiäisenä jumalanpalvelus on suuri tapahtuma. Jumalanpalveluksessa ehtoollinen on keskeisessä asemassa kaikissa kristinuskoa edustavissa kirkoissa. (Uskonnot.fi 2012.) Suomalaisessa yhteiskunnassa luterilainen kirkko on pääuskonto ja sen harjoittaminen keskittyy monilla ihmisillä juhla jumalanpalveluksiin osallistumiseen tai muuhun hengelliseen toimintaan.

Kristinuskon pyhä kirja on Raamattu, joka sisältää Vanhan ja Uuden Testamentin. Uusi testamentti on kristinuskossa käytetympi osa Raamatusta, joskin juutalaisten pyhästä kirjasta Toorasta saadut Vanhaan Testamenttiin kirjoitetut ohjeet ovat tärkeitä, esimerkkinä tästä Kymmenen Käskyn laki. Länsimaalainen kalenteri pohjautuu kristinuskoon ja siihen on merkitty kirkkovuoden juhlapyhät, kuten pääsiäinen. Rukoileminen on kristinuskossa keskeinen Jumalan lähestymistapa. Toisin kuin katolisessa kirkossa, ei luterilaisessa kirkossa keskityä niinkään synninpäästöön, vaan korostetaan rukoilemisen tärkeyttä yksilön uskonnon harjoittamisen kannalta. (Uskonnot.fi 2012.)

Yhteenvedona tämän opinnäytetyön aihepiirien pohjalta voidaan sanoa, että käsitteinä kulttuuri ja uskonto ovat sen teoreettisen viitekehyksen kannalta merkittäviä. Opinnäytetyön toiminnallisissa osuuksissa nämä teoreettisen viitekehyksen osa-alueet ovat tärkeissä rooleissa, sillä toiminnan tarkoituksena on ollut ihmisten välisen kohtaamisen mahdollistaminen ja tiedon välittäminen. Opinnäytetyön pääprojektissa Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa tapahtumassa kulttuuri ja uskonto olivat vahvasti läsnä. Tapahtuman tavoitteena oli muun muassa kulttuurien kohtaaminen ja tietoisuuden lisääminen islamista ja kristinuskosta, sekä niitä yhdistävien tekijöiden tuominen ihmisten tietoisuuteen. Yhteistyötahomme niin haavainointi-, kokeilu- ja prosessiosuuksissa olivat pääosin monikulttuurisia, mistä johtuen oli tärkeää perehtyä riittävän tarkasti näihin teorioihin ennen toiminnallisten osuuksien aloittamista, jotta voitiin välttää mahdolliset kulttuuriset loukkaukset vuorovaikutuksessa. Monikulttuurisuus on haastava käsite ymmärtää, minkä vuoksi sen merkitystä piti etsiä useista eri lähteistä. Tästä johtuen tähän opinnäytetyöhön valittu teoreettinen viitekehys pitää sisällään esimerkiksi sellaisia teoreettisia käsitteitä, kuten kulttuuri ja uskonto, joiden voidaan katsoa olevan osa monikulttuurisuuden ilmiötä.

2.2 Sosiokulttuurinen innostaminen

Leena Kurki kuvaa sosiokulttuurista innostamista vuorovaikutusta ja osallistumista korostavaksi toimintamenetelmäksi. Sosiokulttuurinen innostaminen on yksilön tai ryhmän vapautta ja oma-aloitteista käyttäytymistä tukevaa toimintaa, jossa ryhmän merkitystä korostetaan erityisesti silloin, kun tarkoituksena on voimaannuttaa syrjäytyneitä, tai muuten hädässä olevia ihmisiä. Sosiokulttuurisessa innostamisessa pe-

rimmäisenä ajatuksena on se, että tuettavat ihmiset kehittävät itse omaa asemaansa. Tarkoituksena ei ole tarjota ihmisille yksittäisiä ongelmatilanteita korjaavia ratkaisumalleja, vaan pikemminkin suosia sellaisia prosesseja, joilla on selkeä jatkumo ja jotka liittyvät konkreettisesti tuettavien sen hetkisiin tilanteisiin. (Kurki 2000: 26.)

Toiminta suunnitteluineen ja arviointineen tulee toteuttaa niin, että pohdinnan päällimmäinen ajatus on, millaisessa roolissa innostettava ihminen elää omissa yhteisöissään, olivatpa ne sitten alueellisia tai yhteiskunnallisia (Kurki 2000: 27). Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena on nostaa sosiokulttuurisen innostamisen toiminnan lähtökohdaksi, sekä eri kulttuurien kohtaamisen mahdollistaminen elämyksellisessä ympäristössä että kahden eri uskonnon yhteneväisyyksien esittely suurelle ihmisryhmälle. Kokemuksemme mukaan jälkimmäinen lisää ihmisten tietoisuutta uskonnoista ja niiden kulttuuriperinnoistä, sekä innostaa ihmisiä kohtaamaan niitä ja toisiaan.

Sosiokulttuurinen innostaminen on verrattain yleistä esimerkiksi kehitysyhteistyöprojekteissa, joissa tarkoituksena on tukea autettavan yhteiskunnan yhteisöissä tapahtuvaa kehitystä ja tarjota toimintamalleja, joilla paikallisväestö pystyisi myöhemmin itse auttamaan itseään kehityksessä. Tässä opinnäytetyössä on kyse sosiokulttuurisesta innostamisesta, joka ei suoranaisesti kuitenkaan tähtää minkään tietyn ryhmän ohjaukseen tai toiminnan suunnitteluun.

Kinnusen ym. (2003:16) mukaan sosiokulttuurinen innostaminen on sosiaalipedagogiikan alalaji, jota voidaan ajatella paitsi yhteiskunnallisena myös yksilökeskeisenä toimintana. Sosiokulttuurinen innostaminen on monialaista, inhimillisyyttä ja ihmisten arvoa sekä yhteisön sisällä tapahtuvaa tiedon siirtymistä lisäävä tekijä. Siihen liittyvä teoria ja käytäntö ovat olleet yhä enemmän esillä sellaisissa keskusteluissa ja toiminnoissa, jotka käsittelevät järjestöllisen sivistämistyön tarkoitusta ja mahdollisuuksia, koskien erityisesti aikuiskasvatusta ja elinikäistä oppimista.

Sosiokulttuurista innostamista on esiintynyt suomalaisessa kulttuurissa jo kauan. Tästä todisteena ovat esimerkiksi runonlaulannan ja arkiveisaamisen pitkät perinteet. Samaan perinteeseen voidaan katsoa kuuluviksi myös elinkeinon liittyvä yhteistoiminta ja sen monimuotoisuus, sekä juhla- ja vapaa-ajan toiminta, kuten leikit ja tarinointi. Lähihistoriasta voidaan poimia innostamistyöhön liittyen esimerkiksi herätys-, raattius- ja työväenliikkeet, sekä erilaiset yhteisölliset toiminnat kuten kylätoiminta ja vapaapalokunnat. Nämä edellä mainitut yhteisöä kehittävät ja sen hyvinvointia tukevat toiminnat vaikuttavat yhä suomalaisessa yhteiskunnassa. Lähimenneisyydessä myös kolmannelle sektorille on syntynyt uusia kansalaistoimintoja täydentämään yhteiskunnallisia palveluita; työpajatoiminta, työttömien osuuskunnat, yhteisöllinen kulttuurintuottaminen esimerkiksi teatterin muodossa sekä vapaaehtoisyhdistykset. (Kinnunen ym. 2003: 17.)

Sosiokulttuurisen innostamisen luonteelle on tyypillistä sellainen toiminta, joka käynnistyy, suunnitellaan ja toteutetaan ihmisten tarpeiden mukaan, eikä yhteiskunnalliselta tasolta lähtöisin olevista syistä. Usein ihmisiä varten perustetut agentuuriliikkeet unohtavat ajan saatossa alkuperäisen perustehtävänsä ja alkavat toimia oman struktuurinsa edistämiseksi. (Kinnunen ym. 2003: 17.) Sosiokulttuurista innostamista olisi

hyvä tuoda mukaan kaikkeen suomalaiseen yhteisö- ja yritystoimintaan, jotta tärkein asia, ihmisten välinen dialogi ja hyvinvointi, ei unohtuisi.

Sosiokulttuurinen innostaminen voi liittyä lähes mihin tahansa kulttuurin, urheilun ja turismin välillä. Kuitenkin se on aina sosiaalista ja yhteisöllistä. Sosiokulttuurinen innostaminen voi liittyä paitsi uuden toiminnan aloittamiseen, myös jonkin olemassa olevan projektin sosiokulttuuriseen suuntaamiseen. Pääasia sosiokulttuurisessa toiminnassa on innostaa ihmisiä erityisesti silloin, kun heidän omat voimavaransa eivät siihen riitä. Ihminen rohkaistuu innostamisesta ja alkaa toimia itsenäisesti tavoitteiden saavuttamiseksi, eikä ulkopuolista sitouttamista enää tarvita mikäli toimintaa motivoi omaan itseen tai elinympäristöön liittyvä muutos. (Kinnunen ym. 2003: 18.)

Sosiokulttuurisen innostamisen kolme keskeistä ulottuvuutta ovat kulttuurinen, sosiaalinen ja pedagoginen (Tervo 24.10.2010), joiden painotus vaihtelee tilanteesta riippuen, mutta jotka ovat aina läsnä (Kinnunen ym. 2003:18). Kirjoittajat kuvaavat (2003:18) sosiokulttuurista toimintaa yksilöllistä ja yhteisöllistä kehitystä hakevaksi, jolloin itsenäinen toiminta sekä aloitteellisuus parantuvat. Sosiokulttuurinen innostaminen pyrkii motivoimaan, vahvistamaan ja osoittamaan yksilölliset voimavarat, sekä osallistamaan yksilöä sosiaaliseen ja kulttuuriseen toimintaan.

Sosiokulttuurinen innostaminen, kuten mikä tahansa innostamiseen pyrkivä toiminta on kaikkien sellaisten toimenpiteiden yhdistelmä, jotka pyrkivät osallistavilla prosesseillaan mahdollistamaan ihmisten kehittymistä yhteisöjensä aktiivisiksi jäseniksi. Toimijoiden tarpeet ja heidän kehitysprosessinsa ovatkin tärkeitä sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta, kuin innostajan omat. Tämän vuoksi esimerkiksi ihmisryhmän kiihottaminen jotakin toivottua toimintaa ja aatteellisuutta varten ei ole innostamista, kuten ei myöskään ole sellainen toiminta, joka ei etene suunnitteluastetta pidemmälle. On tärkeää tehdä ihmiset tietoisiksi heidän omista rooleistaan pienemmissä yhteisöissä ja yhteiskunnallisella tasolla. (Kinnunen ym. 2003: 18.)

Innostajan rooli sosiokulttuurisessa innostamisessa on verrattavissa johtamiseen. Kyse on siitä, miten innostaja saa ihmiset motivoitumaan yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi ja toiminnan edistämiseksi, mutta myös ryhmän dynamiikasta johtuvien ilmiöiden tunnistamisesta. Tärkeää innostajalle on myös rohkaista yksilöitä vuorovaikutukseen ja avoimeen dialogiin. Hyvän innostajan tunnistaa pikemminkin oikeanlaisesta asenteesta, kuin synnynnäisistä luonteenpiirteistä tai opituista taidoista. Olennaista on myös itseä ja muita kiihottava inspiraatio. (Kinnunen ym. 2003: 27.) Sosiokulttuurisen innostajan roolissa on tärkeää pyrkiä alati kehittämään omaa osaamista, jotta yksilöiden ja kokonaisten yhteisön ohjaaminen taitona jalostuisi.

Innostajan tulee kuitenkin katsella omaa rooliaan johtajana enemmänkin nöyrästi, kuin uralla etenemisen tai oman statuksen edistämisen kannalta. Sosiokulttuurisessa innostamisessa on tärkeämpää saada ryhmä innostumaan, ottamaan vastuuta ja toimimaan kuin jakaa karkeasti roolit johtamisessa. Aluksi ryhmässä jonkun on aina oltava aktiivisempi, jolloin tälle henkilölle voi syntyä sellainen asema, joka voidaan katsoa olevan sosiokulttuurisen innostajan. Johtajuus voi myös tilanteesta riippuen olla jaettua johtajuutta, jolloin innostajan rooli voi jakautua useammille henkilöille. (Kinnunen ym. 2003: 27.)

Kurjen (1996, 2002) mukaan vapaaehtoisessa toiminnassa innostaminen on validia, sillä innostaminen edellyttää vapaaehtoisuuteen kiinnittävää motivointia. Vaikka raja innostamisen ja johtamisen välillä on yhtä olematon kuin veteen piirretty viiva, on innostajan harjoitettava sellaista johtajuutta, jonka avulla yksilöt saadaan sitoutettua yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. (Kinnunen ym. 2003: 27.)

Yksi sosiokulttuurisen innostamisen keskeisimmistä käsitteistä on dialogi, jossa on ennen kaikkea kysymys ihmisten välisestä hedelmällisestä vuorovaikutuksesta. Kuten kaikessa vuorovaikutuksessa, tärkeää on kuunnella ja tulla kuulluksi; innostamisessa kysymys on enemmän kyvystä uskaltautua tasavertaiseen vuorovaikutussuhteeseen muiden toimijoiden kanssa. Sosiokulttuurisen innostajan on päästävä tyypillisestä ohjaaja-ohjattava, tai subjekti-objekti -suhteesta, joiden aikana eriarvoisuus ohjaajan ja ohjattavan välillä on huomattava. Subjekti-subjekti -suhteeseen, tai minä-sinä - suhteeseen pyrkiminen edistää avointa molemminpuolista ja läsnä olevaa ilmapiiriä. (Kinnunen ym. 2003: 19.)

Kinnunen ym. (2003: 19) jakavat dialogin yhteisön näkökulmasta horisontaaliseen ja vertikaaliseen. Yhteisön jäsenten sisäinen dialogi kuvataan horisontaalisena, ja äärimmäisen tärkeänä toimintana. Olennaista on myös dialogi, joka tapahtuu yhteisön ja sen toimintaympäristöjen välillä, sillä yhteisön kehittyminen ja kyky kulttuurin luomiseen syntyy sen kommunikoinnista toimintaympäristön kanssa. Yhteistyökyvytön yhteisö, joka karttaa ulkopuolisten kanssa käytävää dialogia, ei voi kestää pitkään. Tällainen kaltainen dialogi on vertikaalista.

Sosiokulttuurisen innostamisen avulla voidaan tukea myös ihmisten integroitumista johonkin tiettyyn yhteisöön tai yhteiskuntaan. Niin sosiokulttuurisessa innostamisessa kuin integraatiossa on pohjimmiltaan kysymys yksilön sopeutumisesta uuteen ympäristöön tai toimintaan, kuitenkin tämän joutumatta tinkimään omasta kulttuuritaustastaan tai elämäntavastaan. Olennaista on vanhan ja uuden, vielä vieraan kulttuurin yhtymäkohtien löytäminen ja niiden pohjalta toimiminen arjessa mahdollisimman itsenäisesti. Minna Säävälä (2007: 11-12) toteaa, että mikäli maahanmuuttajayksilön tai -ryhmän integraatiota ajatellaan sosiologisena prosessina, ovat siinä merkittävässä osassa yhteiskunta ja sen tarjoamat mahdollisuudet ja vastaavasti sen asettamat haasteet. Säävälän mukaan integraatiolla tarkoitetaan sosiaalitieteiden näkökulmasta maahanmuuttajan kykyä toimia yhteiskunnassa täysivaltaisesti joutumatta kuitenkin tinkimään omasta kulttuuritaustastaan.

Integraatio terminä käsittää yhden ihmisen tai ihmisryhmän sopeutumista tai sulautumista vieraaseen yhteiskuntaan ja sen kulttuuriin. Myös puhuttaessa esimerkiksi kahdesta eri kulttuuritaustasta tulevasta ihmisryhmästä ja niiden välisestä yhteensulautumisesta voidaan käyttää termiä integraatio. Säävälä sanoo integraation olevan paitsi kuvaileva, myös normatiivinen käsite, joka kertoo miten maahanmuuttajiin ja heidän kanssaan tehtävään työhön kuuluviin toimiin tulisi suhtautua. Ihanteellista integraation näkökulmasta olisi sellaisen yhteiskunnan toiminta, jossa maahanmuuttaja saisi kotoutumiselleen tarpeeksi tukea ja samalla rohkaisua ylläpitämään omaa kulttuuriperintöään. Integraatio onkin parhaimmillaan yhteiskunnan monikulttuurisuutta lisäävää, mutta yksilöiden tai ihmisryhmien kulttuuria ja erityisyyttä väheksymättömää toimintaa. (Säävälä 2007: 11-12.)

Säävälä muistuttaa, ettei integraatiota ja kotoutumista tulisi ajatella vain maahanmuuttajan toimintana. Integraatio on vuorovaikutusta, jota tarkasteltaessa nousee esiin kysymyksiä siitä, miten hyvin maahan muuttanut henkilö tai ryhmä on kyennyt hyödyntämään uuden kotimaan tarjoamia mahdollisuuksia tai vastaavasti millaisia haasteita se on asettanut kotoutumiselle. (Säävälä 2007: 12.) Suomalaisessa yhteiskunnassa tulisikin antaa enemmän aikaa keskustelulle, jossa käsiteltäisiin sitä, miten esimerkiksi eri uskontojen edustajat voisivat verkostoitua paremmin keskenään ilman konflikteja.

Integraatio ei aina ole itsestään selvä tapahtumaketju, vaan se saattaa vaatia ulkopuolelta tulevia toimenpiteitä. Sosiaalialalla paljon käytetty termi osallistaminen viittaa toimintaan, jollaista integraation tukemisessa voidaan hyödyntää. Esimerkiksi maahanmuuttajanäkökulmasta tarkasteltuna osallistaminen voi olla hyvinkin hedelmällinen keino tukea paitsi vasta kotoutumisen alkuvaiheessa olevia, myös niitä maahanmuuttajia, jotka ovat vaarassa tai ovat jo syrjäytyneet.

Osallistaminen on ennen kaikkea kannustamista ja osallistumisen mahdollistamista silloin, kun osallistuvaa henkilöä tai ryhmää täytyy jostain syystä erikseen motivoida tavoitteen saavuttamiseksi. Osallistaminen on erillistä työskentelyä tai toimintaa, joka takaa osallistumisen mahdollisuuksia ja motivoi niitä yksilöitä tai ryhmiä, jotka eivät muussa tapauksessa välttämättä ryhtyisi toimintaan. Osallistaminen perustuu vapaaehtoisuuteen eikä pidä sisällään suostuttelua tai minkään asteista manipulaatiota, mutta se voi sisältää jonkinlaista kannustamistoimintaa. Osallistaminen onkin toisin sanottuna kannustamista arviointiin, toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Se tukee myös toiminnan parantamisessa ja siihen liittyvissä päätännöissä. (Laitinen 2002: 10.) Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus löytää uusia keinoja innostamiseen ja osallistamiseen erilaisten asiakasryhmien kanssa, moniaistista tilaa hyödyntäen.

Sosiokulttuurinen innostaminen ja sen alle asettuvat käsitteet integraatio, sekä osallistaminen ovat tämän opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä korvaamattoman tärkeitä käsitteitä, kun halutaan ymmärtää erilaisten asiakasryhmien kanssa tehtävää innostamistyötä. Moniaistista tilaa käytettäessä ihmisten kohtaamisen ja vuorovaikutuksellisuuden mahdollistaminen on keskiössä, minkä vuoksi se on olennaisesti sosiokulttuuriseen innostamiseen pyrkivää työskentelyä. Sosiokulttuurinen innostaminen on yhä verrattain tuntematon käsite, huolimatta siitä, miten hyvin sen avulla voitaisiin auttaa ihmisten integroitumisessa erilaisiin yhteisöihin yhteiskunnan tasolta asti katsottaessa. Sen käyttöä suomalaisessa monikulttuurisessa työskentelyssä tulisi lisätä, minkä vuoksi sen käsitteisiin ja teoriaan perehtyminen on opinnäytetyöparin ammatillisen kehityksen kannalta tärkeää.

Sekä sosiokulttuurinen innostaminen, että moniaistinen tila työmenetelmänä pyrkivät tukemaan avointa ja tasa-arvoista ilmapiiriä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Subjekti-subjekti-suhteen luominen ja ylläpitäminen työskentelyssä on validia, jotta vältettäisiin sellaista eriarvoista roolijakoa, joka esimerkiksi ohjaajan ja ohjattavan välille saattaa helposti syntyä. Sosiokulttuurisessa innostamisessa ohjaajan roolin ei tule olla autoritääriin, vaan ihmisiä innostava ja tukeva. Myös moniaistisen tilan työmenetelmä tähtää dialogiin, minkä vuoksi sen käytössä sosiokulttuurisen innostamisen käsitteen asiantuntemus nousee arvoasteikossa korkealle.

Tässä opinnäytetyössä voidaan tarkastella sosiokulttuurisen innostamisen metodologisia vaiheita, kun pyritään hahmottamaan opinnäytetyön rakennetta teoreettisesta viitekehystä aina toteutetun toiminnan arviointiin asti. Leena Kurki (2000) kuvaa innostamisen metodista yleisrakennetta lyhyesti siten, että ennen toimintaa tulee olla tutkimusta ja sen myötä diagnoosi; näiden pohjalta toiminnan ohjelmointi tai suunnittelu ja itse toiminta arviointineen voidaan toteuttaa. (Kurki 2000: 97.) Metodologiset vaiheet sosiokulttuurisessa innostamisessa ovat hyvä selkäranka teoreettisen viitekehysten yhdistämiseksi itse toimintaan, joka tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on suurimman tarkastelun kohteena.

3. Toimintaympäristön kuvaus

Seuraavaksi esitellään opinnäytetyön toiminnallisten osuuksien toimintaympäristöjä, sekä sen yhteistyökumppanit. Kuvauksissa pyritään antamaan lukijalle selkeä kuva opinnäytetyön yhteistyökumppaneista ja hankeympäristöstä. Aluksi esitellään yksityiskohtaisemmin opinnäytetyön hankeympäristöinä toimiva Aistien-hanke ja Moniaistinen tila, minkä jälkeen esitellään lyhyesti toimintaympäristönä toiminnallisen osuuden pääprojektissa toimiva tiedekeskus Heureka. Viimeisenä on esitelty opinnäytetyön pääprojektissa yhteistyökumppaneina toimineet Vantaan seurakunnat, sekä Koivukylän moskeija.

3.1 Aistien-hanke

Aistien- Avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä - hanke on vuonna 2011 käynnistynyt kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyöprojekti. Hankkeen rahoittajana toimii Lapin Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus. Se myös toimii hanketta hallinnoivana viranomaisena. Hanketta rahoitetaan Euroopan Sosiaalirahaston tuella. Aistien-hanke on osa Manner-Suomen ESR-ohjelman valtakunnallista osuutta, jota kutsutaan Avoimissa oppimisympäristöissä aktiiviseksi kansalaiseksi -kehittämishajelmaksi. (Aistien-hanke 18.4.2012.)

Laurea- ammattikorkeakoulun Tikkurilan toimipiste on hankkeen hallinnoitsija ja päätoteuttaja, sen yhteistyötahona toimii myös toinen suomalainen ammattikorkeakouluyhtymä Metropolia. Muita yhteistyötahoja ovat Vantaan kaupungin toimintakeskukset Lumo ja Vantaan talo, Heinolan kansalaisopisto / Jyränkölän Settlementti Ry, Hämeenkyliät Ry sekä Lapin maakuntamuseo ja Helsingissä sijaitseva Päivälehdien museo. (Aistien-hanke 19.4.2012.)

Hankkeen toimijoiden on tarkoitus vuonna 2012 tuottaa pilotteja, joiden aikana toimintamalleja ja menetelmiä kehitetään yhdessä yhteistyötahojen kanssa. Esimerkiksi Hämeenkyliät Ry tuottaa kuusi erilaista moniaistista tilaa eri puolilla Kanta-Hämettä, osana kylä- ja asukastoimintaa. Tilat tuotetaan yhdessä kylälaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa, kunnioittaen heidän toiveitaan. Yksi jo toteutetuista tiloista oli Lopella toteutettu sauna-aiheinen aistitila. (Hämeenkyliät Ry 2012.)

Laurea- ammattikorkeakoulun Tikkurilan toimipiste vastaa hankkeen koordinoinnista ja kokonaisraportoinnista päärahoittajalle. Laurea- ammattikorkeakoulujen henkilökunta toimii Aistien- hankkeen pedagogiikan kehittäjinä ja yhdessä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa hankkeen työmenetelmiä kehitetään tulevaisuutta varten paremmiksi. Kehittämistyö tapahtuu yhteistyössä kunnan ja muiden tahojen kanssa noudattaen Laurean Learning by Developing- pedagogiikkaa. (Aistien-hanke 18.4.2012.)

Laurea- ammattikorkeakoulun Tikkurilan toimipisteen aikomus on työstää kuusi pilottia Aistien- hankkeen aikana, ja hankkeen päättymisen jälkeen moniaistisen tilan menetelmän on tarkoitus jäädä osaksi Laureassa tapahtuvaa opetusta. Tikkurilan toimipiste pyrkii kehittämään moniaistisia työympäristöjä toimimaan yhä parempina työvälineinä, kun tarkoitus on monikulttuurinen opetus sekä kulttuurien välisen vuorovaikutuksen tukeminen. (Aistien-hanke 18.4.2012.) Pilotit toteutetaan opiskelijoiden opinnäytetöinä, sekä erilaisten opintokokonaisuuksien projektitöinä. Tarkoituksena on mahdollistaa hankkeen työmenetelmien käytön harjoittelu ja toteutus osana opintoja niiden eri vaiheissa. Yhteistyötahoiksi pilotteihin pyritään saamaan maahanmuuttajista koostuvia ryhmiä, joiden kotoutumista toiminnalla pyritään vahvistamaan. Opinnäytetyömme tulee olemaan Aistien-hankkeen piloteista järjestyksessä toinen toteutettava projekti-kokonaisuus.

Moniaistisia tiloja rakennetaan opiskelijoiden ja maahanmuuttajien yhteistyönä kuvastamaan heidän mielihintoihinsa ja kokemuksiinsa pohjautuvia elämysympäristöjä. Opiskelijoiden osallistumisen mahdollistaminen takaa heille paremmat monikulttuurisen työskentelyn valmiudet, mutta tukee myös mukaan tulevien maahanmuuttajien sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, säilyttäen samalla heidän alkuperäistä kulttuuri-identiteettiään. Näin myös hanke saa arvokasta käytännöntietoa työmenetelmien toimivuuden parantamiseksi. (Aistien-hanke 18.4.2012.)

Hankkeessa pyritään kehittämään moniaistisen tilan työmenetelmää kolmesta eri näkökulmasta. Pedagogisesta näkökulmasta on tarkoitus muodostaa kokeilujen avulla valmis menetelmämalli, jonka avulla moniaistisia tiloja luodaan yhteisöllisinä prosesseina. Teknisestä näkökulmasta on tarkoitus mallintaa kaikki moniaistiseen tilaan liittyvät tekniset ominaisuudet kuten videon, kuvan ja äänen muokkaaminen moniaistiseen tilaan sopiviksi sekä esimerkiksi liikutettavissa olevan moniaistisen tilan tekeminen toimivammaksi työvälineeksi. Kolmas näkökulma on menetelmän levittäminen eri toimijoiden tietoisuuteen. (Aistien-hanke 18.4.2012.)

3.2 Moniaistinen tila

Moniaistinen tila on Laurea-ammattikorkeakoulun Aistien-hankkeen työmenetelmä, jota käytetään oppimisen ja ihmisten välisen kohtaamisen tukemisessa. Moniaistinen tila on ihmisten aisteja virittelevä ympäristö, joka tarjoaa mahdollisuuden elämyksellisiin kulttuurikokemuksiin. Moniaistista tilaa ei kuitenkaan pidä ajatella niinkään näyttelynä, joka pyrkii esittelemään jotakin tiettyä aihepiiriä, vaan tilana johon ihmiset voivat tulla vierailemaan ja kokemaan jotakin uutta ja erilaista. Moniaistisen tilan työmenetelmän juuret ovat multisensorisessa työssä, jota toteutetaan usein maahanmuuttajien voimaannuttamiseksi. Työmenete-

telmä on luotu vuonna 2009, jonka jälkeen sitä on aktiivisesti kehitetty yhä paremmin toimivaksi myös muissa sosiaalialan asiakastyön toimintaympäristöissä.

Moniaistiset tilat sijaitsevat fyysisesti kahdessa paikassa, Laurea- ammattikorkeakoulujen Tikkurilan ja Hyvinkään toimipisteissä. Tilat ovat helposti muunneltavia ja sopivat siksi monenlaisten tapahtumien ympäristöiksi. Lisäksi moniaistista tilaa voidaan siirrettävien telttojen avulla viedä myös mihin tahansa muualle, kuten esimerkiksi kirjastoihin tai päiväkoteihin. (Moniaistinen tila 2009.) Tilan monimuotoisuudesta kertoo myös se, miten se sopii paitsi suurempien kulttuuritapahtumien toimintaympäristöiksi myös vaikka lasten satuhuoneeksi.

Moniaistisessa tilassa on tarkoitus sekä mahdollistaa kohtaamista erilaisten kulttuurien ja ihmisten välillä, että tukea muistelua erilaisten aistivirikkeiden avulla. Näitä virikkeitä ovat äänet, hajut ja maut, sekä erilaiset esineet ja seinille heijastettavat kuvat ja videot. Usein nämä virikkeet liittyvät johonkin tiettyyn toimintakulttuuriin tai maahan; tämän opinnäytetyön aikana toteutetussa tansanialaisen kulttuurin tilassa vierailijat saivat kokea tansanialaista tunnelmaa.

Moniaistisessa tilassa voidaan käyttää paitsi järjestäjien omia, myös Aistien-hankkeen omistuksessa olevia tarvikkeita. Tarvittaessa välineistöön voidaan lisätä pienillä hankinnoilla, mikäli se on välttämätöntä esimerkiksi Laurean opiskelijoiden projektien kannalta. Aistien- hanke omistaa muun muassa paljon erilaisia tekstiilejä, sekä joitain huonekaluja. Välineistö on karttunut erilaisten projektien myötä jo ennen kuin Aistien-hanke sai alkunsa. Kahden sitä edeltäneen hankkeen aikana on tilaa varten taltioitu hyviksi havaittuja esineitä. Kuitenkin on olennaista, että moniaistista tilaa kulloinkin käyttävä ryhmä pyrkii luomaan sellaisen toimintaympäristön, joka palvelee myös suunnittelu- ja rakennusvaiheessa ryhmän omia tarpeita. Tämä edellyttää monesti paitsi omien kuvien ja äänien käyttöä, myös omien esineiden ja muiden tarvikkeiden tuomista tilaan.

Moniaistinen tila voi tarjota ihmisille parhaimmillaan hyvinkin vahvoja, tunteita herättäviä kokemuksia. Myös esimerkiksi maahanmuuttajien näkökulmasta oman kotimaan muistelu sen kulttuuria esittelevässä tilassa, voi olla hyvin vahvistava hetki. On kuitenkin vaikea sanoa tai arvioida, kuinka vahvasti eri ihmiset kokevat moniaistisessa tilassa koetut aistihavainnot. Rantala (2002: 159) esittää Deweyn pragmaattisen teorian kuvaavan esteettistä kokemusta paitsi kauneuden käsitteenä, myös esteettisenä kokemuksena, joka on hyvin ihmiselle hyvin henkilökohtainen. Tämä perustuu ajatukseen, että esteettiset kokemukset pohjautuvat jokaisen ihmisen omiin henkilöhistorioihin, sekä elinympäristöihin ja kulttuuriin jonka ihminen tuntee. Rantala (2002: 159) vahvistaa tätä teoriaa kuvaamalla havainnointia kognitiivisena prosessina; se mitä ihminen havaitsee, on riippuvainen asiayhteydestä ja ihmisen omista kokemuksista. Näin ollen voidaan sanoa, että eri kulttuureista tulevat ihmiset voivat kokea niin sanotun saman kohteen eri tavoin. (Yli-Mäyry 2011: 38.)

3.3 Heureka

Heureka on Vantaan Tikkurilassa sijaitseva opetus- ja kulttuurilaitos, jonka toiminnasta vastaa voittoa tavoittelematon tiedekeskussäätiö. Tiedekeskus Heurekan toiminta-ajatuksena on muun muassa oivaltamisen ilon jakaminen, oppimisen innostaminen ja tieteen arvostaminen. Heurekassa vierailee vuosittain noin 300 000 kävijää, joista suurin osa on lapsia ja koululaisryhmiä. (Heureka 2012.)

Tiedekeskuksella on useita yhteistyökumppaneita, jotka voivat sopimuksesta järjestää Heurekan tiloissa erilaisia nuorille ja lapsiperheille suunnattuja tapahtumia. (Heureka 2012.) Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa on yksi tällaisista tapahtumista, joka järjestettiin Heurekan tiloissa nyt toista kertaa. Heurekan fyysiset puitteet ovat omiaan suurien asiakastapahtumien järjestämiselle, sillä esimerkiksi tiedekeskuksen akustiikka mahdollisti hyvän äänentoiston.

3.4 Seurakunnat

Vantaan seurakunnat koostuvat seitsemästä seurakunnasta, joista kuusi on suomenkielisiä ja yksi ruotsinkielinen. Nämä seurakunnat muodostavat yhdessä seurakuntayhtymän, joka vastaa seurakuntien hallinnollisista ja taloudellisista asioista. Vantaan seurakunnilla on jäseniä yli 135 000 ja se työllistää 470 henkilöä, sekä lisäksi 2000 vapaaehtoista. (Vantaan seurakunnat 2012.)

Seurakuntien tehtävä on tarjota jäsenilleen eri elämänvaiheisiin kuuluvat pyhät toimitukset, kuten kaste, rippi, vihkiminen ja hautajaiset. Näiden lisäksi seurakunnat tekee paljon esimerkiksi kasvatus- ja sosiaalityötä, kuten järjestää esimerkiksi lapsille iltapäiväkerhotoimintaa. Vantaan seurakuntien näkemys toiminnastaan on olla uudistuva kirkko, joka panostaa ihmisten kohtaamiseen ja vahvistamiseen. Vantaan seurakunnat on määritellyt arvoikseen Pyhän kunnioituksen, hengellisyyden, oikeudenmukaisuuden ja palveluhaluisuuden. Lisäksi seurakunnat pyrkivät toiminnassaan olemaan luovia ja lisäämään yhteisöllisyyttä, olemaan vastuullisia ja pysymään totuudellisuudessa. (Vantaan seurakunnat 2012.)

Vantaalla toimii tiettävästi ainakin kolme sunnalaisuutta edustavaa moskeijaa, joissa muslimit voivat kokoontua harjoittamaan uskontoaan islamia. Moskeijoita sanotaan olevan kolme kappaletta, sillä niiden lukumäärää on vaikea määrittää varmasti, sillä niiden ylläpito riippuu useista eri yhdistyksistä ja yhdyskunnista. Suurin Vantaan moskeijoista sijaitsee Koivukylässä ja se on toiminut vuodesta 2005, sen toiminta rahoitetaan lahjoituksilla ja jäsenmaksuilla. Toiminnasta vastaa Itä-Vantaan Somalikulttuuri ry. (Arja-Riikka Nikkilä 2.8.2012.)

Moskeijaan voi tulla suorittamaan islamin harjoittamiseen kuuluvia rukoushetkiä, jotka tapahtuvat viisi kertaa päivässä. Rukouksia ohjaa imaami tai hänen sijaisensa. Moskeijoiden tarkoitus on tarjota jäsenilleen uskonnollisen tuen lisäksi esimerkiksi lasten uskonnon- ja kulttuuriopetusta, aikuisille järjestetään

kirjallisuusopetusta. Moskeija tarjoaa myös tukea perheille ja aviopareille neuvonnan muodossa. (Arja-Riikka Nikkilä 2.8.2012.)

4. Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoite oli mahdollistaa kohtaamista moniaistisen tilan työmenetelmiä hyödyntäen. Tarkoitus oli tarjota ihmisille paikka, jossa keskustella ja jakaa tietoa ja ajatuksia omasta kulttuurista, uskonnosta ja elämäntavoista. Moniaistista tilaa käyttämällä oli opinnäytetyön tavoitteena luoda toimintaympäristö, jossa voidaan saavuttaa turvallisuuden tunne ja luottamuksellinen ilmapiiri, mikä madaltaa kysymisen kynnyksiä ja helpottaa eri kulttuureista tulevien ihmisten välistä integraatiota. Tavoitteemme oli myös havainnoida moniaistisen tilan käyttöä erilaisten asiakasryhmien kanssa; tarkoituksena oli saada mahdollisimman kattava pohjatieto toiminnan olomuodoista kertaluontoisissa tapahtumissa oman, tulevan toimintamme suunnitteluun.

Toimintaympäristöt, joissa lopulta työskentelimme opinnäytetyön tiimoilta, olivat tansanialaisen kulttuurin moniaistinen tila, jonka suunnittelimme ja toteutimme Aistien-hankkeen koordinaattorin avustuksella Tikkurilan toimipisteessä sijaitsevassa moniaistisessa tilassa. Toinen toimintaympäristö oli Hyvä perheislamissa ja kristinuskossa tapahtuma, jota varten opinnäytetyöpari suunnitteli ja rakensi moniaistiset tilat yhdessä tapahtuman järjestäjistä koostuvien yhteistyötahojen kanssa. Tämä jälkimmäinen tapahtuma oli opinnäytetyön näkökulmasta merkittävämpi, sillä sen toteutus edellytti verkostoitumista yhteistyötahojen kanssa, sekä moniaistisen tilan työmenetelmän käyttöä asiantuntijan roolissa.

Opinnäytetyön tavoitteisiin voi myös lukea kuuluvaksi sen, että pyrimme opinnäytetyöprosessin aikana havainnoimaan mahdollisimman kattavasti erilaisten asiakasryhmien reaktioita moniaistisessa tilassa. Koimme toisten opiskelijoiden järjestämiin tapahtumiin osallistumisen tärkeäksi osaksi prosessia, sillä niiden aikana oli mahdollista havainnoida tiloissa vierailevia ihmisiä intensiivisemmin, kuin tapahtumien järjestäjinä. Toisten projektien havainnointi antoi myös mahdollisuuden erilaisten asiakasryhmien tarkkailuun, sillä opinnäytetyön omissa toiminnallisissa osuuksissa rajattuja kohderyhmiä ei ollut. Toinen havainnoitu tapahtuma oli järjestetty lapsia varten, joten iän perusteella rajattua kohderyhmää oli mahdollista havainnoida sen aikana moniaistisessa tilassa.

Pyrimme opinnäytetyöprosessin aikana omaksumaan moniaistisen tilan työmenetelmiä ja kehittämään niitä asiakasnäkökulmasta toimivimmiksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös selvittää, millaisia haasteita moniaistisen tilan käyttöön liittyy kertaluontoisten tapahtumien järjestämisessä ja miten niitä voitaisiin helpottaa tulevaisuudessa. Tavoitteena oli myös toimia Aistien-hankkeen hyväksi raportoimalla koetuista tilanteista kohtaamiseen liittyen moniaistisessa tilassa ja reflektoida niitä aikaisempaan tietoon.

Ammatillisen kehityksen tavoitteitamme oli monikulttuuristen asiakasryhmien ohjaukseen liittyvien taitojen kehittäminen, sekä tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen liittyvän osaamisen parantaminen. Myös teknisten toimien sisäistäminen moniaistisen tilan teknologiaa hyödyntäen oli yksi opinnäytetyön aika esiin nousseista tavoitteista. Modernin teknologian käyttökky voi olla tulevaisuuden työyhteisöissä hyödyll-

linen taito, minkä omaksumista moniaistisen tilan käyttö edellytti. Samalla saatiin myös tärkeää tietoa siitä, miten helposti moniaistisen tilan teknologia oli opiskelijoiden opittavissa, sillä hankkeen on tarkoitus tulevaisuudessa toimia monien eri opintokokonaisuuksien oppimisympäristönä.

Ammatillinen kehityksemme nousi opinnäytetyön tavoitteissa merkittäväälle sijalle jo alkuperäisessä suunnitelmassa. Roolimme opiskelijoiden ammatillisen kehittymisen tukemisessa muiden sitä edeltäneiden opintojen seuraajana, sekä opiskelun viimeisenä etappina ennen valmistumista ja työelämään siirtymistä on tärkeä. Olipa kyse sitten toiminnallisesta opinnäytteestä tai tutkimuksellisesta työstä, on oppimiskokemus läpi opinnäytetyöprosessin hyvin olennaista opiskelijan ammatillisen identiteetin kehityksessä.

Ritva Mäntylä (2007) lainaa Hakkarasta (2000) ja Wengeriä (1999) kuvatessaan ammatillista kasvua kulttuuritumisprosessina, joka on eri vaiheista koostuvaa kasvua osajista koostuvaan yhteisöön. Koulutuksen aikana opitut asiantuntijayhteisön käytännöt ja työmenetelmät tukevat asteittaista osallistumista ja siirtymistä asiantuntijakulttuuriin ja siihen ammattikuntaan, johon on opinnoissa suuntauduttu. (Saari & Varis 2007: 94.) Pyrkimyksemme oli saavuttaa mahdollisimman kattavaa tietotaitoa monikulttuurisesta työskentelystä ja sosiokulttuurisen innostamisen työmenetelmästä prosessin aikana, sillä näiden osaamisalueiden koettiin olevan hyviä työkaluja tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön yhteys Aistien-hankkeen tavoitteisiin on se, että molemmissa pyritään löytämään ja kehittämään uusia keinoja hyödyntää moniaistista tilaa työmenetelmänä. Opinnäytetyön yhteys Aistien-hankkeen kehittämistyöhön on selkeä, sillä tarkoituksena opinnäytetyössä oli lisätä yhteisöjen hyvinvointia sosiokulttuurisen innostamisen avulla; kohtaamisen tukemisen sekä oppimisen edistämisen näkökulmista. Aisteja virittelevän tilan hyödyntäminen edellä mainitunkaltaisessa työskentelyssä on omiaan auttamaan tunteiden synnyssä ja niiden tunnistamisessa, vuorovaikutuksen tukemisessa ja kulttuurien välisen integraation edistämässä.

Tämänkaltaisessa työskentelyssä tulee muistaa se, mitä integraation edistämällä haetaan. Työn eettisen herkkyyden edellytyksiä ei tule väheksyä, sillä monille sopeutuminen voi merkitä myös samaa kuin assimilaatio, eli sulautuminen. Tämän opinnäytetyön tavoitteisiin liittyvä integraation edistäminen ei hae maahanmuuttajien tai monikulttuurisen taustan omaavien yksilöiden tai kohderyhmien sulauttamista suomalaiseen kulttuuriin, päinvastoin.

Kuten Pirkko Pitkänen (2006) kuvaa, on suomalaisessa yhteiskunnassa siirrytty kohti monikulttuurisuutta tukevaa, etnisen taustan ja historian säilyttämiseen kannustavaa maahanmuuttopolitiikkaa. Kuitenkaan ei ole pitkä matka siihen aikaan, jolloin Suomessakin integraatiolla tarkoitettiin maahanmuuttajien sulauttamista suomalaiseen kulttuuriin, joka oli vielä jonkin aikaa sitten etniseltä pohjaltaan hyvin yhtenäinen. Nyt tilanne on kääntynyt ja suomalaista kulttuuria voidaan jo tarkastella monimuotoistuvana, etniseltä pohjaltaan moninaisena huolimatta siitä, että suurin osa etnisistä alakulttuureista on vähemmistöjen edustamia. (Pitkänen 2006: 18, 63 & 66.) Sellaisia toimijoita ja työmenetelmiä, joilla monikulttuurisen yhteiskunnan kehittymistä voidaan edistää, tulisi tukea ja kehittää myös sosiaalialan työskentelyssä sekä opetuksessa.

Tässä opinnäytetyössä oli tarkoitus hyödyntää Aistien-hankkeen ja sen edeltäjän Moniaistinen tila-hankkeen jo luomia ja hyväksi havaitsemia työmenetelmiä toiminnallisen opinnäytetyön näkökulmasta ja kehittää niitä edelleen paremmiksi. Tarkoitus oli tarjota monikulttuurisille kohderyhmille kohtaamispaikkoja opinnäytetyön resurssien puitteissa, joka mahdollistaisi heidän oman kulttuurinsa esiin tuomisen toiminnallisten ja jopa taiteellisten keinojen avulla. Tässä opinnäytetyössä olennaista oli kulttuurien kohtaaminen, mutta myös esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumista tukevilla projekteilla moniaistinen tila on hyväksi havaittu työväline. Kotoutumista edistäviä palveluita ei ole liikaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Pasi Saukkonen kuvaa pääkaupunkiseudun kotouttamispolitiikassa vallitsevan sellaisen strategian, joka ei huomioi riittävästi taidetta, kulttuuria ja luovuutta osana maahanmuuttajien kotouttamista. Maahanmuuttajiin viitataan usein peruspalveluissa, kuten sosiaali- ja terveyspalveluiden ja työvoimapalveluiden piireissä, mutta vähemmässä määrin edellä mainittujen taiteen ja kulttuurin piireissä. (Saukkonen 2010: 91.) Suomalaisessa yhteiskunnassa elävälle suomalaiselle voi olla vaikea ymmärtää, miten tärkeä osa kulttuuripalvelut ovat maahanmuuttajien hyvinvointia, sillä useimmiten peruspalveluiden toteutuminen koetaan olennaisimmaksi osaksi kotoutumista ja uuden yhteiskunnan palvelurakenteen omaksumista.

Tämän opinnäytetyön tavoitteet voidaan tiivistää kolmeen keskeiseen osa-alueeseen:

- Kohtaamisen mahdollistaminen moniaistisen tilan työmenetelmän avulla
- Moniaistisen tilan työmenetelmän kehittäminen
- Opinnäytetyöparin ammatillisen osaamisen lisääminen

5. Opinnäytetyön toteutus

”USKALLA

Uskalla onnistua. Uskalla epäonnistua. Kehittyäkseen ihminen tarvitsee molempia. Molemmat vaativat rohkeutta. Uskalla.”

- Tommy Tabermann (Vallo & Häyrynen 2012: 251.)

Opinnäytetyön tavoitteiden mukaisesti prosessi eteni siten, että ennen moniaistisen tilan suunnittelua ja luomista tutustuimme sen menetelmiin havainnoimalla toisten Laurean opiskelijoiden toteuttamia projekteja erilaisissa sosiaalialan työympäristöissä. Tarkoitus oli saada kattava kuva siitä, miten moniaistinen tila saadaan sisustamalla muunneltua erilaisten kulttuurien välittäjäksi ja miten sosiokulttuurinen innostaminen on mahdollista sen toteutuksessa. Kaikissa tähän opinnäytetyöhön liittyvissä toiminnallisissa osuuksissa on kyse ainutkertaisesta tilaisuudesta tai tapahtumasta, eikä moniaistinen tila toimi minkään tietyn ryh-

män kokoontumispaikkana. Sosiokulttuurisen innostamisen mahdollisuutta tämänkaltaisissa tilaisuuksissa tulikin tässä opinnäytetyössä myös tarkastella jo siksi, että se liittyy olennaisesti opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen. Lisäksi oli tarkoitus saada ideoita, joita voisimme hyödyntää oman moniaistisen tilan käyttöön liittyvän prosessinsa aikana.

Sosiokulttuurinen innostaminen liittyy tämän opinnäytetyön toiminnallisissa osuuksissa kohtaamisen mahdollistamiseen ja siihen, millaisilla keinoilla kohtaamista voidaan moniaistisissa tiloissa tukea ilman varsinaista subjekti-subjekti-ohjaajuutta. Kurki (2000) kuvaa, että innostamista voi olla monenlaista ja se on aina tilanne- ja tarkoitussidonnaista. Innostaminen on aina ihmisten liikkeelle saantia ja hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävää, mutta näidenkin aatteiden alle jää kaikille eri aloille sopivia vaihtoehtoja, joilla ihmisiä voidaan motivoida toimimaan. Innostaminen voi olla toimintaa vauhdittavaa, muttei suoranaisesti sitä tuottavaa. (Kurki 2000: 88-89.)

Saadaksemme tarkastelupintaa moniaistisen tilan käytöstä sosiokulttuurisen innostamisen työvälineenä tutustuimme ensimmäiseksi somalialaisen kulttuurin tilaan, Kontulassa sijaitsevassa palvelukeskuksessa järjestettävillä monikulttuurisen vanhustyön messuilla. Messuilla Laurean opiskelijat loivat yhdessä somalialaisten osallistujien kanssa somalialaista kulttuuria esittelevän tilan, jossa ihmisten kohtaamista ja erityisesti sukupolvien välistä vuorovaikutusta oli tarkoitus tukea. Opinnäytetyötä ajatellen oli ihanteellista päästä observeerimaan myös muiden opiskelijoiden projekteja, sillä niistä sai uusia näkökulmia oman projektin suunnitteluun.

Toinen tapahtuma, johon osallistuimme havainnoimalla, oli Tikkurilan kirjastossa järjestettävä kiinalaisen kulttuurin viikko. Tämän tapahtuman tarkoituksena oli tuoda vierasta kulttuuria tutuksi suomalaiselle väestölle ja kaikille aiheesta kiinnostuneille. Laurean opiskelijat loivat tapahtumaan Kiina-aiheisen tilan, jossa moniaistisen tilan työmenetelmiä voitiin hyödyntää ihmisten kohtaamisessa. Kiina-tila tuli lopulta sijaitsemaan kirjaston lasten-osastolla satuhuoneessa, missä se toimi lasten sosiokulttuurisen innostamisen välineenä satuhetkien aikana, joita lapset viettivät moniaistisen tilan ympäristössä.

Tämän opinnäytetyön toteutuksessa voidaan karkeasti katsoa toteutuvan jo edellä mainitut Kurjen (2000: 96-97) esittämät innostamisen metodologiset askeleet. Jotta kohderyhmä, jota varten toimintaa toteutetaan, voitaisiin tuntea, täytyy siihen tutustua ja ymmärtää sen todellisuutta. Kutakin kohderyhmää ja sen historiaa sekä ominaisuuksia käsittää visio ja sen hahmottaminen on metodologisista askelista toinen, jota seuraa kolmas, todellisuuden kriittisen tulkinnan askel. Tämä askel käsittää jo sitä vaihetta suunnitellusta innostamiseen liittyvästä toiminnasta, jossa on tarkoitus käynnistää muuttuvia toimintoja ja edistää kehittyvää kommunikointia ja tukea ihmisten henkisen kasvun prosesseja. Neljäs taso pyrkii yksilön tietoisuuden tason nostamiseen (Kurki 2000: 96-97), minkä edistäjänä myös moniaistinen tila toimii mahdollistaessaan kohtaamista.

Innostamisen metodologisia vaiheita pyrittiin hyödyntämään teoreettisessa tarkastelussa silloin, kun pääsimme harjoittelemaan Tikkurilan Laurean moniaistisen tilan työympäristössä, Tanzania Volunteers järjestäessä opiskelijoita varten luennon, jonka aikana järjestö pyrki kertomaan kansainvälisestä vaihdosta kiinnostuneille opiskelijoille vapaaehtoistyön mahdollisuuksista. Tuolloin suunnittelimme ja toteutimme luen-

toa tukemaan tansanialaisen kulttuurin tilan, johon kiinnostuneet saivat tulla tutustumaan tansanialaiseen arkeen moniaistisen tilan työympäristössä.

Koemme tansanialaisen kulttuurin henkilökohtaisella tasolla tärkeäksi aiheeksi, mikä teki moniaistisen tilan luomisen harjoittelusta entistä mielenkiintoisemman projektin. Teimme yhdessä opintomatkan työharjoittelun muodossa Tansaniaan vuonna 2010. Työharjoittelu oli osa sosionomikoulutuksen opintoja, ja sen tarkoituksena oli oppia työmenetelmiä erilaisissa alan työympäristöissä. Työharjoittelun aikana paitsi opimme paljon monikulttuurisesta työskentelystä, kiinnysimme myös syvästi tansanialaiseen elämäntapaan ja kulttuuriin. Olemme opintojemme aikana hyödyntäneet Tansaniassa oppimiamme asioita aikaisemminkin, tehden erilaisia projekteja aiheeseen liittyen.

Hyödynsimme moniaistisen tilan suunnittelussa ja toteutuksessa omaa kulttuurituntemustamme ja Tansaniasta tuomaamme materiaa, sekä lainasimme kulttuurin esittelemiseksi välttämättömiä tarvikkeita myös muualta. Aikaisemmin toteutetut havainnointikerrat muiden opiskelijoiden projekteissa antoivat osviittaa siitä, millä tavoin tansanialainen tila tulisi toteuttaa. Sisustuksella oli suuri merkitys, samoin tunnelmallisuutta lisäävillä teknisillä yksityiskohdilla. Tansanialaisen henkilön saaminen tilaan oli myös yksityiskohta, jota mietimme suunnitelmavaiheessa yhdeksi mahdollisuudeksi kulttuurikokemuksen vahvistamisessa. Lopulta kuitenkin tämän mahdollistaminen kävi työlääksi, mistä johtuen luovuimme ajatuksesta ja keskityimme oman kulttuurituntemuksemme päivittämiseen.

Kurjen (2000) esittelemien sosiokulttuurisen innostamisen metodologisten vaiheiden näkökulmasta tarkasteltuna on innostamista toteuttavien itse hahmotettava se visio, jonka pohjalta toimintaa suunnitellaan. Jotta innostaja saavuttaisi kyvyn tarkastella kriittisesti ja ymmärtää diagnostisesti yhteisön taustoja, mikä on välttämätöntä toiminnan tukemisessa, tulee tämän perehtyä aihepiireihin ja kohderyhmien historioihin riittävän hyvin. (Kurki 2000: 97.) Tässä opinnäytetyössä tällä teoreettisella viitekehysellä voidaan tukea sitä ajattelua, että asiantuntemuksemme esiteltävän kulttuurin osalta tuli olla riittävää, jotta sen esitleminen ja kohtaamisen mahdollistaminen vierailijoiden kanssa voisi toteutua. Kohderyhmän, joka tässä tapauksessa oli kuka tahansa tansanialaisesta kulttuurista kiinnostunut ryhmä tai yksityishenkilö, tunteminen oli myös sinänsä validia, että sitä voitiin hyödyntää tilan suunnittelussa. Myös tapahtuma ja sen arviointi jälkeenpäin nojaavat vahvasti Kurjen (2000)teoriaan metodologisista vaiheista.

Edellä kuvatuilla havainnointi- ja suunnittelutoimilla täydensimme opinnäytetyöprojektin toiminnallista osuutta, sekä omaa osaamistamme, sillä yhden tapahtuman järjestäminen olisi liian vähäistä toiminnallisen opinnäytetyön näkökulmasta. Kaikkien tapahtumien suunnittelun, toteutuksen sekä reflektoinnin raportoiminen kirjallisesti, sekä viikoittaiset arviointikeskustelut muodostivat lopulta suuren osan koko prosessista. Näin ollen vaikka itse tapahtumia oli vähemmän, kuin ehkä tyypillisissä toiminnallisissa opinnäytetyöissä, oli prosessi kaiken kaikkiaan työläs ja kasvattava kokemus.

Opinnäytetyön toiminnallisena pääprojektina voidaan pitää moniaistisen tilan luomista Vantaalla Tiedekeskus Heurekassa järjestetyssä, Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa uskontojen kohtaamista edistäväsä tapahtumassa. Jokavuotisen tapahtuman tarkoitus on kertoa kristinuskosta ja islamin uskosta aiheista kiinnostuneelle yleisölle, sekä edistää näiden uskontojen edustajien välistä yhteistyötä Vantaalla. Toteu-

timme järjestäjien kanssa yhteistyössä, heidän toiveidensa mukaiset moniaistiset tilat, joista toinen esitteli kristinuskoa ja toinen islamia.

Esittelimme järjestäjätahoille moniaistista tilaa työmenetelmänä etukäteen tapahtuman suunnittelupalaverissa. Näin järjestäjätahot saivat kattavan kuvan siitä, millaiset mahdollisuudet moniaistisen tilan käytöllä on ja miten heidän toiveensa uskontojen esittelystä parhaiten voitaisiin huomioida tilojen suunnittelussa. Yksi uskontojen kohtaamisen tapahtuman järjestäjistä oli törmännyt moniaistisen tilan työmenetelmään aikaisemminkin, mikä helpotti tilan käytön mahdollisuuksien kartoittamista. Valitettavasti tämä henkilö ei osallistunut omasta aikataulustaan johtuen muihin suunnitelmatapaamisiin, eikä lopulta tapahtuman toteutukseen vaan siirsi vastuun oman uskontoyhteisönsä toiselle jäsenelle, joka osallistui myös yhteistyöhön.

Moniaistiset tilat pyrittiin luomaan yksinkertaisiksi ja helposti lähestyttäviksi kohtaamispaikoiksi, joissa yleisö saattoi kohdata muun muassa uskonnon edustajia ja keskustella heitä kiinnostavista asioista. Pelkistetyllä sisustuksella pyrittiin myös varmistamaan, ettei tilan rakennusvaiheessa tapahdu uskontoja loukkaavia vahinkoja, kuten esimerkiksi uskon esineiden väärin asettelua tilassa. Sensitiivisyys oli tärkeällä sijalla koska kyseessä oli uskontoja esittelevä tapahtuma ja eri kulttuurien edustajien kokoontuessa yhteen voivat reaktiot olla voimakkaitakin. Moniaistisen tilan teltat ovat verrattain pienikokoisia, mikä oli myös otettava huomioon sisustuksessa. Tavoite oli, että mahdollisimman moni pääsee tutustumaan moniaistiseen tilaan ja sen tarjoamiin efekteihin, mutta myös osallistumaan keskusteluun.

Alla taulukoituna opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tapahtumat syksyn 2012 aikana, sekä niihin liittyvät yksityiskohtaiset tiedot. Taulukon avulla on helppo tarkastella toiminnallista osuutta yhtenäisenä kokonaisuutena. Pyrimme löytämään toiminnallisen osuuden eri osa-alueista yhteneväisyyksiä ja tuomaan ne tähän raporttiin, jotta kokonaisuus välittyisi lukijalle yhtä selkeästi kuin prosessin läpikäyneinä sen koemme.

Taulukko 1. Opinnäytetyön toiminnalliset tapahtumat

Tapahtuma	Toteuttaja	Kohderyhmä	Tavoite	Toteutustapa	Aika ja paikka
Moni-kulttuurisen vanhustyön messut	Laurean sosio-nomi-opiskelijat	Messuilla vierai-levat ihmiset ja kaikki aiheesta kiinnostuneet	Voimaannuttami-nen ja kohtaami-sen mahdollista-minen kulttuurien välillä	Somalialaisen kulttuurin moni-aistinen tila	25.9.2012 Helsinki, Kontulan pal-velukeskus
Kiinalaisen kulttuurin viikko	Laurean sosio-nomiopiskelijat	Kirjastossa vie-railevat lapset ja lapsiryhmät	Kohtaamisen mahdollistaminen eri kulttuurien välillä, toteutus lasten innostami-sen näkökulmasta	Kiinalaisen kult-tuurin moniaisti-nen tila	2.10.2012 Vantaa, Tikkurilan kirjasto
Tansanialaisen kulttuurin moniaistinen tila	Opinnäyte-työpari	Laurean opiskelijat ja kaikki aiheesta kiinnostuneet	Kohtaamisen mahdollistaminen eri kulttuurien välillä, sekä elämyksellisyys moniaistisessa tilassa	Tansanialaisen kulttuurin moni-aistinen tila	4.10.2012 Vantaa, Tikkurilan Laurea
Hyvä perhe-islamissa ja kristinuskossa	Opinnäyte-työpari yhteis-työssä Vantaan seurakuntien sekä muslimita-ho-jen kanssa	Kaikki aiheesta kiinnostuneet, erityisesti per-heet sekä maa-hanmuuttataja-taustaiset	Uskontojen väli-sen yhteistyön lisääminen, elämyksellisyys kulttuuristen aistimusten avul-la	Kristinuskoa ja islamia esittele-vät moniaistiset tilat (Tapahtumassa myös muita osa-alueita)	17.11.2012 Vantaa, Tiedekeskus Heureka

5.1 Työskentelyaikataulu

Työskentely toteutettiin parityöskentelynä. Työskentelimme yhdessä, sekä opinnäytetyön kirjallisen että toiminnallisen osuuden aikana ja annoimme toisillemme palautetta opinnäytetyöprosessin aikana, sekä toimimme toistemme tukena. Ohjaavan opettajan kanssa järjestimme lyhyitä tapaamisia lähes viikoittain; tarkoituksena oli saada tukea ja mahdollisuus reflektoida omaa oppimista ja mahdollisia prosessin aikana heränneitä kysymyksiä. Työskentelysuunnitelma voitiin jakaa karkeasti kirjallisiin ja toiminnallisiin osuuksiin. Toiminnallisiin osuuksiin kuuluivat tapahtumissa vierailu ja niiden toiminnan ja onnistumisen havainnointi asiakkaiden näkökulmasta, sekä omien tapahtumien suunnittelu, toteutus ja arviointi.

Työskentelysuunnitelma ja sen aikataulu luotiin alun perin erilaiselle toiminnalliselle opinnäytetyölle jo kesällä 2012. Opinnäytetyön tarkoituksena oli ohjata maahanmuuttajista koostuvaa naisryhmää sosiokulttuurisen innostamisen teoreettisesta viitekehystä tarkasteltuna moniaistisessa tilassa. Maahanmuuttajanaisten verkostoitumista ja myös integraatiota oli tarkoitus tukea moniaistisen tilan työmenetelmien avulla, kuten Aistien- hankkeen pilottiopinnäytetyössä oli tehty.

Asiakkaiden löytymisestä ja mahdollisista haasteista ryhmän yhdessä pitämiseksi johtuen päätimme yhdessä prosessia ohjaavan opettajan kanssa vaihtaa opinnäytetyön aihetta elokuussa 2012. Ohjaava opettaja kertoi tuolloin, että Vantaan Seurakunnat oli kiinnostunut moniaistisen tilan työmenetelmien käytöstä syksyllä järjestettävässä Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa tapahtumassa. Hän ehdottikin, että osallistuisimme samalle aamulle sovittuun tapaamiseen Vantaan Seurakunnan työntekijän kanssa ja harkitsimme sitten osallistumistamme tähän projektiin.

Suunnitelmaksi muodostui eri tapahtumien havainnointi ja toteuttaminen, jonka pohjalta loimme uuden aikataulun. Tapahtumien kulun, sekä yhdessä opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa käytyjen reflektioivien palautekeskustelujen pohjalta kirjoitimme oppimispäiväkirjoja koko toiminnallisen työskentelyjakson ajan. Opinnäytetyöprosessi on usein pitkä ja monivaiheinen työrupeama, jonka aikana oppimispäiväkirjalla on tärkeä rooli opiskelijan ulkoistettuna muistina, se tukee kirjallista työtä ja antaa ideoita myös arviointia varten (Vilkkä & Airaksinen 204: 19). Prosessin toiminnallisen osuuden jälkeen kirjoitettiin kirjallinen arviointi. Arvioinnilla oli selvä merkitys toiminnan suunnittelu- ja toteutusvaiheessa, sillä moniaistisen tilan työmenetelmän käyttöä tuli reflektoida mahdollisimman kattavasti paitsi opinnäytetyön kannalta, myös Aistien-hankkeen kehittämismahdollisuuksien tukemisen vuoksi.

Kirjallinen osuus opinnäytetyöstä aloitettiin teorian tiedon kartoittamisella ja teoreettisten osuuksien suunnittelulla jo ennen opinnäytetyön toiminnallista vaihetta. Toiminnallisten osuuksien jälkeen kokosimme niiden annin; toimintakuvaukset sekä palautteet, minkä jälkeen kirjoitusprosessia jatkettiin arvioinnilla ja eettisellä pohdinnalla. Tavoittemme oli pyytää reaaliaikaisesti palautetta ohjaavalta opettajalta kirjoitusprosessin edistymisestä ja sen tuotosten sisällöstä. Tämä toteutui ja saimme ajankohtaisesti paitsi tukea, myös ehdotuksia toimintamme edistämiseksi koko prosessin ajan. Ohjaavan opettajan palautteen avulla työtä arvioitiin ja muokattiin läpi opinnäytetyöprosessin, sillä toiminnallisen opinnäytetyön ollessa kyseessä tuli prosessikuvaukseen ja toiminnan havainnollistamiseen kiinnittää erityistä huomiota, missä tarvitsimme asiantuntevaa ohjausta.

Opinnäytetyön toteutus kattoi tiivistettynä suunnittelu-, toteutus- ja niin sanotun purkuvaiheen, joka voidaan toisaalta katsoa myös osaksi toiminnallista osuutta. Purkuvaiheella tarkoitetaan tässä tapauksessa opinnäytetyön kirjallista osuutta, sekä sen arviointia. Toimimme toiminnallisen osuuden päätapahtumassa, Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa moniaistisen tilan käytön asiantuntijoina, mikä mahdollisti tapahtuman järjestäjien kanssa tehdyn ammatillisen yhteistyön. Tapahtumaa varten havainnoimme ja visualisoimme moniaistisen tilan käyttöä yleisötapahtumissa ja harjoittelimme tilan luomisprosessia, sekä sosiokulttuurisen innostamisen työmenetelmää tansanianlaisen kulttuurin moniaistisen tilan projektissa. Toiminnan onnistumisen arviointia varten toteutettiin erilaisia palautekyselyitä, ja palautteet koostettiin hyvin yksityiskohtaisesti; niiden hyödyllisyys opinnäytetyölle ja Aistien-hankkeen kehittymiselle on kiistämätön.

5.2 Tapahtumien havainnointi

Otimme yhteyttä sosionomiopiskelijoiden ryhmään, jotka suorittivat erästä opintojaksoa Aistien-hankkeen alaisuudessa, tarkoituksenaan luoda moniaistisia tiloja erilaisiin sosiaalialan toimintaympäristöihin. Opiskelijat loivat yhdessä yhteistyötahojen kanssa somialalaisen kulttuurin moniaistisen tilan Kontulan palvelukeskuksessa järjestettävälle monikulttuurisen vanhustyön messuille, sekä lapsille tarkoitetun kiinalaisen kulttuurin tilan Tikkurilan kirjaston lasten satuhuoneeseen. Saimme kuulla tapahtumista opinnäytetyötä ohjaavalta opettajalta, joka toimi opettajana myös näiden opiskelijoiden opintojaksolla. Pyysimme päästä havainnoimaan opiskelijoiden luomia moniaistisia tiloja ja niissä syntyvää kohtaamista. Yhteydenpito suoritettiin aluksi opinnäytetyötä ohjaavan opettajan välityksellä, mutta myöhemmin opiskelijat vaihtoivat sähköpostia myös keskenään.

Opiskelijaryhmä salli osallistumisemme havainnointiin sekä Kontulan palvelukeskuksessa, että Tikkurilan kirjaston Kiina-viikolla. Opiskelijat kuitenkin tarkensivat, että Kiina-viikolla tila oli tarkoitettu lapsille, eikä näin ollen ollut toivottavaa, että paikalla olisi paljon vieraita aikuisia samanaikaisesti. Tästä johtuen päätimme havainnoida kiinalaista tilaa yhden satuhetken aikana tilan ulkopuolelta ja käydä tarkastelemassa sen fyysisiä puitteita myöhemmin.

Kontulan monikulttuurisen vanhustyön messuille osallistuimme muutaman tunnin ajaksi, jonka aikana havainnoimme tilan tapahtumia sen ulkopuolelta. Teltta oli sijoitettu huoneeseen, joka oli vain hieman telttaa suurempi, mistä johtuen havainnointitila muodostui itsestään huoneen ja teltan väliin jäävään tilaan. Havainnoimme tilan takana tilassa vierailevien ihmisten välisiä keskusteluja, keskittyen kohtaamisten sävyihin ja ilmapiiriin. Teimme muistiinpanoja tilassa tapahtuvasta kohtaamisesta kirjallisesti, sekä kävimme tapahtuman jälkeen keskustelua aiheesta ajatusten vaihtamiseksi ja yhteisten mielipiteiden luomiseksi.

Aikana, jona havainnoimme somialalaisen kulttuurin tilassa tapahtuvaa kohtaamista, vieraili tilassa useita kymmeniä ihmisiä. Osa vieraista oli vanhoja ihmisiä ja kehitysvammaisia, jotka liikkuvat avustajien kanssa. Tilassa vieraili myös muutamia somialalaisia, mikä toi tilaan myös keskustelua tilan onnistumisesta autenttisen somialalaisen kulttuurin välittäjänä. Tilassa ei ollut somialalaisia esittelijöitä, mikä olisi voinut lisätä kulttuurista kokemusta myös niille vierailijoille, joiden kanssa samaan aikaan tilassa ei vierailut somialalaisia henkilöitä. Tarkoituksena oli ollut, että tilaan olisi saatu somialalaisia naisia kertomaan kulttuurista, mutta he eivät olleet päässeet saapumaan paikalle.

Kiinalaista kulttuuria esittelevä tila oli rakennettu Tikkurilan kirjaston lasten kirjallisuuden osastolle. Sama opiskelijaryhmä oli luonut kiinalaisen kulttuurin tilan lasten satuhetkiä varten tarkoitettuun suureen huoneeseen. Tila oli luotu satuhetkien tunnelman virittämistä edistäväksi, mutta myös kiinalaista kulttuuria lapsille sopivalla tavalla esitteleväksi. Lapsille sopivat palautteen antomenetelmät, sekä itse tila oli hyvin suunniteltu ja toteutettu palvelemaan kohderyhmää. Opiskelijat kertoivat lasten viihtyneen hyvin tilassa, joskin sosiokulttuurinen innostaminen sisustuksella oli lapsille suunnattuna haastavaa. Lapsia kiinnosti riisi ja muut tavarat, joihin sai koskea ja ymmärrys kiinalaisen kulttuurin tilasta sekä elämyksellisyys

olivat luonnollisesti erilaisia aikuisiin verrattuna. Tavaroiden koskettelu kuuluu myös moniaistisessa tilassa tapahtuvaan elämyksellisyyteen, sillä se vahvistaa näköaistihavaintoja tuntoaistin stimuloinnin avulla.

Moniaistisessa tilassa sanattomalla, eli nonverbaalisella viestinnällä on merkittävä asema sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta. Tilan värimaailma, sekä välineistö toimivat viestiminä sanattomassa vuorovaikutuksessa. Kosketus, eli haptinen aistiminen, on ymmärryksen laajentamisen kannalta tärkeä vuorovaikutuksen väline ihmisen ja tutkittavan esineen välillä, erityisesti lapsille kosketus on tärkeä osa sanatonta viestintää. (Kauppila 2005: 33-34.) Moniaistisessa tilassa pyritään mahdollistamaan kulttuurien kokemista paitsi ihmisten välisen vuorovaikutuksen tukemisella, myös tarjoamalla aistikokemuksia erilaisen välineistön avulla.

Vierailimme lapsille tarkoitettussa kiinalaisessa tilassa satuhetken aikana, sekä myöhemmin sen ollessa suljettuna yleisöltä. Tällöin tila ei tuntunut niin tunnelmalliselta, kuin sen ollessa ihmisten täyttämä. Tämä avasi sitä käsitystä, että moniaistinen tila voi sisustettunakin näyttää tyhjältä ja yksinkertaiselta silloin, kun siellä ei ole ihmisiä. Vierailijoiden tuleminen herättää tilan henkiin ja lisää tunnelmallisuutta voimakkaasti. Tämä nosti esiin haasteen; mitä jos tila ei houkuttele tarpeeksi tai lainkaan kävijöitä tai tilan ollessa tyhjänä siellä yksin vierailevat eivät pääse kokemaan sellaista autenttista kulttuurikokemusta, jonka tunnelmallinen moniaistinen tila voi tarjota. Tyhjänä odottava tila saattaa myös vaikuttaa sitä lähestyvän näkökulmasta vähemmän kutsuvalta, mikä voi luoda paitsi ennakkoluuloja tilaa kohtaan myös estää kokonaan tilaan tulemisen.

Koimme, että havainnointi ennen toiminnallisten osuuksien suunnittelun konkreettista aloittamista oli oppimisemme kannalta tärkeää. Toisten hankkeessa toimivien opiskelijoiden kohtaaminen ja näiden toteuttamien tilojen näkeminen ja niissä tapahtuneen kohtaamisen havainnointi antoi paljon uusia ideoita ja ajatuksia siitä, miten pystyisimme toteuttamaan omat toiminnalliset osuutemme entistä paremmin. Emme olleet aikaisemmin toimineet moniaistisen tilan luojina tai kulttuurien esittelijöinä sen työmenetelmän avulla, mistä johtuen toisten suunnittelemien projektien havainnointi oli hyvä tapa tutustua aiheeseen.

5.3 Moniaistisen tilan luomisen kokeilu

Opinnäytetyötä ohjaavan opettajan ehdotuksesta päätimme suunnitella ja toteuttaa tansaniailaista kulttuuria esittelevän moniaistisen tilan Aistien-hankkeen moniaistisen tilan työympäristöön Tikkurilan Laureaan. Vieraan kulttuurin tuntemus ja siihen syntynyt kiintymys oli mielestämme hyvä lähtökohta moniaistisen tilan toteuttamisen harjoittelua ajatellen. Aloimme suunnitella tilaa välittömästi ottamalla yhteyttä tunteamaamme kehitys yhteistyöjärjestöön materiaalien lainaamista varten. Kävimme suunnittelun ohessa suullista vertais- ja itsearviointia, sillä vastaavanlaisen tapahtuman toteuttaminen oli molemmille uutta. Reflektioiva sävy käydyissä keskusteluissa toi lisää varmuutta työskentelyyn, kun omat epävarmuudet sai tuoda esiin ja niiden läpikäynti tapahtui hyvässä hengessä.

Suunnitelmaan kuuluivat seuraavat osa-alueet; tilan mainostaminen sähköisessä mediassa, sekä Laurea-ammattikorkeakoulun tiloissa, tilan fyysisten ominaisuuksien hahmottaminen, aisteja virittelevien välineiden kartoittaminen, sekä tapahtuman aikataulutus. Myös palautteen pyytämien vierailijoilta oli otettava huomioon prosessin toteutuksen suunnittelussa, sille tuli järjestää riittävästi aikaa ja energiaa, jotta palautteen keruu onnistuisi mahdollisimman hyvin. Tässä suunnitelmassa toteutuivat myös monet Aistien-hankkeen tavoitteista, kuten tiedon levittäminen, sekä teknisten osa-alueiden kartoitus.

Suunnittelimme tansanialaisen kulttuurin moniaistista tilaa mainostavat julisteet, jotka sijoitettiin Laurea-ammattikorkeakoulun pääilmoitustaululle, koulun kirjaston ulko-ovelle sekä Aistien-hankkeen työtilan lähellä sijaitsevalle läpikulkuovelle. Julisteeseen kirjoitettiin lyhyesti ja ytimekkäästi tapahtumapäivän tiedot ja aikataulu ja siihen liitettiin kuva tansanialaisen koulun luokkahuoneesta. Mainostamista vahvistettiin kirjoittamalla Laurean oppilaille lähetettävä sähköposti, jonka opinnäytetyön ohjaava opettaja välitti eteenpäin. Sähköpostissa mainostettiin tansanialaisen kulttuurin moniaistista tilaa sekä suomeksi, että tunnelman lisäämiseksi myös suahilinkielisillä iskulauseilla.

Julkaisimme myös Facebookin välityksellä kutsun kaikille tuntemillemme ihmisille, sekä Suomi-Tansania-seuran Facebook-yhteisössä. Jälkimmäinen kutsu oli kirjoitettu myös englanninkielellä, sillä yhteisöön kuuluu paljon Suomessa asuvia tansanialaisia, jotka eivät välttämättä puhu suomea sujuvasti. Vallo & Häyrinen (2012) kuvaavat Facebookia ja muita nykyaikaisia sosiaalisen median viestimiä hyviksi markkinoinnin välineiksi; Facebookin tapahtumasivuilla, sekä profiilien seinillä on helppo julkaista tietoa ja ideoita yhdessä muiden järjestäjien kanssa. Tieto pysyy sähköpostiketjuja paremmin yhtenäisenä ja välittyy useammille ihmisille reaaliaikaisesti. (Vallo & Häyrinen 2012: 84-85.) Tämän opinnäytetyön toiminnallisia osuuksia oli luontevaa tuoda ihmisten tietoisuuteen Facebookin välityksellä ja opinnäytetyöparin kokemus oli, että se toimi parempana informaatiokeinona, kuin esimerkiksi koulun yhteinen sähköposti.

Moniaistisen tilan sisustusta varten vierailimme jo edellä mainitun kehitysyhteistyöjärjestön luona lainaamassa välineistöä. Tavaraa kertyi lopulta niin paljon, että niiden siirtäminen Laureaan vaati autokyydin. Välineistöä oli laidasta laitaan; Tansanian lippu ja vanhanaikainen Itä-Afrikan kartta sekä lajitelma Tansanian rahoja edustivat maan yhteiskunnallista ja poliittista puolta, kirjavat tekstiilit paikallista värimaailmaa. Järjestö lainasi myös paljon erilaisia puuesineitä, kuten naamioita ja patsaita, sekä paikallisista kiertäysmateriaaleista valmistettuja leluja. Tansanialaisia kahvitölkkejä sekä muita elintarvikkeita ja niiden säilytysvälineitä opinnäytetyöpari valitsi havainnollistamaan paikallista arkielämää.

Valokuvia valitsimme omista kokoelmistamme; seinälle heijastettiin noin sata kuvaa vaihtumaan lyhyin väliajoin. Kuvissa esiintyi vaihdellen tansanialainen luonto ja eläimistö, paikallisväestöä joista useimmiten lapsia, paikallista arkkitehtuuria sekä liikunnallisten tapahtumien kuvia, jotka liittyivät työharjoitteluun. Toiselle tilaa rajaavista valkoisista verhoista heijastettiin yksi vaihtumaton kuva tansanialaisesta maaseudusta.

Kuva 1 Tansanialaisen kulttuurin moniaistisessa tilassa

Tansanialaista populaarimusiikkia Bongo Flavaa löytyi internetistä, joskin se jouduttiin toistamaan puhelimen välityksellä. Kuitenkin musiikin olemassaolo tapahtumassa oli validi ja tämän kaltainen hankaluus yksityiskohtana toi tilan tunnelmaan aavistuksen lisää tansanialaista kekseliäisyyttä. Vallo & Häyrinen (2012) kuvaavat musiikkia olennaiseksi osaksi tapahtumien tunnelman luontia, musiikilla voidaan siivittää tapahtuman kulkua ja toivottaa vieraat tervetulleiksi. Musiikki tapahtuman äänimaailmana on myös oleellinen osa sisustusta, joskin se tulee valita tapahtuman muuhun luonteeseen ja somistukseen sopivaksi. (Vallo & Häyrinen 2012: 170-171.) Valotuksella oli myös olennainen vaikutus moniaistisessa tilassa, hämärä antoi tilalle kodikkaamman ja tunnelmallisemman ilmapiirin. Hämärässä myös seinälle heijastettavat kuvat pääsivät paremmin oikeuksiinsa, värit näkyivät kirkkaammin muuttaen vaihtuessaan aina hieman huoneen värimaailmaa.

Aistien-hankkeen varastoista valitsimme seinälle kaksi kangasta, joiden väliin sommittelimme yhden kitenge-kankaan. Kitengen värit olivat yhteensopivia kankaiden kanssa, sen yksityiskohdat sopivat puolestaan hyvin huoneessa olevien viherkasvien kanssa. Aistien-hankeelta lainattiin myös sisustukseen sopiva lampu, joka aseteltiin tilaan tuomaan valoa ja mystiikkaa. Myös somalialaistyyliset istuintyynyt sekä suuri bambumatto tuotiin lisäämään tilan kodikkuutta ja istumatilaa.

Kuva 2 Tansanialaisia esineitä ja leivonnaisia

Suunnittelimme tilassa tarjoiltavaksi tansanialaisia suolaisia leivonnaisia, sambusuja. Sambusat ovat käytännössä samanlaisia kuin somalialaiset samosat, jotka muistuttavat pasteijoita, mutta ovat uppoaistettuja. Täytteiksi valittiin tansanialaiseen reseptiin sopivat vihannekset, koska ei haluttu evätä mahdollisilta kasvisruokavalion omaavilta vierailijoilta mahdollisuutta kokea makuaistimusta. Lisäksi suunnittelimme aluksi tansanialaisen chain, eli teen tarjoamista vierailijoille - tällä tavoin olisi saatu myös lisättyä tilan tuoksumailmaa. Kuitenkin tarvittavien välineiden hankkiminen jäi niin myöhäiseksi, että lopulta teen tarjoaminen jätettiin toteutuksesta. Hajuaistin stimuloimiseksi tilaan hankittiin maustepurkkeja, joihin laitettiin Tansanian edustalla sijaitsevan Sansibar-saaren tunnetuimpia mausteita: kanelia, inkivääriä, mustapippuria ja kardemummaa. Mausteet nimikoitiin suahilinkielellä.

Varsinaisen tilan ulkopuolelle hankkeen työtilassa ja sen ulko-ovelle aseteltiin ottamiamme valokuvia vieraiden kutsumiseksi. Kuvissa esiintyi tansanialaisia ihmisiä arjen askareissa. Kuvat oli kehystetty kartongilla, johon kirjoitettiin lyhyitä kertomuksia tansanialaisesta elämäntyylistä ja kulttuurista.

Tilan rakennettiin ja sisustettiin lopulta jo viikkoa ennen varsinaista tapahtumapäivää, jotta pystyimme huomioimaan ajoissa mahdolliset muutostarpeet. Kävi ilmi, että olimme suunnitelleet moniaistisen tilan puitteet niin tarkasti, ettei muutoksia enää ensimmäisen sisustuspäivän jälkeen tarvittu. Välineistöä karstiin hieman ensimmäisestä sisustuskerrasta, sillä tilasta ei tahdottu tehdä liian galleriamaista.

Itse tapahtumapäivänä tilassa vieraili ihmisiä tasaiseen tahtiin koko sen aukioloajan. Moni kävijöistä saapui tilaan silminnähden innostuneena ja jännittyneenä, nämä kävijät olivat usein Tansaniassa itsekin matkustelleita opiskelijoita, joille aihe oli sydäntä lähellä. Esittelimme itsemme vierailijoille ja kerroimme tilan

olemassaolon tarkoituksesta omassa opinnäytetyössämme, sekä Aistien-hankkeen näkökulmasta. Samalla pyrimme kertomaan myös hankkeen tarkoituksesta, moniaistisen tilan työmenetelmästä ja sen mahdollisuuksista sosiokulttuurisessa innostamisessa.

Olimme suunnitelleet tarkasti sen, millaista ilmapiiriä moniaistisessa tilassa pyrittiin ylläpitämään. Tunnelmasta haluttiin rento, mutta samalla informatiivinen, jotta vierailijat saivat haluamaansa tietoa. Vierailijat saivat tutustua tilan aistivirikkeisiin rauhassa, emmekä pyrkineet väkisin puheisiin kenenkään kanssa. Kuitenkin suurin osa vierailijoista keskusteli mielellään moniaistisen tilan esittelemästä kulttuurista ja tansanialaisista elämäntavoista, sekä matkailusta maassa. Osa vierailijoista kävi tilassa vain katselemassa ja lähti palautteen antamisen jälkeen, näiden vieraiden ymmärrys tilan tarkoituksesta askarrutti hieman; toisaalta moniaistisen tilan kokemus on jokaiselle ihmiselle henkilökohtainen.

Moniaistisen tilan luomisen harjoittelu oli kokonaisuudessaan mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus. Tansanialainen kulttuuri on jo itsessään kiinnostava aihe ja moniaistisen tilan työmenetelmän opetteleminen sitä esittelemällä takasi sen, että tekniikkaan ja tilan fyysisiin puitteisiin tottuminen tapahtui aivan huomaamatta. Lisäksi havaitsimme hyväksi keinoksi tilan luomisen harjoittelun vähemmän valtakunnallisessa ja matalamman profiilin tapahtumassa, sillä mahdolliset kömmähdykset eivät olisi aiheuttaneet suuria ongelmia. Tilan luomisprosessi eteni suunnitellusti ja tapahtuma itsessään oli menestys.

5.4 Päätapahtuman järjestäminen

Ensimmäinen toiminnallinen osuus tämän opinnäytetyön pääprojektin Hyvä perhe islamissa ja kristinuskossa tapahtuman osalta oli palaveri tapahtuman järjestäjän ja opinnäytetyötä ohjaavan opettajan kanssa, joka sijoittui syyskuun 2012 alkuun. Tapaamiseen osallistunut, tapahtumaa järjestämässä oleva henkilö kuuluu Vantaan seurakunnan henkilöstöön. Tapaamisessa keskusteltiin moniaistisen tilan hyödyntämisen mahdollisuudesta syksyn lopulle, tarkalleen ottaen marraskuun loppupuoliskolle sijoittuvassa tapahtumassa. Tapaamisessa esittelimme itsemme ja kerroimme kiinnostuksestamme osallistua tapahtuman järjestämiseen opinnäytetyömme puitteissa. Tällöin tehtiin epävirallinen sopimus yhteistyöstä tapahtumaa ajatellen. Seuraavan tapaamisen sopimista varten osapuolet vaihtoivat yhteystietoja.

Seuraava tapaaminen sovittiin tapahtuvaksi pian ensimmäisen jälkeen syyskuussa 2012. Tapaamiseen oli kanssamme määrä osallistua opinnäytetyötä ohjaavan opettajan, joka toimii myös Aistien-hankkeen projektipäällikkönä lisäksi aikaisemmassa tapaamisessa ollut Vantaan seurakunnan työntekijä sekä hänen kollegansa, ja lisäksi kaksi islamilaisen seurakunnan edustajaa Koivukylän moskeijasta. Tapaamisen ajankohta oli eräänä arki-iltapäivänä niin sanottujen toimistoaikojen ulkopuolella, sillä kaikilla osallistujilla oli tapahtuman järjestämisen lisäksi päivätyö hoidettavana. Osa tapaamiseen osallistuvista henkilöistä oli lopulta estynyt saapumaan paikalle ja palaveria päätettiin siirtää. Tällöin kuitenkin esiteltiin moniaistinen tila ja sen teknologiaa sekä muita käytännön asioita paikalle saapuneille henkilöille.

Uusi tapaaminen saatiin järjestettyä nopealla aikataululla, ottaen huomioon kuinka monta osapuolta aikatauluineen kuului tapahtumaa järjestävään työryhmään. Tällä kerralla kaikki osapuolet olivat paikalla, lukuun ottamatta opinnäytetyön ohjaavaa opettajaa, joka oli halunnut antaa vastuullemme moniaistisen tilan esittelyn. Tapaamisessa käytiin uudelleen läpi moniaistisen tilan työmenetelmää ja käytännön asioita, minkä jälkeen työryhmä jakaantui suunnittelemaan moniaistisia tiloja ja niiden sisältöjä. Toimimme tapaamisessa moniaistista tilaa esittelevinä työmenetelmän asiantuntijoina, ja osallistuimme suunnittelukeskusteluun siltä osin, että tarjosimme ehdotuksia ja ideoita joiden tiesimme olevan mahdollisia toteuttaa moniaistisen tilan mahdollisuuksien puitteissa. Sellaiset esitetyt ideat, joista koimme olevan mahdollisesti liikaa vaivaa toteutuksessa, tai jotka olivat jopa sopimattomia moniaistisen tilan työmenetelmän kannalta, ehdotimme muutettavan siltä osin että ne paremmin sopisivat menetelmän kannalta.

Muu työryhmä lähti vielä tarkastamaan Heurekan tilat, jotta moniaististen tilojen fyysistä sijoittamista tapahtumassa voitaisiin suunnitella tarkemmin. Koimme tilojen tarkastaminen tarpeettomaksi omalta osaltamme, sillä tässä tapahtumassa järjestäjien näkökulmasta katsottuna roolimme yhdessä Aistien-hankkeen kanssa yleisestikin oli olla työmenetelmän tarjoaja ja mahdollistaja. Sovimme työryhmän kanssa, että he päättävät minne moniaistiset tilat Heurekaassa rakennetaan ja ilmoittavat ainoastaan, tarvitaanko sähköä varten ylimääräisiä jatkojohtoja tai muuta välineistöä.

Seuraava tapaaminen sovittiin marraskuun alkuun, jolloin tarkoituksena oli kokeilla moniaistisen tilan sisustusta etukäteen. Rakensimme rakensi Aistien-hankkeen hallussa olevat vanhemmat teltat Laurean moniaistisen tilan työympäristöön ja yhteistyökumppaneista koostuva työryhmä saapui yhtä henkilöä lukuun ottamatta paikalle sisustamaan telttoja itse tuomillaan uskonnollisilla esineillä. Esittelimme teknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia kuvien ja äänen tuomiseksi tiloihin; toisinaan jouduimme muistuttamaan järjestäjiä siitä roolista, jossa Aistien-hanke tässä tapahtumassa oli. Järjestäjät pyysivät paljon mielipiteitä ja ehdotuksia, yhteistyö sujui muuten positiivisessa ilmapiirissä mutta välillä jouduimme epäämään itsemme suunnittelusta.

Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa tapahtuma oli usean eri tahon yhteistyön tulos. Tapahtumapäivä oli lauantai, mistä johtuen jouduimme ensin selvittämään, miten moniaistisen tilan välineistö tullaan siirtämään Tiedekeskus Heurekaan ja sieltä takaisin päivänä, jolloin Laureassa ei ole paikalla henkilökuntaa. Aistien - hankkeen koordinaattori järjesti kulkuluvan koulun tiloihin, mikä ratkaisi ongelman. Näin myös itsenäinen työskentelyotteemme säilyi.

Heurekalta saadusta tiedotteesta kävi ilmi, että tilojen rakentaminen oli mahdollista paitsi tapahtumapäivän aamuna myös edellisenä päivänä. Haastavaksi muodostui välineistön kuljettaminen Laurea ammattikorkeakoulun moniaistisesta tilasta Heurekaan, sillä Aistien - hankkeella tai Laurealla ei ole käytössään autoa. Opinnäytetyön ohjaava opettaja ilmoitti kuitenkin, että Aistien - hanke korvaa tarvittavat kustannukset, mikäli olisimme joutuneet kuljettamaan välineistön esimerkiksi taksilla.

Noin viikkoa ennen tapahtumaa toteutettiin kenraaliharjoitus, jolloin moniaistiset tilat koerakennettiin ja sisutettiin yhteistyökumppaneiden kanssa Laurean tiloissa. Koimme tärkeäksi tilojen koerakennuksen, jotta pystyimme paitsi selvittämään välineistön toimivuuden myös realisoimaan yhteistyökumppaneiden

suunnitelmat sisustukseen liittyen. Kuten Vallo & Häyrinen (2012:164-165) toteavat, on kenraaliharjoitus olennainen osa kaikenlaisten tapahtumien toteutusvaihetta. Tällöin käydään läpi tapahtuman ohjelma kokonaisuudessaan sekä tarkistetaan, toimiiko tekniikka ja tehdään lopulliset päätökset sisustukseen ja somistukseen liittyen. Kenraaliharjoituksessa saatiin myös sovittua, että yhteistyökumppanit osallistuisivat välineistön kuljetukseen omalla autollaan. Saimme myös haltuumme auton tapahtumapäiväksi. Yhteydenpito yhteistyökumppaneiden kanssa kenraaliharjoituksen ja itse tapahtuman välisenä aikana tapahtui puhelimitse; tapahtumaan liittyviä yksityiskohtia viilattiin ja tarkemmista aikatauluista sovittiin.

Koimme tapahtumapäivän aikana, että tapahtuman kulku tilojen rakentamisesta sen viralliseen alkamishetkeen kului nopeasti. Tapahtuman järjestäminen aloitettiin aamulla klo 9.00, mutta tapahtuma alkoi klo 12.00. Tapahtuma kesti neljä tuntia, minkä jälkeen purkuvaihe vei noin tunnin. Vaikka tilojen rakentamiseen tarvittavan välineistön noutamiseen, niiden kuljettamiseen tapahtumapaikalle, sekä moniaististen tilojen pystyttämiseen ja sisustamiseen oli varattu useita tunteja ennen tapahtuman alkua, riitti tekemistä erityisesti teknisten yksityiskohtien hiomisessa. Tässä kohtaa saatoimme yhtyä Vallon ja Häyrisen (2012:164) teoriaan siitä, että rakennusvaihe on toteutuksessa usein pisin ja työläin osuus. Tapahtuma itsessään oli tähän teoriaan sopien kuin esitys, joka verrattain lyhyt sitä edeltäneisiin työvaiheisiin verrattuna.

Kenraaliharjoituksissa käydyistä keskusteluista huolimatta toinen yhteistyökumppaneista, jonka tehtävä toisen tilan sisustus oli, ei saapunut paikalle sovittuna aikana. Yhteyksiä ylläpitävä henkilö Vantaan Seurakunnista yritti saada puuttuvaa yhteistyökumppania paikalle, mutta lopulta kävi niin, että islamin uskon tila sisutettiin opinnäytetyöparin toimesta. Tämä herätti eettistä pohdintaa siitä, mitkä olivat valmiutemme vierasta uskontoa esittelevän moniaistisen tilan luomisessa ilman aihepiirin asiantuntijan läsnäoloa. Koimme, että islaminuskon moniaistinen tila oli jopa haastava luoda ilman asiantuntijan ohjeistusta. Syynä tähän oli tunne siitä, että islam on meille etäisempi aihepiiri kuin kristinusko. Tapahtuma-aikataulun vuoksi oli tila rakennettava ilman islaminuskon asiantuntemusta, ja esimerkiksi arabian kielellä kirjoitetujen seinäjulisteiden kiinnittäminen oli kokemuksena jännittävä, sillä kenelläkään ei ollut aavistusta siitä, oliko julisteet asetettu oikein päin esille.

Kuva 3 Islamin uskon tila Heurekassa

Tapahtumien toteutuksissa voidaan katsoa olevan kolme selkeästi toisistaan eroavaa vaihetta, jotka yhdessä luovat toiminnallisen kokonaisuuden. Ensimmäisenä toteutuksessa on rakennusvaihe, jonka aikana tulisi kaikki itse tapahtumaan liittyvät yksityiskohdat saada hiottua valmiiksi, sillä tapahtuman alkaessa on rakennusvaiheen toimenpiteet luonnollisesti lopetettava. Pieniä yksityiskohtia voidaan tapahtuman aikana täsmentää, mutta tapahtuma itsessään on prosessi, joka etenee alkamishetkestä päättymiseen omalla painollaan. Tapahtuman toteutuminen on prosessin toinen vaihe. Tapahtuman päättyessä alkaa toteutuksen kolmas ja viimeinen osa, eli purkuvaihe, joka on usein sitä edeltäneitä vaiheita huomattavasti nopeampi toteuttaa. (Vallo & Häyrinen 2012: 164.) Hyvä perhe - islamissa ja kristinuskossa oli tapahtumana siinä mielessä klassinen, että sen aikana edellä mainitut vaiheet täyttyivät.

Heurekasta saadusta tiedotteesta annettiin selkeät ohjeet siitä, millaiset tapahtuman järjestämisen olosuhteet tulisivat olla. Ohjeistus koski esimerkiksi tapahtuman tarjoilua ja tapahtumassa esitettävää musiikkia. Heurekan toive oli, että soitettava musiikki olisi ainoastaan instrumentaalista, mikä haastoi moniaististen tilojen musiikillisten yksityiskohtien toteutuksen. Kuitenkin Heurekan henkilökunta jousti asiassa lopulta, ja molemmissa tiloissa saatiin soittaa hiljaisella uskonnollista musiikkia sekä rukouksia. Koimme tämän tärkeäksi, sillä moniaistisen tilan toteutuksessa äänellä on olennainen merkitys, kuten myös missä tahansa tapahtumassa; äänimaailma on somistuksessa tärkeä tekijä (Vallo & Häyrinen 2012: 171). Heurekan ohjeistuksessa oli myös maininta siitä, että tapahtuman järjestelyjen tulisi olla valmiita tapahtuman alkamiseen mennessä.

Huomasimme tapahtuman rakennusvaiheessa, että musiikin soittaminen tulisi muodostamaan haasteen toteutuksessa. Yhteistyökumppaneiden kanssa käydyissä suunnitelmapalavereissa oli sovittu, että musiikin

soittamista varten tarvittavat välineet ja niiden hankinta olisivat yhteistyötahojen vastuulla. Moniaistisen tilan työmenetelmän tarjoamiseen kuuluu luonnollisesti vaadittavan välineistön ja tekniikan mahdollistaminen, mutta tässä tapauksessa tarvittiin yhteistyökumppaneilta joustoa, sillä hankkeella ei ole käytösään cd-soitinta. Yhteistyökumppaneiden kartoitettua omaa välineistöään saatiin sovittua, että he toimittaisivat tarvittavat äänentoistolaitteet sekä loput tarvittavat tekniset välineet.

Kahden toisistaan irrallaan olevan moniaistisen tilan toteuttaminen samanaikaisesti Laurean hankeympäristön ulkopuolella loi haasteita, koska liikuteltavaa teknistä välineistöä ei ollut tarpeeksi. Yhteistyötahojen kanssa tehtyjen sopimusten pohjalta opinnäytetyöpari toi hankkeen välineistön Heurekaan, mutta väärinymmärryksistä johtuen yhteistyökumppanit eivät tuoneet tarvittavia teknisiä laitteita. Yhteistyökumppaneiden sekä Heurekan joustavan toiminnan ansiosta tarvittava välineistö lopulta saatiin tilojen valmiiksi saattamiseksi.

Heureka tarjosi tapahtumaa varten moniaististen tilojen käyttöön vaadittavat tilat, sekä kokoushuoneen paneelikeskustelua varten. Moniaististen tilojen sijoittamisessa pyrittiin ottamaan huomioon tasavertainen asettelu, sekä tilojen houkuttelevuus. Tilojen sijoittelussa oli myös otettava huomioon valon määrä; tapahtuma-alueesta ei haluttu tehdä liian hämärää, mutta valon täytyi kuitenkin säädellä, jotta moniaistisessa tilassa heijastettavat kuvat pääsisivät oikeuksiinsa. Moniaistiset tilat olivat avoimena yleisölle koko tapahtuman ajan, ja tiloihin oli yhteistyökumppaneiden toimesta suunniteltu pidettäväksi keskusteluklinikat, joiden aikana uskontojen asiantuntijat vastasivat yleisön kysymyksiin. Moniaistisissa tiloissa vieraili muutamia kävijöitä keskustelupaneelin ollessa käynnissä kokoustilassa.

Moniaistisissa tiloissa vieraili koko tapahtumapäivän aikana alle kymmenen ihmistä, jotka eivät selkeästi kuuluneet tapahtumaa järjestäneisiin, tai näiden tuntemiin uskonnon edustajiin. Liikuimme tapahtuma-alueella aktiivisesti ja pyrimme kertomaan paitsi tapahtumasta, myös moniaistisista tiloista ja hankkeesta niiden takana kaikille kiinnostuneille. Kokemuksemme mukaan uskontoja esittelevät tilat saattoivat nostattaa kynnystä monille tulla tutustumaan ja katselemaan tiloja tarkemmin, kuin jos kyseessä olisi ollut jotain kulttuurista edustava tilaisuus. Kävimme kuitenkin hyviä keskusteluja muutaman Heurekassa vierailleen henkilön kanssa.

Kristinuskoa esittelevän tilan sisustuselementit, kuten kerrontanuket, kynttilät ja kirjat houkuttelivat tilaan lapsia, jotka saivat samalla tutustua yhteistyökumppaneiden kertomusten myötä pyhäkouluvälineistöön. Yhteistyökumppani Vantaan seurakunnista oli hyvin sensitiivinen ja tiedusteli ensin perheen vanhemmilta, oliko lapsille soveliaista kertoa uskon asioita. Islaminuskon tila ei houkuttanut lapsia, vaikka tilassa oli pehmeät istuintyyny; todistimme muun muassa tilannetta, jossa pieni poika yritti ensin mennä tilaan, mutta säikähti tilassa soinnutta rukousta. Islamin uskoa esittelevä tila oli muutenkin sisustukseltaan hyvin pelkistetty, sen yksityiskohdat eivät olleet niin kutsuvia varsinkaan kantaväestön näkökulmasta, kuin kristinuskon. Kuitenkin myöhemmin tilassa vieraili useita muslimeita, jotka silminnähdessä nauttivat tilassa olostaan; kaksi naista otti toisistaan kuvia istumassa tilan lattiatyynyillä ja kuunteli tilassa kaikuneita rukouksia tyytyväisinä.

Kuva 4 Kristinuskon tila Heurekassa

Koimme, että moniaististen tilojen suunnittelu kahden hyvin erilaisista kulttuureista tulevien yhteistyökumppaneiden kanssa asetti haasteita tapahtuman järjestämisessä. Kuitenkin tapahtuman järjestäminen moniaististen tilojen osalta oli hyvin opettava kokemus ja edisti tämän opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista. Tapahtuman suunnittelu, sen toteutuminen ja työn purku- ja lopetusvaihe palautteineen etenivät odotetusti, eikä suuria vaikeuksia kohdattu, vaikka suunnitteluvaiheessa niihinkin varauduttiin. Tunneskaala tapahtuman järjestämisessä on suuri; innostus vaihtuu epätoivoon ja jännitykseen, lopulta seuraa tyhjyys kun tapahtuma on ohi ja kestää hetken, ennen kuin ihminen pääsee takaisin normaaliin arkeen (Vallo & Häyrinen 2012: 241).

5.5 Aineistonkeruu- ja arviointimenetelmät

Opinnäytetyössä käytettiin aineistonkeruumenetelmänä oppimispäiväkirjoja ja valokuvausta tansanialaisen kulttuurin, islamin ja kristinuskon tilojen suunnittelu- ja rakennusvaiheissa, sekä myös kohtaamisten aikana moniaistisissa tiloissa. Tiloissa vierailleille kerrottiin valokuvauksesta etukäteen, mutta varsinaisia kuvauksia ei pyydetty, sillä valokuvat eivät tulleet käyttöön opinnäytetyön julkaisuosaan. Lisäksi ne valokuvat, joissa näkyi tilassa vierailleita, oli otettu sellaisista kuvakulmista, ettei ihmisiä voitu tunnistaa esimerkiksi kasvojen perusteella.

Opinnäytetyön arviointimenetelminä käytettiin suunnittelemissamme moniaistisissa tiloissa vierailleilta kerättäviä palautteita, käymiämme reflektioivia vertaisarviointi- ja palautekeskusteluja, sekä prosessin aikana pyydettyjä ohjaavan opettajan ja tapahtumien järjestäjien palautteita työskentelystä.

6. Toiminnallisten osuuskien palautteet

Rasila & Pitkonen (2009) kuvaavat palautteen olevan kuin väline, jonka avulla on mahdollista saada sellaista tietoa itsestä ja omasta toiminnasta, sekä sen onnistumisesta, jota emme ehkä itse tiedostaisi. Palaute mahdollistaa uudenlaisten näkökulmien saavuttamisen oman toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. (Rasila & Pitkonen 2009: 35.) Palaute on osa ihmisten välistä vuorovaikutusta elämän kaikilla osa-alueilla ja palaute voi olla tiedostettua tai tiedostamatonta.

Jari Ranne (2006) jakaa palautteen sen laaja-alaisuuden myötä sanalliseen, sanattomaan ja aistien kautta tapahtuvaan. Suullisesti annettua kasvotusten käytyä palautekeskustelua hän korostaa tärkeimmäksi menetelmäksi, koska sen aikana palautteen antaja ja saaja kohtaavat toisensa kokonaisvaltaisesti ja pystyvät havainnoimaan myös sitä palautetta, joka on sanatonta ja aistien kautta tapahtuvaa. Kirjallista palautteen antoa Ranne kuvaa hyväksi keinoksi silloin, kun sen käyttötavasta on sovittu ja sen syyt ovat kaikille selvät. Kirjallinen menetelmä voi toimia myös silloin, kun keskustelun kautta tapahtuvaan tiedonvaihtoon ei ole aikaa. (Ranne 2006: 12-13.) Tässä opinnäytetyössä on käytetty tapahtumien onnistumisen arvioinnissa kahta erilaista palautteen keruumenetelmää, keskustelua sekä kirjallista lomaketta.

Opinnäytetyön aikana palautteen keräämistä korostettiin paitsi ohjaavan opettajan, myös omien tavoitteidemme ja suunnitelmien osalta. Tässä kappaleessa käsitellään opinnäytetyön toiminnallisista osuksista kerättyjen palautteiden koosteet, sekä liitetään oman prosessioppimisemme kuvaukseen teoriaa kirjallisuudesta sen tukemiseksi. Palautteet olivat valideja oman oppimisemme ja ammatillisen kasvumme tukemiseksi, mutta myös Aistien- hankkeen työmenetelmien kehittämisen kannalta. Niiden avulla saatiin kerättyä tärkeää tietoa siitä, miten moniaistinen tila toimi sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta kohtaamisen mahdollistajana ja dialogin tukijana ihmisten ja kulttuurien välillä.

6.1 Tansanialaisen kulttuurin moniaistinen tila

Pyysimme tansanialaista kulttuuria esittelevässä moniaistisessa tilassa vierailleilta palautetta heidän kokemuksestaan. Käytimme mielipiteiden keräämiseen Aistien-hankkeen valmista palautelomakepohjaa, sillä koimme sen sopivammaksi kuin oman lomakkeen suunnittelun. Tilassa vieraili paljon ihmisiä, emmekä saaneet mahdollisuutta kertoa jokaiselle yksilöllisesti moniaistisesta tilasta työskentelymuotona, eikä hankkeesta sen takana. Palautelomakkeiden viereen oli kuitenkin aseteltu Aistien-hankkeen esitteitä, joita vierailijat saivat vapaasti ottaa mukaansa. Täytettyjä lomakkeita saatiin kaikkiaan 15 vierailijalta. Lomakkeet oli täytetty kattavasti, ja niistä jokaista voitiin käyttää toiminnan kehittämisessä ajatellen

opinnäytetyön pääprojektia Hyvä perhe - islamissa ja kristinuskossa tapahtumaa sekä koko hanketta ajatellen.

Mikko Aalto (2004) kuvaa suomalaista palautekulttuuria korjaavaa näkökulmaa ihannoivaksi. Aallon mukaan palaute on luonteeltaan pääasiallisesti joko positiivista ja kannustavaa, tai negatiivista, eli korjaavaa. Positiivinen palaute kohdistuu yksilön tai toiminnan onnistumisiin ja hyviin ominaisuuksiin, kun taas korjaavan palautteen tarkoitus olisi kohdistua tekoihin, eikä niinkään kykyihin tai persoonallisiin piirteisiin. (Aalto 2004:12-13.) Aistien - hankkeen palautelomake keskittyy keräämään moniaistisessa tilassa vierailteiden kokemuksia elämyksellisyydestä; tilan onnistuminen hyvässä hengessä tapahtuvan kohtaamisen mahdollistajana edellyttää kuitenkin myös rakentavan palautteen saamista. Hankkeen ja sen työmenetelmien kehittämisen kannalta palaute on välttämätöntä, sillä kuten Aalto (2004:7) toteaa, on palautteen saaminen toiminnan kehittymisen edellytys.

Koimme lomakkeen rakenteeltaan sopivaksi moniaistisen tilan vierailijoita varten ja kirjallinen palaute koettiin tämänkaltaisessa tapahtumassa suullista paremmaksi, koska tapahtuma oli luonteeltaan avoin ja kertaluontoinen. Katsoimme, että kirjallinen palaute oli suullista parempi myös tapahtuman tunnelman säilyttämiseksi. Toiset viihtyivät tilassa pidempään, toiset vain pyörähtivät ja jatkoivat sitten matkaa. Palautelomake oli sopivan lyhyt ja ytimekäs, mutta jätti mahdollisuuden myös kokemuksen syvällisemmälle pohdiskelulle. Esitetyt kysymykset olivat yhtä lukuun ottamatta avoimia kysymyksiä, mikä mahdollisti sen, että vastaukset olivat monipuolisia ja kattavia. Kysymykset olivat kuitenkin sen verran ohjaavia, että myös sellaiset vastaajat, jotka eivät välttämättä olisi itse keksineet laajoja vastauksia, kykenivät antamaan arvokasta tietoa kokemuksestaan.

Lähes puolet vastanneista jätti vastaamatta toiseen avoimeen kysymykseen. Kysymyksellä oli tarkoitus kartoittaa vierailijoiden toiveita ja kehittämisideoita liittyen moniaistiseen tilaan ja tarkemmin siihen tapahtumaan, johon he olivat nyt osallistuneet. Osa oli jättänyt vastauskohdan tyhjäksi, osa oli kirjoittanut vastaukseksi esimerkiksi ”en osaa sanoa” tai vetänyt vastauskohdan yli viivan. Muuten vastaukset olivat kattavia ja antoivat rakentavaa palautetta, mitä voitiin hyödyntää Hyvä perhe - islamissa ja kristinuskossa tapahtumassa. Hyvien palautetaitojen käyttö tukee ihmisen oppimista, mikä puolestaan johtaa toiminnan kehittymiseen. Arvioinnin avulla saatu tieto on arvokasta esimerkiksi työyhteisön toimintamenetelmien kehittämiseksi. (Ranne 2006:23.) Tässä tapauksessa pystyimme suunnittelemaan tulevaa toimintaa saatujen palautteiden pohjalta.

”Lisäisin jotain toimintaa (yhteisleikkejä ym.) ja jonkun paikallisen kertomaan kulttuurista.”

”Ehkä videokuvaakin olisi ollut kiva nähdä.”

”Hajuaistin avulla voisi tuoda lisää kokemuksia.”

Vastauksista ilmeni myös sellaisia yksityiskohtia, jotka avautuivat tukemaan refleктоivan keskustelumme kautta omaa ammatillista kehitystämme. Ammatillista varmuuttamme lisäsivät sellaiset kommentit, joissa kiitettiin asiantuntevasta ja innostavasta emännöinnistä, jonka vieraat kokivat selvästi liittyvän henkilökohtaiseen kiinnostukseemme esiteltävää kulttuuria kohtaan. Aallon teorian mukaan (2004) positiivisen palautteen merkitys yksilön kehittämisessä on olennaista paitsi henkilökohtaisella tasolla myös työelämässä. Kannustavalla ja oikein annetulla palautteella saavutetaan tuloksia sekä toiminnan että sitä toteuttavien yksilöiden näkökulmista. (Aalto 2004:13-14.)

Valtaosa moniaistisessa tilassa vierailleista oli Laurean opiskelijoita, mikä selittää vierailijoiden ikäkauman. Vierailijoista jotkut olivat myös Laureassa muissa asioissa vierailevia henkilöitä. Vastanneista suurin osa oli iältään 15-40-vuotiaita, ja näistä vastanneista yksi oli alle 21-vuotias. Loput vastanneista olivat iältään 41-60-vuotiaita.

Palautetta saatiin kerättyä odotettua enemmän, lähes kaikilta pienemmiltä ryhmiltä ja yksittäisiltä vierailijoilta. Ainoastaan tapahtuman lopuksi vieraillut 30-henkinen opiskelijaryhmä opettajineen jätti vastamatta lomakkeisiin, johtuen heidän aikataulustaan. Emme myöskään olleet valmistautunut niin suureen yleisömäärään, minkä vuoksi emme olleet tulostaneet tarpeeksi palautelomakkeita. Kokemuksemme mukaan tämä opiskelijaryhmä ei kuitenkaan saanut vierailunsa aikana moniaistisesta tilasta sellaista kokemusta, minkä pohjalta palautteita oli ylipäättään tarkoitus kerätä. Tämä johtui siitä, että opiskelijaryhmän vierailu tilassa koski lähinnä Aistien - hankkeen toimintaympäristöön tutustumista liittyen heidän tuleviin opintoihinsa hankkeessa. Oivalsimme, että opiskelijaryhmälle välittyi moniaistisesta tilasta pikemminkin vain kuva, että se toimi kansainvälisestä työharjoittelusta kertovan luennon havainnollistajana. Koska tämä ei ollut tansanialaisen kulttuurin moniaistisen tilan tarkoitus, emme ottaneet edes puheeksi palautteen keräämistä ryhmän tai sen opettajien kanssa.

Tilassa vierailleiden vastaukset olivat pääosin myönteisiä. Kokemuksen kuvaamista pyytävässä kysymyskohdassa suurin osa vastauksista oli paitsi monipuolisia, myös positiivisia. Vastausten sisältö oli myös rakentavaa, sillä moni vierailijoista esitti vastauksissaan myös kehittämisideoita ja ehdotuksia toiminnan parantamiseksi.

Vastausten perusteella voidaan ajatella, että vierailijat kokivat moniaistisessa tilassa voimakkaimmin musiikin, seinälle heijastetut valokuvat sekä maistiaisina olleet opinnäytetyöparin valmistamat tansanialaiset leivonnaiset. Monissa vastauksissa mainittiin myös tansanialaiset tekstiilit ja esineet, jotka toivat vierailijoiden kokemuksen mukaan tilaan tunnelmaa ja eksotiikkaa. Vierailijoista osa koki myös tuoksut hyväksi havainnollistamisen välineiksi. Yksityiskohdat tansanialaisesta kulttuurista, kuten tilan ulkopuolella oleva viesti vierailijoille sisääntuloa edeltävästä suahilin-kielisestä tervehdyksestä saivat kiitosta. Kokonaisuudessaan tilassa vallinnut tunnelma oli vierailijoiden mielestä hyvä ja kokemuksellinen.

”Katselimme paljon kuvia, vaihdoimme kokemuksia, maistelimme samosoja ja kuuntelimme tansanialaista musiikkia. Tuli ikävä takaisin Tansaniaan! Kiva tila, hyvä toteutus!”

”Tilasta aisti kuvin ja musiikin avulla tuotua tunnelmaa, jota voisi kyseisessä kulttuurissa kokea. Makuaistin avulla sai kokea ”ruokakulttuuria”. Koin rennon tunnelman.”

”Erittäin hyvä esitys, tunnelmallinen tila, ystävälliset ja informatiiviset esittelijät. Tiesivät, mistä puhuivat (oman kokemuksen pohjalta).”

Vastauksissa mainittiin toistuvasti onnistunut roolimme tilan ja kulttuurin esittelijöinä, yksityiskohtaisesti korostettiin pukeutumistamme tansanialaisiin kangoihin. Tämän koimme tilan tunnelmaa edistäväksi tekijäksi ja näin ollen myös sosiokulttuurisen innostajan roolin vahvistajaksi. Kurjen (2000:81) mukaan innostajan roolissa keskeistä on vastuullisuus, tutkimuksellisuus ja luova näkemys omasta toiminnasta. Innostajan toiminnan tavoitteena on vahvistaa kulttuurisia arvoja yhteisössä, sekä ohjata ihmisiä sosiaalisissa prosesseissa. Tämän tapahtuman aikana koimme sosiokulttuurisen innostajan roolin vahvana vierailijoilta saadun sanattoman palautteen myötä ja tunne vahvistui kirjallisten palautteiden koostamisen jälkeen.

Vastauksista selvisi, että osalle vierailijoista oli hieman epäselvää mitä tarkoitusta moniaistinen tila tässä tapahtumassa palveli. Vierailijoista osa antoi palautetta siinä oletuksessa, että kyseessä oli esitelmä tai esittely liittyen työharjoittelujaksoomme Tansaniassa, ja että tilan tarkoituksena oli innostaa opiskelijoita kansainvälistä harjoittelua ajatellen. Toisaalta koimme, että roolimme tansanialaisen kulttuurin esittelijöinä vaihtelivat vierailijoista riippuen. Toisille vierailijoille mielenkiintoisempaa oli kuulla entisten vaihto-opiskelijoiden näkökulmasta kerrottuja asioita Tansaniasta, toisille taas tansanialainen kulttuuri ja sen poikkeaminen suomalaisesta olivat tärkeitä. Kokemuksemme on kuitenkin, että sosiokulttuurista innostamista tapahtui kaikissa käydyissä keskusteluissa vierailijoiden kanssa.

”Tällainen tila, johon voi tulla ja mennä miten haluaa asettaa tiettyjä haasteita, mutta olisi ollut kiva kuulla jonkunlainen yhtenäinen kertomus teidän kokemuksistanne.”

Toiveita ja odotuksia pyytävään kysymysosioon oli vastannut vain noin puolet vastanneista. Parantamis- ja kehittämideoita kuitenkin saatiin vastauksista koostettua. Vierailijoista osa jäi kaipaamaan erityisesti videokuvaa tilassa, sekä lisää tuoksua esimerkiksi suitsukkeiden muodossa. Myös paikallinen olisi joidenkin vastaajien mielestä voinut esitellä kulttuuria, tässä tapauksessa tansanialainen tai tansanialaisesta kulttuurista kotoisin oleva henkilö. Tämä koettiin mahdollisuutena vahvistaa kulttuurikokemusta vierailijoiden keskuudessa, mikä on moniaistisen tilan aiemmissa projekteissa hyväksi havaittu keino.

Kaiken kaikkiaan vierailijoiden vastaukset olivat yksityiskohtaisia, mikä kertoi että he keskittyivät tarkasti miettimään mitä halusivat sanoa. Kaikki, joille palautelomakkeesta kerrottiin, vastasivat siihen. Voidaankin päätellä, että tansanialaisen kulttuurin moniaistinen tila oli menestyksenkäs tapahtuma, joka jää varmasti vierailijoiden mieliin elämyksellisenä kokemuksena. Jouduimme miettimään vieläkin tarkemmin Hyvä perhe islamissa ja kristinuskossa tapahtuman toteutusta, jotta vierailijoille olisi selvää mitä kulttuuria tai ilmiötä tila edustaa. Tähän tulokseen pääsimme siitä syystä, että eräs palautetta antaneista vierailijoista kiitteli mielenkiintoisesta kokemuksesta tunisialaista kulttuuria esittelevässä tilassa.

”Oli kiva päästä hetkeksi Tunisiaan. ☺ Hyvä tunnelma.”

Tämän opinnäytetyön aikana toteutetut toiminnalliset osuudet olivat ensimmäisiä itse toteuttamiamme sosiokulttuuriseen innostamiseen liittyviä projekteja. Myös palautelomakkeen käyttäminen osana toiminnan onnistumisen arviointia, oli uutta. Kokemuksemme mukaan palautelomake toimi osana tämänkaltaisen

tapahtuman onnistumisen arviointia siksi, että tapahtuma oli kertaluontoinen ja kaikki tilassa vierailleet olivat innostettavien roolissa.

*”Lämpö Aurinko Kodikas Äänimaailma Kuvat Kauneus Raikkaus Hyväntahtoisuus Kangas Ma-
ku Tuoksu Maailma Toivo Arvostus Ruoka Tärkeys Valo Elämä Lahja Raha Jakautua Vääryys
Värit Tasa-arvo Kunnioitus Sisaruus Usko.”*

6.2 Hyvä perhe - islamissa ja kristinuskossa

Päätimme tapahtumaa varten ottaa mukaan Aistien-hankkeen palautelomakkeita, jotka sijoitettiin tilassa hyvin keskeisellä paikalla sijainneelle pöydälle. Pöydän takana olevalle seinälle kiinnitettiin hankkeen rahoittajien logoista koostuva juliste ja pöydälle aseteltiin hankkeen esitteitä, jotta aiheesta kiinnostuneet voisivat ottaa mukaansa lisäinfoa. Yhteistyökumppanit asettelivat karkkeja tarjolle samalle pöydälle, mikä oli hyvä keino houkutellessa ihmisiä ainakin huomaamaan palautteenannon mahdollisuus. Koimme olennaiseksi Aistien - hankkeen tuomisen vierailijoiden sekä tapahtumaa järjestäneiden tietoisuuteen, jotta moniaististen tilojen työmenetelmän takana oleva projekti ei jäisi pimentoon.

Kuva 5 Aistien-hankkeen esitteitä ja palautelomakkeita Heurekassa

Palautelomakkeita ei saatu kerättyä tilassa vierailleilta kuin kaksi kappaletta, mistä johtuen jätimme kirjallisten palautteiden keräämisen ja niiden käsittelyn pois opinnäytetyön tästä osuudesta. Molemmissa palautteissa kiitosta sai tilojen sisustus ja tunnelma. Toisessa palautteessa toivottiin, että paikalla olisi ollut uskonnon asiantuntijat kertomassa omasta uskostaan. Lisäksi kehittämisehdotuksena esitettiin sisustuksen lisäämistä islamin uskon tilaan. Sen sijaan keskityimme keräämään suullista palautetta keskustelun muodossa tapahtuman yhteistyökumppaneilta, sekä kaikilta jotka halusivat moniaistisia tiloja kommentoida. Tämän tapahtuman aikana kävijämäärän vähäisyydestä johtuen kohtaamista ei pystytty havainnoimaan moniaistisissa tiloissa, emmekä pystyneet toimimaan sosiokulttuurisen innostajan roolissa.

Verbaalinen palaute koettiin lopulta tapahtuman luonteen vuoksi toimivaksi koska, kuten Vallo & Häyrinen painottavat (2012:186) on suullinen palaute kirjallista validimpi silloin, kun halutaan realistista ja kaunistelematonta kokemustason tietoa. Ihmisillä on tapana ilmaista mielipiteensä asiallisemmin kirjoitettuna, kuin mitä he todellisuudessa asiasta ajattelevat, tai miten he toisivat asian esiin verbaalisesti. (Vallo & Häyrinen 2012:186.) Suullista palautetta oli myös helpompi saada siksi, että lähes kaikki tapahtumaan osallistuneet henkilöt olivat joko tapahtuman järjestäjiä tai tapahtumassa esiintyviä. Tapahtuman luonteen ja kulun vuoksi kokemuksemme oli, että verbaalisen palautteen pyytäminen oli yhteistyökumppaneille pienempi vaiva kuin kirjallisen lomakkeen täyttäminen. Yksi yhteistyökumppaneista tarjosi mahdollisuutta lähettää kirjallista palautetta myös sähköpostilla tapahtuman jälkeen, mutta koimme käydyt keskustelut jo riittävän kattaviksi, että niistä voitiin koostaa tarvittava informaatio. Ranne (2006:12) kuvaa kasvatusten annettua verbaalista palautetta hyvänä keinona käsitellä asia nopeasti ja sen aikana on myös mahdollista havainnoida sanatonta viestintää.

Tapahtumassa oli lisäksi kolme konkreettista yhteistyökumppania, joista kaksi kuuluivat Vantaan Seurakuntien henkilöstöön ja yksi edusti muslimiyhteisöä. Kaikkien näiden yhteistyökumppaneiden kanssa oli sovittu etukäteen, että palauttekeskustelut käydään Heurekassa Hyvä perhe - islamissa ja kristinuskossa tapahtuman aikana tai sen jälkeen. Katsoimme, että tapahtuman loppuvaiheessa päivän aikana toteutettuun yhteistyöhön liittyvät ajatukset olivat kaikilla tuoreessa muistissa, mistä johtuen päätimme käydä keskustelut tapahtuman aikana, eikä esimerkiksi myöhempään ajankohtaan sijoittuvana tapaamisessa.

Yhteistyökumppanit Vantaan Seurakunnista kertoivat keskustelun aikana olevansa tyytyväisiä Aistien - hankkeen kanssa tehtyyn yhteistyöhön korostaen motivoitunutta työotettamme. Yhteistyökumppanit korostivat erityisesti luotettavuuttamme ja sitoutuneisuuttamme projektiin. Yhteistyökumppaneista toinen kertoi olleensa positiivisesti yllättynyt sen suhteen, miten ammattitaitoisesti toimimme opiskelijoina tapahtuman järjestämisessä. Joustava työskentelyotteemme sai myös kiitosta koko projektin ajan ottaen huomioon suunnitelmavaiheessa tapahtuneet palaverien siirtymiset lyhyellä varoitusajalla, sekä itse tapahtumassa sattuneen väärinkäsityksen, jonka johdosta yksi yhteistyökumppaneista ei saapunut ajoissa sisustamaan islamin uskon moniaistista tilaa. Yhteistyökumppanit ymmärsivät ja olivat empaattisia, kun puheeksi tuli se moraaliseettinen dilemma, jonka kohtasimme joutuessamme sisustamaan islamin uskon moniaistisen tilan ilman asiantuntijan ohjeita.

Vantaan Seurakuntien yhteistyökumppanit antoivat myönteistä palautetta siitä, miten asiantuntevasti saimme rakennettua moniaistiset tilat paikan päällä Heurekassa. He kuvasivat työotettamme tehokkaaksi.

Kiitosta sai myös paitsi Aistien - hankkeen teknilliset valmiudet myös osaamisemme niihin liittyen. Erityistä huomiota saimme ongelmanratkaisutaidoistamme tilanteessa, jossa tarvittava teknologia ei toiminut ja tarvittiin vaihtoehtoinen suunnitelma. Kristinuskon moniaistisessa tilassa äänentoisto ei toiminut, mistä johtuen oli löydettävä tilalle toinen ratkaisu. Musiikin soittamisen mahdollistamiseksi kristinuskon moniaistiseen tilaan asetettiin matkapuhelin, josta soitettiin gregoriaanista kirkkomusiikkia internetissä toimivan musiikkipalvelimen avulla.

Rakentavaa palautetta Vantaan Seurakuntien yhteistyökumppanit antoivat hankkeen omistaman välineistöön liittyvinä kehitysehdotuksina. Ehdotuksena esitettiin, että hankkeella olisi jatkossa mahdollisuus tarjota kattavammin teknistä välineistöä, tarkennettuna äänentoistoon liittyvissä yksityiskohdissa. Hankkeen teknillinen välineistö koettiin paikoin liian kehittyneeksi siltä osin, ettei välineistön avulla ollut mahdollista soittaa musiikkia cd-levyltä. Vaikka hankkeella on hallussaan kannettava tietokone, ei sen avulla voida yhtäaikaisesti toistaa sekä kuvaa että ääntä, ilman mahdollisia tietoteknisiä ongelmia. Muilta osin rakentavaa palautetta liittyen suoranaisesti opinnäytetyöparin toimintaan tai Aistien - hankkeen kanssa tehtyyn yhteistyöhön ei saatu.

Muslimiyhteisöä edustavan yhteistyökumppanin kanssa käytyyn palautekeskusteluun osallistui myös tulkki, mikä tapahtui yhteistyökumppanin toiveesta, jottei kielimuuri häiritse keskustelua. Yhteistyökumppanilta saatu palaute oli myönteistä; hän kiinnitti erityisesti keskustelussa huomiota siihen, miten asiantuntevasti kykenimme sisustamaan islaminuskoa esittelevän moniaistisen tilan. Emme kokeneet tilanteessa soveliaaksi mainita yhteistyökumppanille siitä, että alkuperäisen sopimuksen ja moniaistisen tilan ideologian mukaan tilan sisustaminen olisi ollut hänen vastuullaan. Yhteistyökumppaniin nähden koimme olevamme sellaisessa asemassa, ettei kritiikkiä tai korjaavaa palautetta ollut soveliasta antaa: koimme kulttuurierojen vaikuttavan valmiuksiimme antaa palautetta yhteistyökumppanille, jonka kulttuuritausta saattaa kyseenalaistaa nuorempien ja naispuolisten henkilöiden kritiikin antamisen.

Konfliktin pelossa ihminen herkästi välttelee vaikean aiheen puheeksi ottamista. Palautteen vastaanottajan puolesta pelätään loukkaantumista ja asetutaan tietyllä tasolla liikaa toisen rooliin, jolloin niin sanottu koetaan vastapuolen tunteet ja ajatukset etukäteen. Olennainenkin asia saattaa jäädä konfliktin pelossa sanomatta, mikä voi olla haitallista kehityksen kannalta siinä mielessä, että ainoastaan positiivista palautetta saavan henkilön itsensä tiedostamattomat piirteet kehittyvät liikaa. (Hätönen & Romppanen 2007:19.)

Yhteistyökumppani koki, että tapahtuma oli onnistunut vähäisestä kävijämäärästä huolimatta ja katsoi moniaististen tilojen lisänneen tunnelmallisuutta tapahtumassa. Palautekeskustelu muslimiyhteisön edustajan kanssa jäi verrattain lyhyeksi, sillä tämä oli tapahtuman loppuun asti varattu keskustellessaan muiden muslimiyhteisön jäsenten kanssa. Lisäksi koimme, että kielimuuri ja kulttuurierot vaikuttivat siihen, miten realistista palaute oli. Tämä yksityiskohta oli myös luonteeltaan sellainen, joka tuli huomioida opinnäytetyön arvioinnissa, jotta sen merkitys avautuisi paremmin.

Koimme yhteistyökumppaneilta saadun myönteisen palautteen tärkeäksi ja se vauhditti myös reflektoivaa palautekeskusteluamme. Vaikka Mikko Aalto (2004: 154) toteaaakin, että myönteisen palautteen vastaan-

ottaminen, erityisesti henkilökohtaisen tason onnistumisista, on ihmisille usein haastavaa, oli myönteisen palautteen saaminen positiivinen kokemus, ottaen huomioon tapahtuman eteen tehdyn työn.

Tapahtumana Hyvä perhe - islamissa ja kristinuskossa oli poikkeava aikaisemmista opinnäytetyön puitteissa toteutetuista. Tapahtumasta kerättävä palaute olisi ollut mahdollista saada kirjallisena, mikäli tapahtumassa vierailleiden määrä olisi ollut suurempi, eivätkä tapahtumaan osallistuneet henkilöt olisivat olleet jollain tavalla jo siihen liittyviä. Yksittäisten henkilöiden kommentit tilojen tunnelmallisuudesta eivät riittäneet määrällisesti tai sisällöllisesti koostettaviksi, eikä niistä saatua aineistoa voitu käyttää tämän toiminnan palautteina. Tapahtumaa tuleekin tässä opinnäytetyössä arvioida niiden suullisten palautteiden pohjalta, joita yhteistyökumppaneilta saatiin ja jotka edellä on kuvattu. Oma reflektioiva palautekeskustelumme toiminnan onnistumisesta tässä tapahtumassa toimii näiden palautteiden täydentäjänä.

7. Arvioinnit

KEPA:n (2004) mukaan arviointi voidaan määritellä niin, että se on systemaattista ja objektiivista toimintaa, joka arvioi käynnissä olevan tai jo päättyneen toiminnan eri vaiheita. Näitä vaiheita ovat suunnittelu, toiminta ja tulosten arviointi. Hyttisen (2006: 10-11) mukaan Robsonin teoriolla voidaan tarkentaa, että kun evaluoidaan projektia, on tarkoitus paitsi arvioida projekteissa työskentelevien henkilöiden menestystä, mutta myös kehittää hankkeen toimintaa yhteistyön avulla. Arvioinnin merkittävin tehtävä on kuvata projektin onnistumista. Sillä pyritään osoittamaan, miten projekti on vastannut kohderyhmän tarpeita ja miten se on saavuttanut muut tavoitteensa. Kehittämishankkeen näkökulmasta arviointia tulee tehdä projektin aikana ja sen päätyttyä. Hyvä arvioija on eettinen, objektiivinen ja luotettava sekä noudattaa hyvää kirjallista ja verbaalista ilmaisua (Hyttinen 2006: 11 & 19). Näihin seikkoihin on myös tämän opinnäytetyön evaluoinnissa pyritty kiinnittämään erityistä huomiota.

Toiminnallisen osuuden loputtua tapahtuvaa arviointia ajatellen itsearviointi ja oman toiminnan reflektointi prosessin aikana on validia, jotta saadaan koostettua tarpeeksi kattava arviointitieto. Erityisesti kehittämishankkeiden näkökulmasta voidaan sanoa, että arvioinnin tulisi olla jatkuvaa itsearviointia, koska sen avulla voidaan lisätä projektissa työskentelevien osaamista ja tietotaitoa. (Hyttinen 2006: 19.) Tämän opinnäytetyön arviointia varten keräsimme opinnäytetyöprosessin ajalta kaiken sellaisen aineiston, jonka uskoimme tukevan reflektioivaa arviointikeskustelua. Arviointi- ja palautekeskustelujen pohjalta yhdessä muistiinpanojen kanssa kokosimme niiden annin kirjalliseksi arvioinniksi.

Toiminnallisista osuuksista kerätty kirjallinen palaute moniaistisessa tilassa vierailleilta henkilöiltä käytettiin hyödyksi tässä arvioinnissa. Lisäksi yhteistyökumppaneiden kanssa käytiin lyhyet palautekeskustelut, opinnäytetyön toiminnallisen osuuden, Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa jälkeen; näiden keskustelujen sisältö tiivistettiin opinnäytetyöparin toimesta kirjalliseksi koosteeksi. Arviointimme perustuu siihen kokemukseen, joka tämän opinnäytetyön aikana on saavutettu, liittyen opinnäytetyön esitettyihin tavoitteisiin ja niiden saavutetuiksi tulemiseen.

Evaluoinnissa suurimpaan rooliin nousee väistämättä moniaistisen tilan työmenetelmän onnistuminen kohtaamisen mahdollistajana, sekä sen kyvyt toimia sosiokulttuurisen innostamisen välineenä. Kohtaamista on tässä opinnäytetyössä pyritty paitsi mahdollistamaan, myös havainnoimaan ja sen olomuotoja on reflektoitu arviointikeskusteluissa.

Kaikki moniaistiset tilat, jotka luotiin saatiin toteutettua tunnelmaltaan sellaisiksi, että niissä vierailleet ihmiset suhtautuivat avoimesti ja mielenkiinnolla esiteltyä kulttuuria tai uskontoa kohtaan. Moniaististen tilojen tapahtuma-aikoina havaitsimme, ettei tiloissa esitelty ilmiö herättänyt vierailijoissa voimakkaita negatiivisia tunnereaktioita, vaan kohtaaminen ja keskustelu toteutuivat myönteisessä ilmapiirissä. Vaikka esimerkiksi uskonnon esittely moniaistisen tilan työmenetelmän avulla saattaa kuulostaa siltä, että tilalla pyrittiin vaikuttamaan ihmisten elämäntavoihin tai arvoihin, tai tekemään jopa niin sanottua lähestytyötä, ei se ollut tarkoituksena. Päinvastoin moniaistinen tila toimi aatteensa mukaisesti myös näiden monimuotoisten kulttuurikonaisuuksien esittelijänä, ja mahdollisti omalta osaltaan kohtaamista sellaisten henkilöiden ollessa kyseessä, jotka eivät ehkä muuten olisi kontaktissa näiden kulttuurien kanssa.

Tavoitteemme sellaisten toimintaympäristöjen luomiseksi, jotka olemuksellaan lisäävät luottamuksellista ilmapiiriä ja turvallisuuden tuntua onnistui havaintojemme mukaan kaikissa toteutetuissa moniaistisissa tiloissa. Tansanialaisen kulttuurin moniaistisessa tilassa vierailteiden kanssa käydyt keskustelut yhdessä kerättyjen palautteiden kanssa, antoivat luotettavaa tietoa siitä, että kykenimme luomaan kysymisen kynnystä madaltavan ilmapiirin, sekä mahdollistamaan kohtaamista ja näin ollen myös onnistuimme sosiokulttuurisina innostajina. Oli olennaista saada vierailijoilta sekä suullista palautetta tapahtuman aikana, että kirjallista sen loppuessa kun vierailu oli heidän osaltaan ohi, jotta saatiin rehellistä tietoa toiminnan onnistumisesta.

Kuten Kurki (2000) toteaa että, ei ole ammattieettistä luottaa ainoastaan omiin kokemuksiin ja mielipiteisiin, kun arvioidaan sosiokulttuuriseen innostamiseen liittyvää työskentelyä. Oman arvioinnin tukena tulee käyttää objektiivista informaatiota, kuten kirjallisia dokumentteja esimerkiksi palautteiden muodossa. Sosiokulttuurista innostamistyötä tulee arvioida mahdollisimman monin eri tavoin: laadullinen tutkimus on luonteeltaan ehkä sopivampi keino kuin määrällinen, mutta jälkimmäisellä voidaan myös täydentää laadullisen tutkimuksen tuloksia. Tutkimusmenetelmien yhdistäminen mahdollistaa kattavan informaationkeruun, jonka avulla arviointi voidaan toteuttaa paitsi toiminnan kehittämiseen objektiivisesti tähtäävästi, myös ihmisten arvot huomioiden. (Kurki 2000: 151-152.) Tämän opinnäytetyön luonteen kannalta koimme olennaiseksi etsiä omien mielipiteidemme tueksi runsaasti sellaista lähdetietoutta, joka paitsi lisäsi omaa tietämystämme, myös vahvistaa lukijalle tutkimuksemme luotettavuutta.

Tässä opinnäytetyössä toiminnallisen osuuden, jossa moniaistinen tila toimi ydintyömenetelmänä, ei ollut tarkoitus osallistaa tai innostaa yhtä suljettua asiakasryhmää. Tästä johtuen totesimme, ettei tietynlaisen kohtaamista mahdollistavan ilmapiirin luomiseen tarvittu samalla tavoin pitkäjänteistä vuorovaikutustyötä, kuin jos kyseessä olisi ollut toistuvasti kokoontuva, pienimuotoinen yhteisö. Kaikki opinnäytetyön toiminnallisen osuuden muodostavat tapahtumat olivat kertaluontoisia, ja moniaistisissa tiloissa vieraili useita henkilöitä, jotka eivät olleet muuten suoranaisesti yhteydessä toisiinsa; kiinnostus moniaistisen tilan esittelemää ilmiötä kohtaan toi heidät samaan tilaan.

Tansanialaista kulttuuria esittelevä moniaistinen tila houkutteli paljon kävijöitä. Saimme toteutettua tähän toiminnalliseen osuuteen linkittyvät tavoitteet odotettua paremmin, mikä johtui monesta eri syystä. Kohtaamista ihmisten välillä, sekä erityisesti ihmisten ja esiteltävän kulttuurin välillä tapahtui paljon ja havaintojemme perusteella voidaan sanoa, että kohtaamiset johtivat ihmisten tiedon lisääntymiseen heidän omasta aktiivisesta vuorovaikuttamisestaan johtuen. Sosiokulttuurisen innostajan perustehtävä on juuri ihmisten tuominen yhteen, näiden aktivoiminen sekä dialogin ja herkistymisen mahdollistamien (Kurki 2000: 24). Näitä kaikkia ilmiöitä koemme mahdollistaneemme tässä tapahtumassa.

Tansanialaisen kulttuurin moniaistinen tila oli onnistunut tapahtuma opinnäytetyön tavoitteiden näkökulmasta: kävijämäärän suuruuden vuoksi kohtaamista tapahtui paljon ja sitä voitiin havainnoida, vierailijat olivat motivoituneita antamaan palautetta ja kehittämisehdotuksia toiminnan edistämiseksi. Lisäksi onnistuimme sosiokulttuurisen innostajan roolissa, kun otetaan huomioon vierailijoiden kokemus tapahtuman emännöinnin positiivisesta vaikutuksesta ja asiantuntevuudesta. Vierailijoiden palautteista ja puheista välittynyt kokemus onnistumisestamme vieraan kulttuurin esittelijöinä vahvistaa sitä käsitystä, että opinnäytetyöpari onnistui myös edistämään kulttuurien kohtaamista ja jopa integraatiota siinä mielessä, että osa vierailijoista ilmaisi kiinnostuksensa Tansaniaa kohtaan esimerkiksi matkustamisen muodossa.

Innostajan perustehtävistä yksi on kulttuurien välisen dialogin edistäminen. Kulttuurista tasa-arvoa tavoitteleva sosiokulttuurinen innostaminen on perustettava sille oletukselle, että kulttuurit ovat monimuotoisia ja että yksilöiden kulttuuriset tarpeet ovat myös henkilökohtaisia. Uusien kulttuurien tuomista ihmisten tietoisuuteen tulee edistää. Innostamistyötä tulee tehdä siinä ajatuksessa, että se toteutuksestaan huolimatta pyrkii kulttuuriseen demokratiaan. (Kurki 2000: 25.) Tansanialaisen kulttuurin moniaistisessa tilassa voitiin uutta kulttuuria esitellä vierailijoille hyvin tunnelmallisessa ympäristössä, mikä on sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta vahvistava tekijä myös ihmisten väliselle kohtaamiselle.

Suunnitellessamme tansanialaisen kulttuurin esittelyä moniaistisen tilan työympäristössä otimme alusta asti huomioon tapahtuman mainonnan, jonka toteutimme kattavin menetelmin sekä Laurea-ammattikorkeakoulun omissa tiloissa ja verkostoissa, että sosiaalisessa mediassa. Mainonnan avulla pyrimme houkuttelemaan tapahtumaan niitä, joille Tansania oli jo entuudestaan tuttu ja innostamaan niitä, joille esiteltävä kulttuuri oli vielä vieras. Paikkana Aistien-hankkeen työympäristö oli tapahtumalle ideaali, koska sen sijainti takasi suuren ihmismäärän huomion mainonnalle sekä teki tilaan tuleminen heille helpoksi esimerkiksi välitunnin aikana. Tapahtumaan tulo ei edellyttänyt vierailijoilta erityisiä järjestelyjä.

Aihepiiriltään tapahtumaa voidaan kutsua eksoottiseksi ja erityisesti nuorempien sukupolvien edustajien keskuudessa kiinnostavaksi. Kaukomatkailun ja vapaaehtoistyön suosio on lisääntynyt tasaisesti viime vuosikymmenen aikana, ja nuoria ihmisiä kiinnostavat autenttiset kokemukset eksoottisista kulttuureista. Nuoret integroituvat ja muodostavat suhteita vapaammin ja avoimemmin etnokulttuurien edustajien, kuten maahanmuuttajien ja matkailijoiden kanssa. Opinnäytetyöparin kokemus on, että nämä seikat olivat osasy siihen, miksi tansanialaisen kulttuurin moniaistinen tila houkutteli paljon vierailijoita. Tilassa vierailijoista oli havaittavissa paitsi heidän sanallisesta vuorovaikutuksestaan, myös sanattomasta kommunikatiosta, että heistä lähes kaikkia yhdisti kiinnostus, tai jo kiintymysasteelle edennyt tunneside aihepiiriä kohtaan.

Tansanialaisen kulttuurin moniaistisen tilan menestykseen vaikuttivat olennaisesti tapahtumapaikan sijainti, tapahtuman kattava mainonta, sekä sen aihepiiri. Sijainti sekä mainonta takasivat sen, että suuri ihmismäärä tiesi tapahtumasta ja pystyi helposti osallistumaan siihen, minkä lisäksi tilassa tapahtunut sosio-kulttuurinen innostaminen toimiessamme asiantuntijoina vaikutti tapahtuman tunnelmaan ja informatiivisuuteen edistävästi. Tansanialaisen kulttuurin moniaistinen tila oli onnistunut tapahtuma asetettujen tavoitteiden osalta ja olosuhteet sen toteutukselle olivat hyvät. Kuitenkin on muistettava, että Aistienhankkeen puitteissa on vastaavanlaisia tapahtumia järjestetty jo paljon, minkä vuoksi koimme, ettei tapahtuma suoranaisesti toiminut hankkeen työmenetelmän kehittäjänä.

Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa tapahtuma oli luonteeltaan sellainen, että sen tarkoitus oli houkuttaa yhteen paitsi kahden eri uskonnon edustajia keskustelemaan yhteistyöstä, mutta myös tavoitella yleisöä tutustumaan uskontoihin ja niiden kulttuurisiin yksityiskohtiin. Jälkimmäisen tavoitteen ajatuksena oli tarjota ihmisille informaatiokanava, jonka kautta uskonnot tulisivat näkyvämmiksi. Havaintojemme, sekä yhteistyökumppaneiden kanssa käytyjen palautekeskustelujen avulla voidaan sanoa, ettei tapahtuma ollut jälkimmäisen tavoitteensa osalta onnistunut. Tapahtuma-alueella vieraili päivän aikana ainoastaan muutamia järjestäjätahoihin kuulumattomia henkilöitä, joille pyrimme kertomaan tapahtumasta, ja moniaististen tilojen roolista sekä hankkeesta niiden takana.

Tapahtuman luonne oli kokemuksemme mukaan sellainen, ettei se houkuttellut uskonnollisten yhteisöjen ulkopuolista yleisöä. Uskonnot eivät nykypäivänä ole enää niin merkittäviä osa-alueita länsimaalaisen ihmisen elämässä (Jääskeläinen 2007: 11), mikä johtuu modernisoituvan yhteiskunnallisen ajattelun ja elämäntapojen vahvistumisesta. Länsimaiseen kulttuuriin on tullut selvä muutos ja ero moniin muihin maailman valtakulttuureihin verrattuna (Jääskeläinen 2007: 11). Lisäksi suomalaisessa kulttuurissa uskonto on ihmisten henkilökohtainen asia, joka ei määrittele arkikäyttäytymistä tai elämäntapoja. Hengellisyttä harjoitetaan mieluummin yksityisemmissä yhteisöissä, kuin suurissa yleisötapahtumissa. Tämän kokemuksen saimme jakamamme refleктоivan palautekeskustelun myötä. Näin ollen tapahtumana Hyvä perhe-islamissa ja kristinuskossa ei ollut välttämättä houkutteleva myöskään uskovaisia kävijöitä ajatellen, vaikka he ovatkin muuten kiinnostuneita uskonasioista.

Tapahtuman järjestelyissä oli tulkintamme mukaan myös joitakin seikkoja, jotka saattoivat vaikuttaa siihen, miten tiedekeskus Heurekassa vierailevat ihmiset suhtautuivat tapahtuma-alueeseen. Tapahtuma järjestettiin siten, että moniaistiset tilat rakennettiin tapahtuma-alueen niin sanotulle sisäänkäynnille ja Heurekan aulasta oli hyvä näköyhteys moniaistisiin tiloihin. Sisäänkäynnille oli asetettu kyltti, jossa toivottiin yleisö tervetulleeksi tapahtumaan ja kerrottiin tapahtuman aikataulusta. Lisäksi Heurekassa kuulutettiin tapahtumasta ja pääoville oli asetettu tapahtuman esite. Näistä toimista huolimatta tapahtuma-alue pysyi lähes tyhjänä koko tapahtuman ajan, lukuun ottamatta paneelikeskusteluun osallistuneita järjestäjiä ja muita uskonnedustajia.

Hämärä, lähes autio tila ei ollut houkutteleva yleisölle, joskin muutama ihminen kävi katselemassa moniaistisia tiloja keskustelupaneelin aikana. Tuolloin moniaistiset tilat seisoivat tyhjinä, ja tilassa käyneille ihmisille olisi välittynyt niistä vahvasti kuva tavallisina näyttelytiloina, mikäli emme olisi olleet paikalla. Tehtävämme oli huolehtia tilojen toimivuudesta erityisesti teknisten laitteiden osalta, mutta asiantunti-

joiden puuttuessa myös vierailijoiden informoiminen ja innostaminen siirtyi vastuullemme. Moniaistisiin tiloihin olisi ollut hyvä saada uskontojen asiantuntijat, jotka olisivat läpi tapahtuman toimineet innostajina ihmisten kutsumiseksi tiloihin.

Opinnäytetyön tavoitteisiin ja toiminnallisen osuuden suunnitelmiin perustuen ei suoranainen tehtävämme Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa tapahtumassa ollut sosiokulttuurisina innostajina toimiminen edellä kuvatun kaltaisissa rooleissa. Olimme luoneet yhteistyökumppaneiden kanssa suunnitelman ja suullisen sopimuksen käytyjen keskustelujen pohjalta, jonka mukaan Aistien-hankkeen puolelta oli tarkoitus vain toimittaa moniaistiset tilat ja huolehtia niiden toimivuudesta tapahtumassa. Toimimisemme hankkeen edustajina toteutui, mutta opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tavoitteisiin perustuen tarkoituksemme ei ollut tässä tapahtumassa toimia samoissa rooleissa, kuin aikaisemmin tansanialaisen kulttuurin moniaistisen tilan asiantuntijoina.

Keskustelupaneelin päätyttyä tarkoituksena oli keskusteluklinikan pitäminen yleisölle, joka saisi moniaistisissa tiloissa kysyä askarruttavia asioita aihepiirien, tässä tapauksessa uskontojen asiantuntijoilta. Tavoitteemme oli havainnoida näitä kohtaamisia ja arvioida samalla, miten moniaistinen tila mahdollisesti auttoi niiden intensiivisyydessä. Järjestäjät ja muut uskonnon edustajat olivat kuitenkin asettuneet tilassa keskustelemaan pienissä ryhmissä siten, että näköyhteys tapahtuma-alueen ulkopuolelta moniaistisiin tiloihin paikoin estyi ja koko tapahtuma sai sellaisen olemuksen, ettei se olisi yleisölle avoin.

Yhteistyökumppani, jonka tarkoituksena oli toimia islamin uskon asiantuntijana ja moniaistisen tilan esittelijänä toi moniaistisen tilan suuaukolle tuoleja, joille islamin uskon edustajat istuivat keskustelemaan. Tämä esti islaminuskon tilaan pääsyn lähes kokonaan, minkä koimme vaikeudeksi tilaan tutustumisen kannalta. Myös kristinuskon tilan suuaukolla seisoivat keskusteluklinikan ajan ryhmä pappeja, jotka estivät näin tilaan näkemisen. Koimme, että tämä ilmiö saattoi vaikuttaa tilan kutsuvuuteen. Ratkaisuksi tähän olisi voitu ajatella esimerkiksi sitä, että kristinuskon ja islamin asiantuntijat olisivat asettuneet tapahtuma-alueella siten, että moniaistiset tilat olisivat olleet paremmin yleisön nähtävissä: keskusteluklinikan aikana asiantuntijat olisivat voineet istua moniaistisissa tiloissa sisällä, kutsuen keskustelusta kiinnostuneita vierailijoita kanssaan tilaan. Näin myös moniaistiset tilat olisivat päässeet paremmin oikeuksiinsa kohtamisen ja elämyksellisyyden mahdollistajina ja olisimme mahdollisesti kyenneet myös toteuttamaan havainnointia.

Tapahtumaan ollut hyvä saada myös niin sanottu sisäänheittäjä, joka olisi ollut Heurekaan pääaulassa kertomassa ihmisille tapahtumasta. Näin myös ne, jotka olisivat olleet kiinnostuneita mutta eivät tienneet tai ymmärtäneet esitteiden perusteella tapahtuman luonnetta, olisivat päässeet tutustumaan tapahtumaan ja moniaistisiin tiloihin. Vaikka moniaististen tilojen ideologia sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta poikkeaa Hyvä perhe- islamissa ja kristinuskossa tapahtumasta, on niissä myös paljon samoja piirteitä. Sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta suoranaisen tiedon antaminen ihmisille ei ole innostamistyötä, mutta ihmisten itse hakeutuessa sitä tarjoaviin ympäristöihin toteutuu sen tarkoitus.

Moniaistinen tila sopii erilaisten tapahtumien järjestämiseen, mikä todistettiin tämän opinnäytetyön aikana. Moniaistista tilaa ei ole ennen käytetty uskonnollisissa tapahtumissa, mistä johtuen Hyvä perhe - isla-

missa ja kristinuskossa tapahtuman järjestäminen opinnäytetyössä oli jo itsessään moniaistisen tilan työmenetelmän kehittämistä. Havaintojemme ja yhteistyötahoilta saadun palautteen mukaan moniaistinen tila soveltuu uskontoa ja sen kulttuurisia yksityiskohtia esitteleväksi elämysympäristöksi, sen muunneltavuuden ja neutraalien perusominaisuuksien vuoksi.

Tämän opinnäytetyön rooli moniaistisen työmenetelmän kehittämisessä ja sen hyödyllisyyden arvioinnissa toiminnan kautta on merkityksellinen. Kun opinnäytetyön alkuperäinen suunnitelma maahanmuuttajanaisien kotoutumista tukevan keskusteluryhmän toteuttamiseksi jouduttiin korvaamaan uudella suunnitelmalla toistuvien vaikeuksien vuoksi, muodostui selkeä kuva siitä, ettei moniaistisen tilan työmenetelmä ole vielä kehittynyt tarpeeksi. Sosiokulttuuriseen innostamiseen pyrkivä työmenetelmä vaatii yhä lisää tutkimusta, jotta voidaan löytää uusia toimivampia keinoja vaikeasti motivoitavien asiakasryhmien sitouttamiseksi. Tämän opinnäytetyön onnistuminen edellä mainittujen seikkojen osoittajana on opinnäytetyöparin mukaan toteutunut, kun otetaan huomioon miten haastavaksi ensimmäisen suunnitelman toteutus muodostui huolimatta siitä, että Aistien- hankkeen alaisuudessa on toteutettu jo yksi vastaava toiminnallinen opinnäytetyö.

Kun tarkastellaan tätä opinnäytetyötä kokonaisuutena, on arvioinnissa tärkeä muistaa, että opinnäytetyön lopullinen, jo toteutunut suunnitelma toiminnallisine osuuksineen on tässä oppimisprosessissa jo toinen; jouduimme tekemään uuden suunnitelman opinnäytetyön toteuttamiseksi, sillä alkuperäisen totesimme liian haasteelliseksi suhteessa käytettävissä olleeseen aikaan. Opinnäytetyö jouduttiin lopulta toteuttamaan verrattain tiukalla aikataululla, mutta toiminnallisia osuuksia jälkikäteen tarkasteltuna voidaan silti todeta, että opinnäytetyön sisältö ei kärsinyt puutteellisuudesta, tai pinnallisesta perehtymisestä. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tueksi on kirjallisessa työssä tarjottu monipuolinen teoreettinen viitekehys, jonka avulla myös opinnäytetyöpari täydensi onnistuneesti omaa ammatillista oppimisprosessiaan.

Koska ammatillinen kehittyminen on muuttuva ja etenevä prosessi, siihen liittyvät positiiviset kokemukset ja onnistumiset lisäävät ammatillista pätevyyttä. Ammatillisen osaamisen kehyksenä voidaan pitää työelämän edellytyksiä, sekä niitä valmiuksia, joita ammattiin valmistava koulutus tarjoavat. Janhonen ja Vanhanen (1997) toteavat, että ammatillinen kehittyminen on mahdollista pitää aktiivisena prosessina, kun omaa toimintaa itsearvioidaan ja edistetään muilta tahoilta saadun palautteen avulla. Hytönen (2003) lisää, että myös tekijän ja tehtävien välinen suhde on merkittävä vaikuttaja asiantuntijuuden tai ammatillisen kehityksen edistymisessä. (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005:16-17.) Prosessiarviointi on tämän opinnäytetyön teemojen, sekä teoreettisen viitekehyksen pohjalta tarkasteltuna sopivin keino arvioida opinnäytetyön tavoitteiden onnistumista. Luonnollisesti tavoitteiden onnistumista, kuten ammatillista kehittymistä arvioidaan myös loppuarvioinnissa, mutta esimerkiksi sosiokulttuurisen innostamisen kannalta prosessin aikana tapahtunut ja sen jälkeen koostetut arvioinnit ovat lähes yhtä tärkeitä.

Ammatillinen kehittyminen opinnäytetyöprosessin aikana oli yksi tärkeimmistä tavoitteistamme. Opinnäytetyöprosessi oli pitkä, toiminnallisten osuuksien väliin sijoittui pitkiä ajanjaksoja, jolloin pyrimme keskittymään opinnäytetyön kirjalliseen osuuteen ja teoriaan. Oppimiskokemuksena opinnäytetyö oli paikoin katkonainen ja koetteli opinnäytetyöparin motivaatiota sitoutua prosessiin. Edellä kuvatuista vastoin-

käymisistä johtuen epävarmuuden sietokyky ja omille epämukavuusalueille joutuminen olivat paikoin merkittävässä osassa opinnäytetyöparin ammatillisen kehittymisen viitekehyksessä.

Ammatillisen kehittymiseen liittyvät tavoitteet, kuten varmemman työskentelyotteen sisäistäminen monikulttuuristen asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä, koemme tulleen saavutetuiksi tässä opinnäytetyössä. Opinnäytetyön toiminnallisissa osuuksissa pyrittiin tarjoamaan ihmisille mahdollisuus kohdata uusien kulttuurien ja myös uskontojen kanssa; erilaisten etnokulttuurien esittely moniaistisissa tiloissa syvensi opinnäytetyöparin kykyä sensitiiviseen työskentelyyn. Sensitiivisen työskentelyotteen sisäistämistä edisti yhteistyö monikulttuurisen työryhmän kanssa.

Asiantuntemuksemme monikulttuurisista työryhmistä antoi valmiuksia opinnäytetyön aikana tapahtuneeseen toiminnalliseen osuuteen. Jälkikäteen arvioituna sensitiivisyytemme ja osaamisemme lisääntyi erityisesti niistä tilanteista johtuen, kun joku yhteistyökumppaneista toimi alkuperäisistä suunnitelmista poiketen. Edellä mainitun kaltaisissa tilanteissa jouduimme myös tekemään spontaaneja muutoksia suunnitelmiin ja toimimaan niiden pohjalta, mikä edellytti uusien suunnitelmien laatimista nopealla aikataululla.

Ammatillisen osaamisen kehittymistä kriittisesti tarkasteltuna nousi tämän opinnäytetyön arvioinnissa esiin yksi asia. Koimme opinnäytetyön toiminnallisen osuuden aikana palautteen antamisen itseämme vanhemmille, sekä eri kulttuureista tuleville yhteistyökumppaneille haastavaksi, silloin kuin palaute oli laadultaan rakentavaa. Tapahtuman toteutuksessa esiin nousseet tilanteet, joissa koimme yhteistyökumppaneiden toimineen sopimuksista poikkeavasti, aiheuttivat paikoin haastavia tilanteita moniaististen tilojen toteutuksen osalta.

Kuitenkaan palautekeskusteluissa emme osanneet ottaa niitä asioita puheeksi, jotka toteutuksen aikana tuntuivat vaativan keskustelua. Erityisesti tilanne, joissa yksi yhteistyökumppaneista ei saapunut paikalle, jättäen näin vastuun islamia esittelevän tilan rakentamisesta muiden vastuulle, oli kokemuksemme mukaan sellaista toimintaa, joka ei kuulu hyvään yhteistyöhön. Huolimatta näistä ajatuksista, emme ottaneet asiaa esille, koska koimme sen yhteistyökumppanin oman kulttuurin valossa epäkohteliaaksi ja sopimattomaksi sen vuoksi, että edustamme sitä sukupuolta, jonka hänen uskonnossaan tulee käyttäytyä erityisen kunnioittavasti vastakkaista sukupuolta kohtaan.

Edellä mainitun kehittämishaasteen refleктоiva pohtiminen nosti esiin kysymyksen siitä, oliko toimintamme palautekeskustelussa rasistista. Rasismiin liittyy olennaisesti kuvitelmista ja käsityksistä rakentuvat ennakoasenteet jotain tiettyä ihmisryhmää tai kulttuuria kohtaan. Rasismiin liittyy myös käsite etninen syrjintä, mikä tarkoittaa henkilön tai ryhmän etnisestä taustasta johtuvaa eriarvoista kohtelemista. (Viren, Telkki & Voutilainen 2011:44, 46.) Kokemuksemme on, että pyrkiessämme kunnioittamaan yhteistyökumppanin kulttuurisia käyttäytymisnormeja, oli toimintamme samalla etnisen syrjinnän tunnusmerkit täyttävää. Koemme, että rasismia on paitsi ihmisten kaltoin kohtelu heidän taustansa vuoksi, on sitä myös niin sanottu suosiminen negatiivissävytteisen keskustelun välttämiseksi. Palaute on tärkeää ihmisen kehittymiselle, eikä sitä edistä rakentavan palautteen kertomatta jättäminen mahdollisen konfliktin välttämiseksi.

Työskennellessämme sosiaalialalla tulevaisuudessa, tulee tähän kehittämishaasteeseen kiinnittää huomiota. Ammattitaidon ja työkokemuksen lisääntyessä varmuus haastavien asioiden puheeksi ottamisesta ja rakentavan palautteen antamisesta lisääntyy luonnollisesti, mutta eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa tapahtuvaan vuorovaikutukseen voi löytää menetelmiä myös siten, että tutustuu kulttuuriin käytänteisiin hyvin niiden kohtaamisen ollessa ajankohtaista. Viren, Telkki & Voutilainen (2011:47) korostavatkin, että kulttuuriperinteiden ja siihen liittyvien käytännöllisten seikkojen tunteminen on eri kulttuurista tulevan, esimerkiksi maahanmuuttajan tilanteen ymmärtämisen kannalta välttämätöntä. Omaa ymmärrystä voi syventää paitsi tietojen etsimisellä muualta myös keskustelemalla ja kuuntelemalla toisen kulttuurin edustajaa.

Kokonaisuutena tämän opinnäytetyön toiminnallinen osuus mahdollisti opinnäytetyön tavoitteiden toteutumisen, sekä opinnäytetyön tuomisen osaksi sosiaalialan keskusteluja monikulttuurisen työn kehittämisen merkityksestä. Arvioinnilla voidaan osoittaa, että opinnäytetyö on toiminut tavoitteidensa mukaisesti sosiokulttuurisen innostamisen työympäristönä, sekä lisännyt osaamistamme sosiokulttuuriseen innostamiseen liittyen. Opinnäytetyön aikana tehtiin myös Aistien - hankkeen kehittämistyötä moniaistisen tilan työmenetelmään liittyen, ja saatiin kerättyä uutta tietoa moniaistisen tilan mahdollisuuksista osana tapahtumien järjestämistä. Opinnäytetyön tarkoitus on tukea opiskelijoiden ammatillista kehitystä ja linkittää heidät opiskeltavan alan ammattiyhteisöön; tämän opinnäytetyön pitkä ja monivaiheinen prosessi edisti monipuolisesti ammatillista kehitystämme.

8. Pohdinta

Pohdinnassa käsittelemme opinnäytetyön merkityksellisyyttä ja eettisiä näkökulmia. Merkityksellisyyden pohdinnassa korostuvat Aistien-hankkeen, sekä oman ammatillisen kehityksemme näkökulmat. Koska tässä opinnäytetyössä ei toteutettu toistuvaa, yhtä asiakasryhmää koskevaa toimintaa, emme tarkastele pohdinnassa asiakasnäkökulmaa yksityiskohtaisesti, se kuitenkin kulkee mukana esimerkiksi pohtiessamme palautteiden merkitystä opinnäytetyön uskottavuuden kannalta. Oman ammatillisen kehityksemme tarkastelu eettisestä näkökulmasta tuo pohdintaan mukaan myös opinnäytetyön merkityksellisyyden monikulttuurista asiakastyötä koskevan, sosiaalialalla käytävän keskustelun osalta.

Jotta saataisiin luotua uutta tietoa ja kehitettyä uusia näkökulmia, tulee ihmisen reflektiivisesti tarkastella omaa toimintaansa yksin ja muiden ihmisten kanssa tapahtuvan dialogin avulla. Eettinen osaaminen on olennainen osa ammatillista asiantuntijuutta, ja sen kehittyminen edellyttää pohdintaa moraalitiedosta, eli tiedon oikeudesta ja vääryydestä. (Juujärvi, Myyry & Pessa: 8,10 & 12.) Tämän opinnäytetyön pohdinta on kirjallinen kooste siitä reflektiivisestä dialogista, jota olemme käyneet työparina tämän prosessin lopulla. Olemme yhdessä pohtineet sitä, mitä tämä opinnäytetyö tarjoaa informatiivisuuden kannalta Aistien-hankkeen kehittämistyölle ja päinvastoin miten Aistien-hanke on mahdollistanut omaa ammatillista kehitystämme toimimalla tämän opinnäytetyön hankeympäristönä.

Opinnäytetyömme on Aistien-hankkeen alaisuudessa vasta toinen toteutettu pilotti, mikä mahdollisti tiedon lisäämisen hankkeessa toteutettavasta työskentelystä. Tässä opinnäytetyössä moniaistista tilaa on käytetty kaikissa toiminnallisissa osuuksissa, ja sen pedagogiikkaa sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta on tutkittu paitsi kirjallisuuden lähteistä, myös palautteiden ja tapahtumissa vierailleiden ihmisten kanssa käytyjen keskustelujen sisällöistä käsin. Tämän opinnäytetyön toteutuksen keskittyttyä ei-suljettujen asiakasryhmien innostamiseen, ei informaatiota esimerkiksi maahanmuuttaja-asiakkaiden integraatiosta tai sosiokulttuurisesta innostamisesta saatu kasattua. Kuitenkin hankkeen näkökulmasta tämän opinnäytetyön voidaan katsoa tarjonneen uutta, tai aikaisempaa päivittävää tietoa paitsi moniaistisen tilan käytön yleisestä toiminnasta, myös sen käytöstä sensitiivisten aihepiirien ympäristönä.

Aistien-hankkeen aikana moniaistista tilaa on käytetty monenlaisissa opiskelijoiden, ja yhteistyökumppaneiden projekteissa. Kuitenkaan uskontojen ja niiden kulttuuristen yksityiskohtien esittelemiseen, sosiokulttuurisen innostamisen metodiikan keinoin, ei moniaistista tilaa ollut vielä ennen tätä opinnäytetyötä kokeiltu. Uskonnollisten tilojen toteuttaminen on sensitiivisyyttä vaativa tehtävä, sillä kokemuksemme mukaan uskonnon syvällisempi kohtaaminen edellyttää hengellisyyden kunnioittamista ja sen varjelemista loukkaamiselta. Haastavuus korostui opinnäytetyömme aikana, sillä uskonnollisten yhteistyökumppaneiden kanssa toimiminen oli kahdelle hyvinkin maalliselle nuorelle ihmiselle harvinainen tehtävä.

Monikulttuuristen yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettu uskonnollinen tapahtuma oli haastava ja antoisa kokemus, sillä se opetti paljon siitä mihin osa-alueisiin ammatillisessa asiantuntijuudessamme tulisi kiinnittää huomiota, oman ammatillisen kehityksemme edistämiseksi. Yhteistyökumppaneiden kanssa tapahtuneiden vuorovaikutustilanteiden aikana koimme paitsi onnistumisia asiantuntemuksemme osalta, mutta myös nolostumisia naiiviutemme vuoksi. Emme osanneet antaa rakentavaa palautetta yhteistyökumppaneillemme tilanteessa, jossa se olisi ollut tärkeää, paitsi heidän oman ammatillisen kehityksensä, myös omien vuorovaikutustaitojemme vahvistamisen kannalta. Väistimme tilannetta siksi, että pelkäsimme loukkaavamme yhteistyökumppania toimimalla hänen kulttuurissaan epäkohteliaaksi katsottavalla tavalla, näin ainakin perustelimme itsellemme oman toimintamme syytä. Kuitenkin on oman ammatillisen kehityksemme kannalta tärkeää pohtia myös sitä, miksi jotkin monikulttuurisuuteen tai johonkin tiettyyn kulttuuriin liittyvät ennakkoluulot saavat ihmisen toimimaan eri tavoin edellä kuvatun kaltaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuin minkä tämä todellisuudessa kokisi oikeaksi.

Toimimme tässä tilanteessa omien uskomustemme varassa, joita yhteistyökumppanin omaan kulttuuriin mielestämme liittyi. Jos henkilön kokemus toisesta kulttuurista tulevan ihmisen käytöksen syistä perustuu ainoastaan yleisiin uskomuksiin, ei toimiminen objektiivisesti ole aina mahdollista, vaikkei henkilö tunnista itsessään suoranaista ennakkoluuloisuutta. Stangorin (1994) mukaan asenteiden alalajeihin kuuluvat ennakkoluulot käsittävät sellaisia uskomuksia ihmisten käyttäytymisestä, normeista ja rooleista, jotka omaksutaan jostakin lähteestä ilman todellista henkilökohtaista tietämystä asiaan liittyen. (Juujärvi, Myyry & Pessa 2007: 97-98.) Toimintamme tilanteessa, joka olisi hyvän monikulttuurisen yhteistyön kannalta edellyttänyt palautteen antamista, oli näiden teorioiden valossa ennakkoluuloihin tai -asenteisiin perustuvaa. Tämänkaltaisen toimintamallin kehittäminen avoimen dialogisen keskustelutaidon omaksumi-

seksi myös haastavammissa ja vähemmän miellyttävissä tilanteissa on prosessi, joka kokemuksemme mukaan on vasta alkanut tämän opinnäytetyön aikana tapahtuneen itsenäisen työskentelyn myötä.

Oma ammatillinen kehityksemme oli opinnäytetyömme aikana aktiivisesti etenevä prosessi, jota edistivät toiminnallisten osuuksien ja kirjallisen työskentelyn aikana käydyt dialogiset oppimiskeskustelut. Opimme paljon niissä tilanteissa, kun kohtasimme moniaistisissa tiloissa vierailevia ihmisiä ja toimimme sosiokulttuurisina innostajina, mutta erityisen kehittäväää ammatillisen osaamisen näkökulmasta oli rehellinen, ja refleктоiva työskentelyn arviointi, joka tapahtui välillämme.

Sosiokulttuurinen innostaja on työrooli, jonka sisäistäminen oli tässä opinnäytetyössä keskiössä, kun tarkastellaan omaa ammatillista kehitystämme. Halusimme opinnäytetyön aikana saavuttaa mahdollisimman kattavan osaamisen monikulttuuristen asiakasryhmien motivoimiseen ja innostamiseen liittyvässä työskentelyssä. Sosiokulttuurisen innostamisen metodologisia vaiheita tarkasteltaessa voidaan sanoa, että ne kaikki koskettavat vahvasti sosiaalialalla tällä hetkellä tarvittavaa työskentelyasenteiden muutosta. Korjaavan työskentelytavan sijaan tulisi keskittyä ennaltaehkäisevään työhön ja ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseen heidän omien voimavarojensa käyttöönoton avulla. Sosiokulttuurisen innostamisen metodologiset vaiheet tähtäävät juuri tähän; sen avulla pyritään saamaan ihmiset liikkeelle, tekemään heistä yhteiskunnan aktiivisia ja siinä itsenäisesti toimivia jäseniä, jotka osaavat paitsi osallistua ryhmiin ja yhteisöihin, myös toimia niiden kehittämiseksi (Kurki 2000: 24-28). Vuorovaikutuksen, integroitumisen ja osallistumisen korostaminen on olennaista sosiokulttuurisen innostamisen pedagogiikalle, mutta se sopii myös siihen ajatukseen, jonka koemme liittyvän sosiaalialan työskentelyn kehittämisen kannalta tärkeäksi.

Oma ammatillinen asiantuntijuutemme on pieni, mutta tärkeä osa suomalaista sosiaalialan työvoimaa tulevaisuudessa. Oman ammatillisuutemme valjastaminen sosiaalialan työkenttien käyttöön on olennaista, koska osaamisemme ja tietotaitomme on koulutuksemme aikana kehittynyt ajankohtaiseksi ja tulevaisuuden työskentelymenetelmien kehittämisen kannalta hyödylliseksi. Työpanoksemme sosiaalialalla on olennainen, kun otetaan huomioon suomalaisen väestön ikäjakaumasta johtuva suurten ikäluokkien eläköityminen ja siitä väistämättä seuraava työvoimapula. Myös näiden vanhempien ikäluokkien ikäänntyvät jäsenet tarvitsevat hoivapalveluita, joiden kehittäminen innostavampaan ja aktivoivampaan suuntaan olisi tärkeää, jotta suomalaista sosiaalityötä voitaisiin kehittää pois nykyisestä laitospainotteisesta palvelurakenteesta.

Erytisesti monikulttuurisuuden vaikutusta sosiaalialan asiakkaiden elämänlaadulle tulee nostaa tässä pohdinnassa tarkasteluun. Monikulttuurisuus on monesta kulmasta katsottuna rikkautta, joka kehittää valtioita aina ruohonjuuritasolta poliittisiin päätöksiin asti, mutta se voi myös olla yksilölle tai yhteisölle haaste ihmisten hyvinvoinnin säilyttämiseksi. Huttunen, Löytty & Rastas (2005: 22) kuvaavat monikulttuurisuutta aiheena suomalaisessa keskustelussa kahdensuuntaiseksi termiksi. Monikulttuurisuus koetaan paitsi suomalaista etnokulttuuria kehittäväksi, kansainvälistäväksi ilmiöksi, josta puhutaan poliittisissa keskusteluissa tilana johon yhteiskunnan tulisi pyrkiä. Se koetaan kuitenkin myös ongelmien alkuperäksi, kun puhutaan yhteiskunnallisesta epätasa-arvosta eri kulttuureista tulevien ihmisten välillä. Monikulttuurisuuden haasteet näkyvät koululaitoksissa ja viranomaispalveluissa. Ne kohdistuvat myös yksilöihin arjen toimintaympäristöissä; miten monikulttuurisuuteen tulee suhtautua, miten voi integroitua erilaisten käyttäytymisnor-

mistojen ja perinteiden kanssa ilman, että siitä seuraa konflikteja, jotka puolestaan haastavat ihmisten välisen toimivan yhteiselon?

Maahanmuuttajien, sekä maahanmuuttajataustaisten ihmisten integraatiota oman etnokulttuurin säilyttämisen ehdoilla tulisi tukea kaikin mahdollisin tavoin, jotta syrjäytyviä asiakasryhmiä ei syntyisi. Integraation tukemiseen vaaditaan myös kantasuomalaisten innostamista ja tukemista, jotta voidaan vahvistaa eri etnisten ryhmien välistä tasa-arvoa suomalaisessa yhteiskunnassa ilman epäoikeudenmukaisuuden tunteiden nousua kantaväestössä. Sosiokulttuurisen innostamisen avulla voidaan suomalaista sosiaalityötä kehittää yhä enemmän ihmisiä vahvistavaksi ja yhteisöllisyyttä lisääväksi toimialaksi, jonka mahdollisuudet myös monikulttuurisuuden tukemisessa paranevat tämän pedagogiikan avulla.

Moniaistisen tilan käyttömahdollisuudet tulevaisuuden innostamista käsittävässä sosiaalialan työskentelyssä ovat monipuoliset. Moniaistinen tila soveltuu minkä tahansa asiakasryhmän sosiokulttuuriseen innostamiseen, mikä puolestaan tekee siitä hyvän työkalun ihmisten omaa, aktiivisuutta lisäävässä työskentelyssä. Moniaistista tilaa voidaan ajatella käytettäväksi syrjäytymisvaarassa olevien asiakasryhmien motivoimisessa ja voimaannuttamisessa, sekä esimerkiksi erilaisissa työyhteisöjen hyvinvoinnin kehittämisprojekteissa, joilla taataan tuloksellista työtä ja sitoutunutta työvoimaa.

Moniaistinen tila toimi opinnäytetyön yhteistyökumppaneiden näkökulmasta sosiokulttuurisen innostamisen välineenä tapahtumassa, jossa tarkoituksena oli houkutella ihmisiä kuulemaan uskontojen välisen yhteistyön merkityksestä ja niiden kulttuureista. Yhteistyökumppaneille moniaistiset tilat tarjosivat heidän järjestämäänsä tapahtumaan kulttuurista monimuotoisuutta, joka olisi voinut toimia hyvänä yleisön kutsuvälilikappaleena tapahtumassa vierailevien määrän lisäämiseksi. Tämä olisi puolestaan johtanut tapahtuman tietoisuuden lisääntymiseen ihmisten keskuudessa. Lisäksi yhteistyökumppanit saivat yhteistyön aikana arvokasta tietoa moniaistisen tilan käyttömahdollisuuksista sosiokulttuurisessa innostamistyössä.

Tapahtumissa vierailleet kokivat aisteja virittelevän, elämyksellisen kulttuurikokemuksen moniaistisissa tiloissa. Vaikka vierailu tilassa oli monille lyhyt hetki päivästä, saattoi se silti olla voimaannuttava ja virkistävä kokemus, joka omalta osaltaan saattoi myös edistää arjesta irtautumista ja rentoutumista. Sosiokulttuurisen innostamisen monimuotoisuuden vuoksi lähes kaikki tiloissa tapahtunut kohtaaminen, sekä elämykselliset hetket voidaan katsoa kuuluviksi sen alle sijoittuvan pedagogiikan tavoitteisiin. Erityisesti pohiessamme tansanialaisen kulttuurin moniaistisen tilan onnistumista vierailijoita innostavana ja aktiivivana ympäristönä, voimme todeta, että tilojen luominen oli sosiaalialan ammatillisesta näkökulmasta monikulttuurisuutta edistävää ja jokaista vierailijaa hyödyttävää toimintaa.

Tässä opinnäytetyössä pyrittiin noudattamaan eettistä herkkyyttä yhteistyökumppaneiden kanssa toteutetuissa toiminnallisissa osuuksissa, sekä moniaistisissa tiloissa vierailleiden, tämän opinnäytetyön asiakkaiden kanssa tapahtuneessa vuorovaikutuksessa. Juujärvi, Myry ja Pessa (2007: 21, 22 & 24) kuvaavat eettistä herkkyyttä taidoksi, joka edellyttää kykyä tunnistaa ihmisten erityispiirteitä ja - tarpeita, sekä empatia- ja roolinottotaitoa. Eettisessä herkkyydessä on tärkeää kyetä punnitsemaan oman toiminnan vaikutusta muille ihmisille, erityisesti heidän hyvinvointinsa kannalta. Reflektoimalla omia tunteita ja ajatuksia voidaan saavuttaa eettistä herkkyyttä, mutta on muistettava, että sen ilmeneminen on aina tilannesidon-

naista eikä siksi ole oletusarvoista ajatella, että ihminen voi aina olla eettisen herkkyyden osaaaja. Eettiseen herkkyyteen kuuluu myös kyky tunnistaa kulttuurin vaikutus ihmisten toiminnassa, sekä taito ymmärtää globaaleja prosesseja, kuten esimerkiksi integraatiota. Tässä opinnäytetyössä eettinen herkkyys on ollut yksi tärkeimmistä kehittymisen osa-alueistamme ammatillisessa kehityksessä. Jatkuvalla reflektoinnilla olemme pyrkineet takaamaan eettisen herkkyyden laadullisuuden tämän opinnäytetyöprosessin aikana tapahtuneessa työskentelyssä.

Opinnäytetyön kirjallisessa raportissa tukena käytetty kirjallinen lähdetietous on yksi tärkeistä aihealueista, kun arvioidaan opinnäytetyön luotettavuutta. Tuomi ja Sarajärvi (2012: 159) kuvaavat, että opinnäytetyön luotettavuuden esittäminen on olennaista, jotta voidaan todeta opinnäytetyön eettinen kestävyys. Kuitenkin he korostavat, ettei eettinen kestävyys suoranaisesti ole tae sille, että opinnäytetyö olisi luotettava. Pohdinnassa pyritään tuottamaan sellaista tietoa työskentelyprosessista, joka lisää sen luotettavuutta. Tämänkaltaista tietoa on esimerkiksi opinnäytetyön aikana tehtyjen mahdollisten virheiden pohtiminen ja muiden tuloksen kannalta tärkeiden asioiden reflektointi. Tämän opinnäytetyön aikana pyrimme paitsi toimimaan luotettavuuden takaamiseksi kirjallisen raportin näkökulmasta ja myös refleктоimaan puolueettomasti omia kehittämishaasteitamme.

Yksityiskohtainen tapahtumien raportointi on edellytys sille, että opinnäytetyön kirjallinen tuotos tarjoaa lukijalle riittävän kattavan kuvan tapahtumien kulusta. Yksityiskohtainen raportointi myös takaa tulosten selkiytymisen. (Tuomi & Sarajärvi 2012: 141.) Tässä opinnäytetyössä olemme raportoineet seikkaperäisesti sen toiminnallisia osuuksia aina suunnittelusta arviointiin ja palautekeskusteluihin saakka. Haluamme omalla toiminnallamme taata opinnäytetyön kirjallisen raportin luotettavuuden ja sen myötä saavutettujen tulosten todenperäisen tason. Luotettavuutta tässä opinnäytetyössä lisää moniaististen tilojen aikana kerättyjen palautteiden totuudenmukainen koostaminen arviointia varten.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu tämän opinnäytetyön näkökulmasta olennaisesti muun muassa rehellisyys ja huolellisuus tulosten esittämisessä ja arvioinnissa, yksityiskohtainen toteuttaminen läpi prosessin, sekä tiedon saavutetuista tuloksista saattaminen yhteistyökumppaneiden tietoon. Raportointimme on ollut läpi opinnäytetyön rehellistä ja avointa, olemme kiinnittäneet huomiota lähdeviitteiden oikeellisuuteen ja ajankohtaisuuteen alan tutkimuksien näkökulmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2012: 132-133.)

Monikulttuurisen asiakastyön tärkeyttä ei voida vähätellä ja näin ollen on tärkeää etsiä uusia toimintaratkaisuja monikulttuuristen asiakasryhmien hyvinvoinnin lisäämiseksi. Moniaistinen tila vaatii yhä kehittämistä toimiakseen paremmin sosiokulttuurisen innostamisen työvälineenä, mutta sillä on suuri potentiaali toimia osana tärkeää sosiokulttuurisen innostamisen työtä tulevaisuuden sosiaalialalla. Ihmisten voimaannuttaminen ja motivoiminen itsenäisen toimintakyvyn lisäämiseksi heidän oman hyvinvointinsa, mutta myös suomalaisen yhteiskunnan hyvän kehittymisen kannalta on ensisijaisen tärkeä osa-alue sosiaalialan työskentelyssä. Tulevina sosiaalialan ammattilaisina olemme omaksuneet tämän opinnäytetyön aikana tärkeitä työvälineitä, joita voimme viedä tulevaisuuden työyhteisöihimme ja kehittää niitä asiakastyössä koettujen tilanteiden pohjalta entistäkin toimivammiksi.

Lähteet

Julkaistut lähteet

- Aalto, M. Parjaavasta kolautteesta korjaavaan palautteeseen. My Generation Oy. Ryttylä 2004.
- Aro, J. & Jokivuori, P. Klassinen sosiologia ja moderni maailma. WSOYpro Oy. Helsinki 2010.
- Frisk, O. & Tulkki, H. Kulttuuriavain. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu 2005.
- Haikkola, L. & Martikainen, T. Maahanmuutto ja sukupolvet. Hakapaino. Helsinki 2010.
- Halme, L. Uskonto ja kasvatustieteet vuorovaikutuksena. Saarijärven Offset Oy. Saarijärvi 2008.
- Hätönen, H. & Romppanen, B. Arviointi ja palaute oppimisen ja kehityksen tukena. Kyriiri Oy. Helsinki 2007.
- Janhonen, S. & Vanhanen-Nuutinen, L. Kohti asiantuntijuutta. Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla. Dark Oy. Vantaa 2005.
- Juujärvi, S., Myyry, L. & Pessa, K. Eettinen herkkyys ammatillisessa toiminnassa. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 2007.
- Jääskeläinen, J. Arvomme - mistä ne tulevat? Edita Prima Oy. Helsinki 2007.
- Kauppila, R.A. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu 2005.
- Kinnunen, P., Penttilä, L., Rantala, J., Salonen, K. & Tervo, T. Innostuskirja. Nyt! Opintokeskus Kansalaisfoorumi. Painotalo Suomenmaa 2003. Oulu.
- Koppinen, M-L. & Pollari, J. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. PS-kustannus Opetus 2000, Juva 2011.
- Kurki, L. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tammer-Paino Oy. Tampere 2000.
- Laitila, T. ihmisen jumalat. johdatus uskontotieteeseen. Joensuun yliopistopaino. Joensuu 2006.
- Laitinen, H. Kenen ehdoilla? Osallistaminen kehitysyhteistyössä. PriimaOffset. Helsinki 2002.
- Lipponen, P. & Talib, M-T. Kuka minä olen? Monikulttuuristen nuorten identiteettipuhetta. Suomen kasvatustieteellinen seura, kasvatustieteiden tutkimuksia. Painosalama Oy. Turku 2008.
- Muhammed, H. Yhtä erilaiset. Islam ja suomalainen kulttuuri. Inprint. Latvia 2011.
- Opetushallitus. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus- suositus opetussuunnitelmaksi. Edita Prima Oy. Helsinki 2007.
- Pitkänen, P. Etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus viranomaistyössä. Edita Prima Oy. Helsinki 2006.
- Pitkänen, P. Kulttuurien kohtaamisjärjestä. Osuuskunta Vastapaino. Tampere 2011.
- Pyysiäinen, I. Jumalaa ei ole. Vastapaino. Jyväskylä 2011.
- Ranne, J. Anna palaa! Käytännön palautetaitokirja. Hakapaino. Helsinki 2006.
- Rasila, M. & Pitkonen, M. Ihana, kamala palaute. Kyriiri Oy. Helsinki 2009.
- Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 2005.

- Saari, S. & Varis, T. Ammatillinen kasvu. Professional Growth. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu 2007.
- Saukkonen, P. Kotouttaminen ja kulttuuripolitiikka. Tutkimus maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta suomalaisella taiteen ja kulttuurin kentällä. Yliopistopaino. Helsinki 2010.
- Säävälä, M. Uussuomalainen nainen etsii paikkaansa- Venäläisten ja kosovonalbaanien elämänpolut työssä ja kotona. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki 2007.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Hansaprint Oy. Vantaa 2012.
- Vallo, H. & Häyrinen, E. tapahtuma on tilaisuus. tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. Tietosanoma Oy. Tallinna Raamatutrükikoda. Tallinna 2012.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. Toiminnallinen opinnäytetyö. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 2003.
- Viren, L., Telkki, H. & Voutilainen, S. Tuen ja kohtaan maahanmuuttajanaisia. Kokemuksia naisten koulusta. Joutsen Median painotalo. Oulu 2011.
- Yli-Mäyry, S. Esteettinen kokemus kulttuurisiltana. Soile Yli-Mäyryn taide kiinalaisen, japanilaisen ja suomalaisen yleisön kokemana. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2011:7. Helsingin yliopisto. Unigrafia. Helsinki 2011.

Verkkolähteet

http://hanke.lnl.fi/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=47&Itemid=29, Timo Tervon esitys, Pohtimolampi 24.10.2012.

<http://herkules oulu.fi/isbn9514268075/html/t779.html>, Katri Jokikokko 2002. Teoksessa Interkulttuurinen kompetenssi kulttuurien kohdatessa. Teoksessa Räsänen, R., Jokikokko, K., Järvelä, M-L., & Lamminmäki-Kärkkäinen, T. (toim. Interkulttuurinen opettajankoulutus - Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Kasvatustieteiden ja opettajakoulutuksen yksikkö, Oulun Yliopisto, Oulu.

http://www.heureka.fi/portal/suomi/ota_yhteytta/yhteistyokumppaneille/, viitattu 6.11.2012

<http://www.heureka.fi/portal/suomi/yleista/> viitattu 6.11.2012

<http://www.hameenkylat.net/aistien-hanke>

<http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=ihmisoikeudet-ja-uskonnot>, viitattu 15.10.2012

<http://www.laurea.fi/fi/aistien/yhteystiedot/Sivut/default.aspx>

<http://www.laurea.fi/fi/aistien/toimijat/Sivut/default.aspx>

<http://www.laurea.fi/fi/aistien/toimijat/laurea/Sivut/default.aspx>

<http://www.moniaistinentila.laurea.fi/moniaistinentila.html>

<http://www.uskonnot.fi/uskonnot/view.php?religionId=5>, viitattu 26.11.2012

<http://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/119539-ramadan-vilkastu.ttaa-moskeijan-.rukoushetkia-koivukylassa>, viitattu Arja-Riikka Nikkilän artikkeliin 6.11.2012

<http://www.vantaanseurakunnat.fi/fi/hallinto>, viitattu 6.11.2012

<http://www.vantaanseurakunnat.fi/fi/hallinto/strategia>, viitattu 6.11.2012

<http://www.vantaanseurakunnat.fi/fi/hallinto/kirkko-vantaalla/seurakuntien-jasenet>, viitattu 6.11.2012

<http://www.vantaanseurakunnat.fi/fi/hallinto/kirkko-vantaalla/toiminta-arkea-ja-juhlaa>, viitattu 6.11.2012